

Delårsbokslut aug 2017

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Kommunens samlade verksamhet	5
3	Uppföljning av kommunens mål	7
4	Ekonomi	10
5	Personalredovisning	17
6	Ekonomisk redovisning.....	21
7	Kommunstyrelsen.....	47
8	Överförmyndarnämnden.....	68
9	Bygg- och miljönämnden	69
10	Barn- och utbildningsnämnd.....	78
11	Socialnämnd.....	96
12	Vård- och omsorgsnämnd.....	103
13	Håbohus AB	112
14	Håbo Marknads AB	115
15	Kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo.....	116

1 Sammanfattning

Enligt lagen om kommunal redovisning ska kommunen årligen upprätta minst en delårsrapport för verksamheten från räkenskapsårets början. Delårsrapporten ska innehålla en redogörelse för verksamheten och resultatet för perioden. Uppgifter ska också lämnas för samma period föregående år. Kommunen har upprättat delårsrapport per 31 augusti med en helårsprognos.

Prognos för året resultat

Prognosen är att årets resultat blir 23,7 miljoner kronor. Det är 11,7 miljoner bättre än det budgeterade resultatet på 12,0 miljoner. Resultatet utgör 2,2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

Två av nämnderna visar underskott och övriga nämnder visar nollprognos eller överskott. Kommunfullmäktige uppmanade nämnderna vid delårsuppföljningen per mars, att vidta åtgärder/minimera underskott och redovisa det till delårsrapporten per augusti. De berörda nämnderna måste intensifiera sitt arbete med att åtgärda underskotten.

Barn- och ungdomsnämnden har försämrat prognosen till underskott på 12,6 miljoner kronor jämfört med 7,3 miljoner vid förra uppföljningen per mars. Underskottet återfinns inom grundskolans verksamhet med högre personalkostnader som huvudsaklig orsak. Förvaltningschefen har beslutat att omgående vidta arbete med att analysera organisationen för respektive skola.

Överförmyndarnämnden prognostiserar underskott med 462 000 kronor vilket är en minskning sedan prognosen per mars. Orsaken är främst ändrade regler för statlig ersättning för ensamkommande barn. Kostnader i samband med verksamhetsövergång till länsgemensam förvaltning har också uppstått.

Kommunstyrelsen redovisar överskott med 2,7 miljoner kronor, främst inom de tekniska verksamheterna, kommunens medlemsavgifter, kommungemensamma projekt och den gemensamma administrationen. Verksamheter inom kultur och livsmiljö prognostiserar underskott med 1,0 miljon kronor.

Bygg- och miljönämnden prognostiserar överskott med 3,1 miljoner kronor främst till följd av personalvakanser inom flera verksamheter. Det är svårt att rekrytera och konsultinsatser ökar främst inom plan och exploatering.

Socialnämnden prognostiserar överskott med 7,2 mkr, främst till följd av att kostnaderna för ensamkommande barn är lägre än ersättningen från migrationsverket. Kostnader för missbruksvård har minskat kraftigt vilket också bidrar till överskottet. Prognosen är förbättrad från ett underskott med 100 000 kronor i mars.

Vård- och omsorgsnämnden redovisar överskott med 2,5 miljoner kronor. De största överskotten finns inom köp av hemtjänst, köp av korttidsvård, dagverksamhet och köp av särskilt boende. De största underskotten redovisas inom den kommunala hemtjänsten och personlig assistans.

Pensions- och upplupna lönekostnader beräknas överstiga budget med 4 miljoner kronor.

Exploatering och reavinster har kostat 2,6 miljoner kronor per 31 augusti främst till följd av ersättning till Skokloster Udde AB enligt avtal godkänt i kommunstyrelsen. Prognosen för året baseras på detta utfall.

Senaste skatteintäktsprognosen daterad 2017-08-17 från Sveriges kommuner och landsting (SKL), visar att intäkterna väntas bli 3,0 miljoner kronor högre än budget. Då

inkluderas välfärdsmiljarden men inte byggstimulansbidraget. Räntenivån för långfristiga skulder är fortfarande låg och ett överskott om cirka 7,8 miljoner kronor redovisas.

Investeringar

Investeringsbudgeten för året uppgår till 216,4 miljoner kronor inklusive ombudgeteringar från föregående år. Investeringsbudgeten reviderades ner från 348,3 miljoner kronor i samband med delårsuppföljningen i mars, främst för att många investeringar senarelagts. Per 31 augusti har 72,1 miljoner kronor investerats och prognosen är att 152,1 miljoner kommer att investeras till årets slut. Av det förväntade överskottet på 64,3 miljoner kronor planeras 64,2 miljoner överföras till nästa år främst till följd av senarelagda investeringar.

Inom kommunstyrelsens verksamhet föreslås omfördelning av budget inom investeringsramen.

Inom exploateringsverksamheten har 65,7 miljoner kronor investerats per 31 augusti i anläggningar för gator och VA. Prognosen är att dessa investeringar uppgår till 79,4 mkr vid årets slut.

Måluppfyllelse

Flera av nyckelindikatorerna saknar resultat vid delårsuppföljningen vilket gör att bedömningen av måluppfyllelsen för helåret 2017 delvis är osäker, framförallt inom barn- och utbildningsnämnden. För fem mål saknas data för flera avgörande nyckelindikatorer och en bedömning har inte kunna göras avseende måluppfyllnad. I övriga fall där en eller flera nyckelindikatorer saknar data har bedömningar gjorts men då på en rimlig/låg nivå snarare än en överskattning.

Bedömningen av måluppfyllnad vid delårsrapporteringen pekar på en relativt låg måluppfyllnad vid årets slut inom tre av kommunfullmäktiges fyra målområden. Dock visar beskrivningarna av nämndernas bedömningar på osäkerheter då flera nyckelindikatorer ännu inte är redovisade. En trolig utveckling är att ett antal av dessa kommer påverka måluppfyllnaden positivt och ytterligare några mål kommer att nås vid årets slut. Endast ett fåtal mål bedöms redan nu som ej nåbara vid årets slut. Två av dessa återfinns inom målområdet *Kvalitativa och effektiva Håbo* och handlar om Håbo kommun som en attraktiv arbetsgivare. Högst måluppfyllnad finns inom målområdet för *Hållbara Håbo* där fem av sju mål förväntas nås vid årets slut. Lägst måluppfyllnad finns inom målområdet *Attraktiva Håbo* där tre av åtta mål förväntas nås vid årets slut.

2 Kommunens samlade verksamhet

2.1 Kommunens samlade verksamhet

Syftet med den sammanställda redovisningen är att sammanfatta kommunens ekonomiska ställning och åtaganden. Det handlar om att ge en helhetsbild av verksamheten oavsett om den bedrivs i egen regi eller utförs av interna eller externa bolag.

Kommunens samlade verksamhet består, utöver kommunen, av kommunens helägda kommunala bolag, Håbohus AB och Håbo Marknads AB. Kommunen bedriver även räddningsverksamhet tillsammans med Enköpings kommun i ett kommunalförbud. Kommunen har tillsammans med Trosa kommun en gemensam nämnd, där Håbo kommun administrerar Trosa kommuns löneutbetalningar.

Verksamheten i extern regi där kommunen köper huvudverksamheter från andra utförare uppgår till 174 miljoner kronor, jämfört med 165 miljoner kronor samma period föregående år. Det innebär att 19,5 (20,3 procent föregående period) procent av kommunens verksamhet utförs av andra utförare än kommunen. Generellt gäller att kommunen har det övergripande ansvaret för verksamheten även om själva utförandet ligger utanför kommunens organisation. Undantaget är tillsynsansvaret för grundskolan och gymnasiet som ligger på Skolinspektionen.

2.2 Kommunkoncern

I den kommunala koncernen ingår kommunen och kommunens helägda bolag Håbohus AB och Håbo Marknads AB samt kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo. Vid upprättandet av den sammanställda redovisningen har kommunens redovisningsprinciper varit vägledande.

Ingen justering av avskrivningsprinciper har gjorts utan varje företags principer gäller. Interna poster av väsentligt värde har eliminerats vad gäller mellanhavanden mellan kommunen och bolagen samt mellan respektive bolag och mellan kommunalförbundet för räddningstjänsten och kommunen.

Resultaträkning, tkr	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Rörelsens intäkter	333 279	273 745
Rörelsens kostnader	-786 503	-854 713
Avskrivningar	-53 671	-55 506
Verksamhetens nettokostnad	-506 895	-636 474
Skattenetto	685 674	717 214
Finansnetto	-12 683	-12 525
Resultat efter finansiella poster	166 096	68 214
Uppskjuten skatt	82	-20 087
Skatt på årets resultat	-16 444	-16 851
Resultat	149 734	31 276
Omslutning	2 402 674	2 506 582
Soliditet	23,67 %	23,57 %

Konsolideringen till kommunkoncernnivå omfattar Håbo kommun, Håbohus AB, Håbo Marknads AB samt Håbo kommuns andel, det vill säga 35 procent av kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo. Eliminering har gjorts av periodiserings-

fonder och obeskattade reserver för Håbo Marknads AB samt för Håbohus AB.

Årets resultat mäts efter finansnetto och efter extraordinära intäkter och kostnader. I 2017 års delårsbokslut uppgår koncernens resultat till cirka 31,4 (149,7) mkr, vilket är cirka 118,5 mkr sämre än föregående år. Kommunens del av resultatet är 53,2 (91,3) mkr, vilket är 38,1 mkr sämre än föregående år. De kommunala bolagen redovisar ett negativt resultat på sammanlagt -21,8 (58,5) mkr, varav Håbohus AB 12,8 (58,3) mkr och Håbo Marknads AB -36,0 (0) mkr. Räddningstjänsten redovisar ett överskott på 4,0 mkr (0,5 mkr), varav Håbo kommuns andel är cirka 1,4 mkr.

Koncernen redovisar ett positivt resultat för 2017, men låneskulden är fortfarande stor och koncernen är mycket räntekänslig. Förklaringen till resultatförsämringen i jämförelsen med motsvarande period förra året är att ersättningarna från migrationsverket är lägre än 2016. Koncernen måste även framöver öka andelen eget kapital och därigenom skapa reserver för att möta kommande både kända och oförutsedda kostnadsökningar eller intäktsminskningar. Koncernens soliditet har ökat från 22,6 procent i bokslut 2016 till 23,57 procent i delårsbokslut 2017.

Under året genomfördes ett fastighetsförvärv av kommunen från Håbo marknadsbolag AB på bolagets samtliga fastigheter. Köpeskillingen uppgick till 108,8 mkr, dellikvid om ca 24,0 mkr utbetalades till bolaget i samband med övertagandet. Kommunstyrelsen godkände att överskottet av försäljningen utbetalas till kommunen genom en utdelning till ägarna. Detta kommer att ske genom att kommunen anteciperar in utdelningen i 2017 årsredovisning genom att HMAB föreslår utdelning i sin årsredovisning. Effekten av detta redovisas inte i delårsbokslut utan kommer att ske i bokslut för år 2017. I delårsrapporten har denna affär eliminerats enligt regelverket för koncernbokslut.

2.2.1 Tillgångar

Koncernens totala tillgångar ökar från bokslut 2016 till delårsbokslut 2017 med 94,7 (92,1) mkr netto, varav Håbohus AB:s tillgångar ökar med 2,3 (90,1) mkr, Håbo Marknads tillgångar ökar med 9,3 (-0,8) mkr, Räddningstjänstens tillgångar minskar i koncernen med 2,2 (1,2) mkr medan kommunens tillgångar ökar med cirka 85,3 (0,8) mkr. Förklaringen till att Håbo Marknadsbolagets tillgångar ökade är likvidtillskott i samband med markförsäljningen till kommunen. Avskrivningarna i koncernen uppgår till 55,5 (53,7) mkr i delårsbokslutet 2017.

2.2.2 Skulder

Skulderna inklusive pensionsförpliktelser och avsättningar förändrades med 47,7 (57,6) mkr mellan bokslutet 2016 och delårsbokslutet 2017. Avsättningarna minskade med 8,7 (14,5) mkr sedan föregående bokslut. Minskningen kan härledas till en utbetalning under året avseende pension alternativt Kap-KL. Lång- och kortfristiga skulder ökade med 56,4 (-43,1) mkr. Långfristiga skulder ökade med ca 100,9 (54,1) mkr vilket förklaras av nyupplåning från kreditinstitutioner. Kortfristiga skulder minskar från föregående bokslut med 44,4 (10,9) mkr.

Pensionsförpliktelser som redovisas utanför kommunens balansräkning, enligt blandmodellen, minskade med 2,6 (9,6) mkr i jämförelse med föregående årsbokslut.

3 Uppföljning av kommunens mål

3.1 Mål och politisk viljeinriktning

Kommunövergripande mål redovisas nedan. Utifrån dessa mål har nämnderna tagit fram verksamhetsmål som är betydande för god ekonomisk hushållning. En utvärdering av verksamhetsmålen finns under avsnittet om nämnder.

3.2 Mål för god ekonomisk hushållning och finansiella mål

För perioden 2016-2018 har fyra målområden med tillhörande strategier på kommunfullmäktiges nivå prioriterats. Dessa är tillika kommunens mål för god ekonomisk hushållning. Kommunens finansiella mål för perioden redovisas inom målområdet "Håbo en kommun med sund ekonomi".

Håbo kommun ska under perioden bli:

- Attraktiva
- Kvalitativa och effektiva
- Hållbara
- en kommun med sund ekonomi

Med utgångspunkt ifrån kommunfullmäktiges mål har varje nämnd och styrelse i uppdrag att årligen arbeta fram egna måldokument. Dessa ska innehålla nämndens/styrelsens egna prioriterade mål och åtgärder för att bidra till att nå kommunfullmäktiges prioriterade målområden och strategier. Utvärdering av kommunfullmäktiges mål, som tillika är mål för god ekonomisk hushållning, sker genom utvärdering av nämndernas mål enligt plan för uppföljning som årligen fastställs av kommunstyrelsen.

Attraktiva Håbo

Håbo kommun är en unik och attraktiv plats i Mälardalen med goda förutsättningar för tillväxt. Bra kommunal service och insatser i samverkan med andra aktörer stärker känslan av Håbo kommun som en bra plats för boende, arbete och besök.

För att bli attraktiva Håbo ska vi

Skapa förutsättningar för fler bostäder och ett varierat näringsliv.

Stimulera möjligheter till meningsfull fritid för alla.

Öka samarbetet med olika aktörer för förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik.

Förbättra tillgängligheten till mötesplatser och upplevelser.

Kvalitativa och effektiva Håbo

Vi ska utveckla våra tjänster utifrån håbobornas behov. Kraven på innehåll och kvalitet på tjänster och service ökar samtidigt som resurserna är begränsade. Vi måste eftersträva ett effektivt resursutnyttjande där ständiga förbättringar är en ledstjärna i alla våra verksamheter.

För att bli kvalitativa och effektiva Håbo ska vi

Utveckla vår medborgardialog för ökad delaktighet och kunskap om kommunens verksamheter.

Tillvarata och uppmuntra medarbetarnas kompetens och engagemang.

Följa upp alla verksamheter med kvalitets- och effektivitetsmått och förtydliga arbetet med ständiga förbättringar.

Förbättra våra resultat genom att jämföra oss med andra kommuner och verksamheter för att identifiera förbättringsområden.

Hållbara Håbo

Vår verksamhet och tillväxt ska vara ekonomiskt och ekologiskt hållbar. Kommande generationer ska ha bättre förutsättningar att förvalta och utveckla kommunen.

För att bli hållbara Håbo ska vi

Minska de egna verksamheternas miljö- och klimatpåverkan.

Skapa förutsättningar för att invånare och näringsliv aktivt ska kunna bidra till att minska kommunens miljö- och klimatpåverkan.

Värna kommunens grönområden och biologiska mångfald.

Håbo en kommun med sund ekonomi

Håbo kommuns verksamhet präglas av god ekonomisk hushållning. Skatten ska inte höjas och bör vara i nivå med jämförbara kommuner i Mälardalen.

Kommunens resultat ska över perioden uppgå till minst två procent av skattenettet.

Kommunens investeringar, exklusive exploateringsrelaterade kostnader, ska vara egenfinansierade.

Överskott och intäkter av engångskaraktär ska i första hand användas till att minska kommunens skuldsättningsgrad.

Exploateringsverksamheten ska totalt sett ge ett ekonomiskt överskott till kommunen.

3.3 Kommer målen att nås?

Utifrån de fyra kommunövergripande målområdena med tillhörande strategier har styrelser/nämnder tagit fram egna mål för sina verksamheter. Kommunens finansiella mål återfinns inom målområdet *Håbo en kommun med sund ekonomi*.

Sammanfattande bedömning

Flera av nyckelindikatorerna saknar resultat vid delårsuppföljningen vilket gör att bedömningen av måluppfyllelsen för helåret 2017 delvis är osäker, framförallt inom barn- och utbildningsnämnden. För fem mål saknas data för flera avgörande nyckelindikatorer och en bedömning har inte kunna göras avseende måluppfyllnad. I övriga fall där en eller flera nyckelindikatorer saknar data har bedömningar gjorts men då på en rimlig/låg nivå snarare än en överskattning.

Bedömningen av måluppfyllnad vid delårsrapporteringen pekar på en relativt låg måluppfyllnad vid årets slut inom tre av kommunfullmäktiges fyra målområden. Dock visar beskrivningarna av nämndernas bedömningar på osäkerheter då flera nyckelindikatorer ännu inte är redovisade. En trolig utveckling är att ett antal av dessa kommer påverka måluppfyllnaden positivt och ytterligare några mål kommer att nås vid årets slut. Endast ett fåtal mål bedöms redan nu som ej nåbara vid årets slut. Två av dessa återfinns inom målområdet *Kvalitativa och effektiva Håbo* och handlar om Håbo kommun som en attraktiv arbetsgivare. Högst måluppfyllnad finns inom målområdet för *Hållbara Håbo* där fem av sju mål förväntas nås vid årets slut. Lägst måluppfyllnad finns inom målområdet *Attraktiva Håbo* där tre av åtta mål förväntas nås vid årets slut.

Nämndernas bedömning av måluppfyllelse redovisas nedan per kommunövergripande mål.

	Attraktiva Håbo	Kvalitativa och effektiva Håbo	Hållbara Håbo	Håbo en kommun med sund ekonomi	Antal mål som förväntas nås vid årets slut
Kommunstyrelsen	 	 			3 av 6
Bygg- och miljönämnden		 	 		4 av 6
Barn- och utbildningsnämnden			 		1 av 5
Socialnämnden	 	 			3 av 5
Vård- och omsorgsnämnden					2 av 3
Långsiktiga Finansiella mål				 	3 av 4
Antal mål som förväntas uppfyllas vid årets slut	3 av 8 3 ej bedömda	4 av 8 1 ej bedömd	5 av 7 1 ej bedömd	4 av 6	16 av 29

- Kommer troligen att uppfyllas
- Kommer troligen inte att uppfyllas
- Går inte att bedöma vid rapporteringstillfället

Samtliga nämndmål finns redovisade i nämndernas redovisningar med tillhörande nyckelindikatorer och kommentarer till utfallet. Nedanstående mål utgör kommunens finansiella mål. Skatten har inte höjts perioden och det finns ingen plan på att höja skatten under resten av året. Håbo kommun ligger i mitten av länets kommuner, tillsammans med Enköpings kommun, när det gäller kommunal skattesats.

Kommunens resultat för år 2017 prognostiseras till 2,2 procent av skattenetto och resultatet bedöms därför ha möjlighet att uppgå till minst två procent av skattenettet under perioden år 2016-2018.

Inga överskott eller intäkter av engångskaraktär har uppkommit under perioden.

Kommunens investeringar, exklusive exploateringsrelaterade utgifter, har under perioden januari-augusti finansierats helt med egna medel. Nyupplåning har skett med 100 miljoner kronor under året, för att finansiera exploateringsinvesteringar och del av markköp. Om kommande investeringar under året sker enligt prognos kan det bli aktuellt att låna upp ytterligare i enighet med kommunfullmäktiges beslut. Målsättningen om egen finansiering bedöms därför inte kunna uppfyllas.

Alla pågående exploateringsprojekt beräknas tillsammans ge ett överskott/nettoexploatering på cirka 4,3 mkr under projektiden. Därmed nås målet om att exploateringsverksamheten ska totalt sett ge ett ekonomiskt överskott till kommunen.

4 Ekonomi

4.1 Periodens resultat

Kommunens resultat per den 31 augusti är periodiserat, vilket innebär att utgifter och inkomster har förts till rätt räkenskapsperiod enligt god redovisningssed. Prognosen för helår är baserad på nämndernas egna uppskattningar om intäcks- och kostnadsutvecklingen för årets fyra sista månader.

Kommunens resultat per 31 augusti uppgår till 53,2 (91,3) miljoner kronor. Det är 38,1 mkr lägre resultat än motsvarande period år 2016. Förklaringen till resultatförsämringen i jämförelse med motsvarande period förra året är bland annat att ersättningarna från migrationsverket var högre år 2016.

Resultatförändringen i utfallet för årets första 8 månader jämfört med motsvarande period förra året förklaras av både positiva och negativa faktorer:

Nämndernas nettokostnader har ökat med 51 miljoner kronor, vilket är en ökning med 8,2 procent. I jämförelse med motsvarande period åren 2015-2016 var det då en ökning med 1,0 miljon kronor, 0,1 procent. Barn- och utbildningsnämndens nettokostnad har ökat med 36,0 miljoner kronor vilket är 10,5 procent. Vård- och omsorgsnämndens nettokostnad har ökat med 10,0 miljoner kronor. Socialnämndens nettokostnad har minskat med 1,0 mkr, nämnden prognostiserar även i år med överskott bland annat till följd av statsbidrag för flyktingar.

Kostnader för pensioner och upplupna lönekostnader har ökat med 12,4 miljoner kronor (4,1 procent) jämfört med motsvarande period föregående år.

Skattenettot, det vill säga summan av kommunens intäkter från skatter, utjämningsavgifter respektive utjämningsbidrag samt generella statsbidrag, har ökat med 31,3 miljoner kronor eller med 4,6 procent. I jämförelse med motsvarande period år 2015-2016 var ökningen 35,8 mkr eller 5,5 procent.

4.2 Prognos för årets resultat

Prognosen för resultat vid årets slut är ett överskott med 23,7 miljoner kronor. Det är 11,7 miljoner kronor bättre än det budgeterade resultatet på 12,0 miljoner kronor. Det positiva resultatet i prognosen jämfört med budget förklaras av ett antal negativa och positiva avvikelser.

Positiva avvikelser

- Räntekostnader för kommunens långfristiga skulder blir 7,8 miljoner kronor lägre än budget.
- Skattenettot (skatteintäkter och generella statsbidrag) är 5,5 miljoner kronor högre, vilket ger överskott.
- Nämndernas nettokostnader prognostiseras till 2,4 miljoner kronor lägre än budget.
- VA-verksamheten prognostiserar överskott med 2,3 miljoner kronor. Resultatet regleras i bokslutet mot den skattefinansierade verksamhetens egna kapital.
- Finansiella intäkter prognostiseras till 1,5 miljoner kronor högre än budget, vilket ger överskott.

Negativa avvikelser

- Pensioner och upplupna lönekostnader beräknas bli 4,0 miljoner kronor högre.
- Exploateringsverksamheten beräknas kosta 2,6 miljoner kronor baserat på utfallet per sista augusti.

4.3 Resultaträkning

Resultaträkning, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	354 333	223 479	233 062	349 593	308 654
Verksamhetens kostnader	-1 307 423	-814 089	-891 589	-1 386 620	-1 342 527
Finansnetto	-7 967	-3 787	-5 248	-13 839	-23 179
Verksamhetsnetto	-961 057	-594 397	-663 775	-1 050 866	-1 057 052
Skattenetto	1 035 957	685 674	716 948	1 074 575	1 069 067
Resultat	74 900	91 277	53 173	23 709	12 015
Resultat som andel av skattenettot	7,2 %	13,3 %	7,4 %	2,2 %	1,1 %

4.4 Nämndernas avvikelser mellan budget och prognos för året

Nämnder/styrelse	Prognos delårsbokslut 2016	Prognos delårsrapport mars 2017	Prognos delårsbokslut 2017
Kommunstyrelsen	-0,6	0,6	2,7
Överförmyndarnämnd	0	-0,5	-0,5
Bygg- och miljönämnd	2,6	0	3,1
Barn- och utbildningsnämnd	-0,1	-7,3	-12,6
Socialnämnd	7,4	-0,1	7,2
Vård- och omsorgsnämnd	-2,8	0	2,5
Avfallsverksamhet	-0,5	0	0
VA-verksamhet	0	2,0	2,3
Summa	6,0	-5,3	4,7

Totalt prognostiseras 4,7 (6,0) miljoner kronor i överskott jämfört med budget.

Två av nämnderna visar underskott och övriga nämnder visar nollprognos eller överskott. Kommunfullmäktige uppmanade nämnderna vid delårsuppföljningen per mars, att vidta åtgärder/minimera underskott och redovisa det till delårsrapporten per augusti. De berörda nämnderna måste intensifiera sitt arbete med att åtgärda underskotten.

Barn- och ungdomsnämndens prognos har försämrat prognosen till underskott på 12,6 miljoner kronor jämfört med 7,3 miljoner vid förra uppföljningen per mars. Underskottet återfinns inom grundskolans verksamhet med högre personalkostnader som huvudsaklig orsak. Förvaltningschefen har beslutat att omgående vidta arbete med att analysera organisationen för respektive skola.

Överförmyndarnämnden prognostiserar underskott med 462 000 kronor vilket är en minskning sedan prognosen per mars. Orsaken är främst ändrade regler för statlig ersättning för ensamkommande barn. Kostnader i samband med verksamhetsövergång till läns gemensam förvaltning har också uppstått.

Kommunstyrelsen redovisar överskott med 2,7 miljoner kronor, främst inom de tekniska verksamheterna, kommunens medlemsavgifter, kommundemensamma projekt och den gemensamma administrationen. Verksamheter inom kultur och livsmiljö prognostiserar underskott med 1,0 miljon kronor.

Bygg- och miljönämnden prognostiserar överskott med 3,1 miljoner kronor främst till

följd av personalvakanser inom flera verksamheter. Det är svårt att rekrytera och konsultinsatser ökar främst inom plan och exploatering.

Socialnämnden prognostiserar överskott med 7,4 mkr, främst till följd av att kostnaderna för ensamkommande barn är lägre än ersättningen från migrationsverket. Kostnader för missbruksvård har minskat kraftigt vilket också bidrar till överskottet. Prognosen är förbättrad från ett underskott med 100 000 kronor i mars.

Vård- och omsorgsnämnden redovisar överskott med 2,5 miljoner kronor. De största överskotten finns inom köp av hemtjänst, köp av korttidsvård, dagverksamhet och köp av särskilt boende. De största underskotten redovisas inom den kommunala hemtjänsten och personlig assistans.

Den taxefinansierade VA-verksamheten prognostiserar överskott jämfört med budget med på 2,3 miljoner kronor och avfall redovisar ingen avvikelse. Resultaten förs till verksamheternas respektive fonderade egna kapital.

4.5 Avskrivningar

Avskrivningarna per 31 augusti uppgår till 34,4 (35,3) miljoner kronor. Totalt har avskrivningskostnaderna minskat med 0,9 miljoner kronor jämfört med samma period förra året. Avskrivningar på maskiner och inventarier uppgår för perioden till 3,6 (4,4) mkr. I jämförelse med motsvarande period förra året är det en minskning med 800 000 kronor. Avskrivningar på fastigheter och anläggningar uppgår till 30,8 (30,8) mkr.

I prognosen beräknas avskrivningskostnaden för hela år 2017 uppgå till 52,4 mkr. Det är en minskning med 10,6 mkr jämfört med bokslut 2016, då avskrivningar av engångskaraktär i samband med komponentavskrivningsmetoden gjordes vid bokslutet.

4.6 Skatteintäkter

Slutavräkning år 2016

För år 2016 bedömer förbundet för Sveriges kommuner och landsting (SKL) att skatteintäkterna för år 2016 blir högre än den bedömning som gjordes i samband med bokslut för år 2016.

Avräkningen ska enligt rekommendationen beräknas utifrån SKL:s skatteunderlagsprognos i december. SKL:s prognos i december visade en ökning av skatteunderlaget med 4,8 procent för 2016. Med den bedömningen blev rekommenderad uppbokning för 2016, -206 kronor per invånare den 1.11.2015. SKL:s senaste prognos i cirkulär 17:42 visar en ökning av skatteunderlaget med 5,0 procent för 2016. Därmed blir prognosen för avräkning år 2016, 289 kronor per invånare, vilket medför en korrigering på +83 kronor per invånare 1.11.2015 för bokslut 2016.

För kommunen innebär detta att korrigeringen av skatteintäkterna för år 2016 förbättrar 2017 års resultat med 1,7 miljoner kronor.

Slutavräkning år 2017

Regeringens fastställda uppräkningsfaktorer för 2016 och 2017 uppgår till 5,0 procent respektive 5,2 procent, enligt regeringsbeslut. SKL:s prognos innebär en lägre uppräkning och slutavräkningen 2017 blir därmed negativ med -390 kr per invånare den 1.11.2016. För kommunen innebär detta -8,0 miljoner kronor. I budgeten för år 2017 var slutavräkningen för år 2017 beräknad till -303 kr per invånare eller -6,2 miljoner kronor.

Prognosen på slutavräkningar sammantaget för åren 2016-2017 innebär en förbättring

av skatteintäkter i bokslutet för år 2017 med netto 3,0 miljoner kronor jämfört med budget.

4.7 Generella statsbidrag och utjämning

Generella statsbidrag och utjämning uppgår till 27,9 (39,3) miljoner kronor per 31 augusti. Prognos för året är 41,9 miljoner kronor, vilket är 2,5 miljoner kronor mer än budgeterat. Här ingår även det särskilda statsbidraget med anledning av flyktingsituationen.

Statsbidraget för att stimulera ökat bostadsbyggande kommer att ingå här, men bidragets storlek är osäker och en uppskattning har gjorts av förvaltningen, förra året uppgick bidraget till 4,6 miljoner kronor. Bidraget beror på antal kommuner som sökt och beslutas i november. Kommunfullmäktige har beslutat att finansiera 2,8 miljoner kronor i åtgärder i första hand med detta generella statsbidrag.

4.8 Finansnetto och räntekostnader

Skuldportföljen har en volym på cirka 733,7 mkr. Den genomsnittliga räntan för hela skuldportföljen uppgår till cirka 1,64 % (2,0) %.

Både den genomsnittliga räntebindningen och räntan har förändrats. Den genomsnittliga räntenivån i portföljen har minskats med cirka 0,36 procentenheter.

Kommunen använder aktivt derivatinstrument för att säkra upp ränterisken på underliggande lån. Av kommunens totala skuldportfölj har cirka 448 (455) mkr eller 61 (66) procent av lånen säkrats upp med derivatinstrument med olika förfallostruktur eller till fast räntebindning. Ränterisken vid en procents höjning av räntan uppgår till 2,9 mkr på helår.

Skuldportföljens genomsnittliga kapitalbindning är 3,13 år och den genomsnittliga räntebindningen är 2,28 år. Av portföljen har 5,53 % en kapitalbindning på 1 år eller kortare och 37,99% har en räntebindning på 1 år eller kortare. Utan derivat hade 81,51% av portföljen haft en räntebindning på 1 år eller kortare.

4.9 Kostnadstäckningsgrad

Nettokostnadsandel

Nettokostnadsandelen, det vill säga hur stor del av skatteintäkter och de generella statsbidragen som går åt till att täcka olika typer av löpande kostnader, framgår av tabellen nedan.

Verksamheten exklusive avskrivningar tar i anspråk 87,1 (81,0) procent av skattenettet under perioden. Avskrivningarnas andel är 4,8 (5,1) procent.

Tillsammans tar de löpande kostnaderna i anspråk 91,9 (86,7) procent av kommunens skattenetto under perioden. Enligt prognosen kommer 96,5 (96,3) procent av skattenettet att ianspråkta.

Om nettokostnadsandelen är över 100 % innebär det att kommunen satsar mer pengar i verksamheten än vad som kommer in via skatter och bidrag.

Nettokostnad i förhållande till skattenetto

Finansiella nyckeltal	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017
Verksamhetens andel av skattenetto	85,9 %	81,0 %	87,1%	91,6 %
Avskrivningskostnadernas andel av skattenetto	6,1 %	5,1 %	4,8%	4,9%
Finansnettots andel av skattenetto	0,8%	0,6 %	0,7%	1,3%
Summa	92,8	86,7	92,6	97,8
Resultat som andel av skattenetto	7,2 %	13,3 %	7,4 %	2,2 %

4.10 Balanskravsutredning och resultatutjämningsfond

Hösten 2004 förändrades lagen om god ekonomisk hushållning och om hur balanskravet ska tillämpas, vilket innebär att kommunen ska ha ”återställt” ett eventuellt underskott i budgeten senast tre år efter det år då underskottet uppstod. I nedanstående tabell redovisas att balanskravsresultatet kommer att uppnås enligt prognosen för helåret.

Kommunens resultat efter eliminering av poster av engångskaraktär beräknas bli positiv för helåret och uppgår till 23,7 miljoner kronor.

Årets resultat (tkr)	23 709
Avgår samtliga realisationsvinster (tkr)	
Årets resultat efter balanskravsresultat (tkr)	23 709
Avgår medel till resultatutjämningsreserv	0
Tillägg medel till resultatutjämningsreserv	0
Årets balanskravsresultat	23 709
Balanskravsresultat från tidigare år	0
Summa balanskravsresultat	23 709

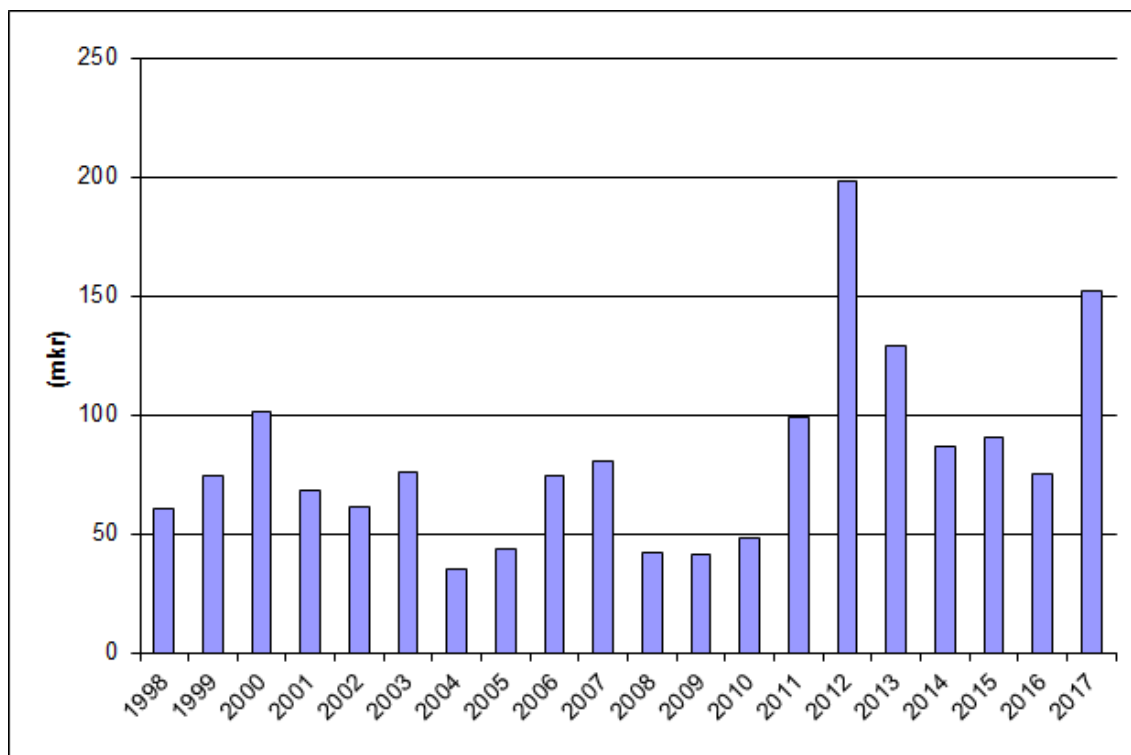
4.11 Investeringar

Per 31 augusti har 72,1 (43,0) miljoner kronor investerats i inventarier, fastigheter och anläggningar men exklusive exploateringsinvesteringar.

Årets investeringsbudget uppgår till 216,4 miljoner kronor exklusive exploateringsinvesteringar. Investeringsbudgeten reviderades ner från 348,3 miljoner kronor i samband med delårsuppföljningen i mars, främst för att många investeringar senarelagts.

Nämnderna prognostiserar att 152,1 (128,1) miljoner kronor kommer att investeras under året. Av överskottet, som uppgår till 64,3 miljoner kronor, planeras 64,2 miljoner att överföras till år 2018 främst till följd av senarelagda investeringar.

4.11.1 Investeringar i anläggningar och inventarier 1996-2016, prognos 2017

4.11.2 Exploateringsinvesteringar

Förutom ordinarie investeringar genomförs investeringar via exploateringsverksamheten. Per 31 augusti uppgår investeringar i anläggningar till 63,8 (35,1) miljoner kronor, exklusive ökning av omsättningstillgångar i form av exploateringsmark som ska säljas. Prognosen är att investeringarna uppgår till 75,6 (43,4) miljoner kronor vid årets slut.

Varje exploateringsprojekt behandlas i kommunstyrelsen där en projektbudget ingår i underlaget.

4.12 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen visar förändring av likvida medel under året uppdelade i kategorierna löpande, investerings- och finansieringsverksamhet.

Kassaflöde från den löpande verksamheten

Kassaflödet från den löpande verksamheten var positivt och uppgick till 139,3 (72,2) mkr.

Kassaflöde från investeringsverksamheten

Investeringsnettot uppgår till 238,8 (71,4) mkr varav investering i anläggningstillgångar och inventarier 72,2 (43,1) mkr. Pågående exploateringsprojekt uppgår till 63,8 (35,0) mkr. Försäljning av anläggningstillgångar uppgår till 6,1 mkr.

Kassaflöde från finansieringsverksamheten

Finansieringsnettot uppgår till 100,9 (55,15) mkr. Nyupplåning har skett under året med 100,0 mkr.

Förändring av likvida medel

Förändringen av likvida medel uppgår till 1,4 (-54,3) mkr enligt kassaflödesanalysen. Likvida medel vid periodens slut uppgår till 2,3 (44,8) mkr.

4.13 Framtiden

4.13.1 Budgetföljsamhet

Alla nämnder utom barn- och utbildningsnämnden och överförmyndarnämnden har i prognosen för året uppvisat att budgeten kommer att hållas. Med ansträngd ekonomisk situation framöver krävs bättre budgetföljsamhet.

4.13.2 God ekonomisk hushållning

Många kommuner och landsting har en ansträngd ekonomisk situation, samtidigt som behoven av välfärdstjänster ökar. De måste även leva upp till lagreglerna för god ekonomisk hushållning. Grundtanken bakom god ekonomisk hushållning är att dagens kommuninvånare ska finansiera sin egen välfärd och inte förbruka vad tidigare generationer tjänat ihop. Annars skjuts betalningar upp till framtida generationer. God ekonomisk hushållning förutsätter därför överskott över tiden.

Ett skäl är att investeringsnivån oftast är högre än de avskrivningar på investeringar som årligen belastar resultatet. Det behövs ett överskott för att finansiera investeringar, annars måste kommunen öka sin upplåning eller frigöra resurser exempelvis genom försäljningar av anläggningstillgångar eller minska verksamhetens kostnader.

Ett annat motiv är att de pensionsrättigheter som anställda tjänat in före år 1998 inte är finansierade. Dessa rättigheter måste därför finansieras nu eller i framtiden. Redovisningsmetoden (den så kallade blandmodellen) innebär att dessa åtaganden inte bokförs som skulder i balansräkningen och att värdesäkring inte kostnadsförs. För närvarande innebär det bland annat att kommunen redovisar lägre kostnader än vad som varit fallet om alla pensionskostnader hade beaktats. Om ett antal år blir förhållandet det omvända.

Ett tredje motiv för överskott är att kommunen bör ha en buffert för att kunna möta oväntade händelser eller sämre tider, utan att behöva göra drastiska nedskärningar i verksamheten.

God ekonomisk hushållning handlar dock inte enbart om att få ekonomin för helheten att gå ihop. Minst lika viktigt är att organisationen arbetar effektivt och att verksamheterna utför de uppdrag som politiken och de ekonomiska ramarna ger. Det innebär ett ständigt arbete i hela organisationen så att uppdrag, resursfördelning och ansvar är tydliga.

5 Personalredovisning

5.1 Antal anställda

Personalredovisningen syftar till att belysa hur den aktuella personalsituationen ser ut ur olika aspekter per den 31 augusti.

Redovisningen avser tillsvidare- och tidsbegränsat anställda med månadslön enligt Allmänna bestämmelser (AB) som reglerar anställningsvillkoren, och inkluderar helt lediga anställda. Tillsvidareanställda är de som ofta i dagligt tal kallas fast anställda. Med tidsbegränsat anställda avses främst vikarier eller allmänna visstidsanställningar. När timavlönad personal redovisas anges det separat.

Antal månadsavlönade

Månadsavlönade	2015	2016	2017
Alla anställda, antal i kommunen	1 371	1 418	1 506
Andel kvinnor, procent	79	80	79
Andel män, procent	21	20	21
Andel tillsvidareanställda, procent	89	88	88
Andel visstidsanställda, procent	11	12	12

Av alla månadsavlönade den 31 augusti 2017, totalt 1 506 personer, var 1 318 personer tillsvidareanställda och 188 personer tidsbegränsat anställda. Kvinnorna utgör en klar majoritet, 79 procent av alla anställda.

Antal månadsavlönade per förvaltning

Antal månadsavlönade per förvaltning	2015	2016	2017
Kommunstyrelsens förvaltning	234	228	192
Bygg- och miljöförvaltningen	20	36	35
Barn- och utbildningsförvaltningen	745	769	866
Socialförvaltningen	372	389	416

Kostenheten har organisatoriskt bytt förvaltning från kommunstyrelsens förvaltning till barn- och utbildningsförvaltningen.

Personalrörlighetssiffrorna för de tillsvidareanställda visar att totalt 151 personer hittills har slutat under året. Det motsvarar en personalomsättning på 11,7 procent.

Motsvarande period 2016 slutade 142 personer, vilket motsvarar en personalomsättning på 11,5 procent. Vi kan se en trend att antalet avgångar har ökat de senaste åren.

Orsaken kan vara att högkonjunkturen ökar rörligheten på arbetsmarknaden samt att det är stor efterfrågan på vissa svårrekryterade yrkesgrupper. Av de 151 som slutat under perioden beror 116 på egen uppsägning, 31 pension, 3 enligt överenskommelse och 1 dödsfall.

Hel- och deltidsanställda

Hel- och deltidsanställda	2015	2016	2017
Tillsvidareanställda kvinnor			
Heltid 100 %	77,2	89,4	79
Deltid -74 %	6,3	3,1	7
Deltid 75-99 %	16,5	7,5	14

Hel- och deltidsanställda	2015	2016	2017
Tillsvidareanställda män			
Heltid 100 %	89,6	91,4	87,3
Deltid - 74 %	5,2	4,4	7,1
Deltid 75-99 %	5,2	4,2	5,6

Andelen heltidsanställda med tillsvidareanställning har minskat både bland kvinnor och män det senaste året.

Kollektivavtalet Allmänna bestämmelser (AB) anger att vid behov av arbetskraft ska kommunen, innan nyanställning sker, pröva om man kan erbjuda höjd sysselsättningsgrad till en redan deltidsanställd arbetstagare på arbetsstället och som skriftligen anmält intresse för detta.

Inom äldreomsorgen har alla deltidsanställda erbjudits heltid.

Det är främst kvinnor som är sysselsatta i verksamheter med många deltidsanställningar.

5.2 Åldersstruktur

Medelåldern bland kommunens alla månadsavlönade har fortsatt minska något till nuvarande 44,1 år. De tillsvidareanställdas medelålder är 45,0 år. Medelåldern för den tidsbegränsat anställda personalen är 38,3 år.

Andelen tillsvidareanställda över 50 år utgjorde den 31 augusti 38,6 procent av alla tillsvidareanställda (år 2015 39,3 procent, år 2016 39,4 procent).

Antal tillsvidareanställda	Kvinnor	Män	Alla
Totalt antal tillsvidareanställda	1 049	269	1 318
Indelning i åldersgrupp och procent			
20-29	9,8	11,5	10,2
30-39	20,7	20,5	20,6
40-49	31,4	27,5	30,6
50-59	28,3	27,1	28,1
60 och över	9,8	13,4	10,5

5.3 Pensionsavgångar

Totalt har 31 personer gått i pension hittills under året. År 2016 var motsvarande siffra 23 personer och år 2015 24 personer.

Hittills har 15 anställda valt att gå i ålderspension vid 65 år (2016: 6 anställda). Ytterligare 6 anställda valde att gå i pension före 65 år (2016: 10 anställda) samt 10 personer gick i pension efter 65 års ålder (2016: 7 anställda).

5.4 Arbetad tid och resursanvändning

För att beskriva hur de anställdas avtalade arbetstid används, redovisas den faktiskt arbetade tiden och olika former av frånvaro. Frånvaro delas upp i semester, sjukfrånvaro samt lagstadgad och annan överenskommen ledighet. Med avtalad arbetstid avses det möjliga antalet arbetade timmar per år, men med årets helgdagar borträknade. Vid beräkning av den totala arbetade tiden tar man dessutom hänsyn till mertid och övertid, som ligger utanför den avtalade arbetstiden.

Redovisningen av arbetad tid och frånvaro avser kommunens alla månadsavlönade och timavlönade enligt Allmänna bestämmelser. Den arbetade tiden för perioden 1 januari-31 augusti utgör 1 464 600 timmar, vilket motsvarar 73,5 procent av den avtalade tiden. Den arbetade tiden kan omräknas till 814 årsarbetare (en årsarbetare=1800 timmar).

Arbetad tid och frånvaro, timmar i 1000-tal	2015	%	2016	%	2017	%
Arbets tid enligt avtal	1 680	100	1 762	100	1 993	100
Summa frånvaro	482	28,8	523	29,6	546	27,4
Övertid och mertid	17	1,0	20	1,1	18	0,9
Totalt arbetad tid	1 215	70,2	1 259	69,3	1 465	73,5

5.5 Sjukfrånvaro

Hälsotal

Sjukfrånvaron har minskat i jämförelse med motsvarande period förra året. Sjukfrånvaron utgör nu totalt 6,1 procent av den tillgängliga arbetstiden och är därmed tillbaka på 2014-års nivå.. Kvinnorna står för den högsta sjukfrånvaron trots att det är de som står för sänkningen.

Redovisningen omfattar alla arbetstagare oavsett anställningsform och avtal. Som sjukfrånvaro räknas frånvaro på grund av sjukdom, olycksfall, arbetsskada, medicinsk behandling och arbetslivsinriktad rehabilitering. Sjukfrånvaron anges i procent av de anställdas sammanlagda tillgängliga ordinarie arbetstid och med hänsyn tagen till frånvaro utan lön, exempelvis tjänstledighet för annat arbete, tjänstledighet för vård av barn eller övrig frånvaro utan lön.

Nyckeltal sjukfrånvaro (%)	2015	2016	2017
Total sjukfrånvaro av den tillgängliga ordinarie arbetstiden	7,0	7,0	6,1
Sjukfrånvaro för kvinnor av den tillgängliga ordinarie arbetstiden	7,9	7,7	6,7
Sjukfrånvaro för män av den tillgängliga ordinarie arbetstiden	3,5	4,3	4,1
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 29 år och yngre	5,4	4,7	5,4
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 30-49	7,2	7,7	5,6
Sjukfrånvaro för åldersgruppen 50 år och äldre	7,3	7,1	7,0
Andel i procent av total sjukfrånvaro som varat 60 dagar eller mer	49,5	52,0	39,9

Den 31 augusti 2017 var 49 anställda i kommunen långtidssjukskrivna i mer än 60 dagar på hel- eller deltid. År 2016 var motsvarande siffra 52 personer och år 2015 46 personer. Av dessa långtidssjukskrivna var nästan hälften deltidssjuka, det vill säga att de var i arbete på den andra deltiden.

Flera långtidssjuka har avslutat sin anställning i kommunen under perioden.

Kommunstyrelsens mål är att minska korttidsfrånvaron dag 1-14, från 3,9 procent till 3,5 procent till årets slut. Åtgärder som erbjuds är utbildning till chefer om rehabilitering för medarbetare med återkommande korttidsfrånvaro och samtalsträning. Till medarbetare med fyra sjuktilfällen eller mer senaste sex månaderna erbjuds trepartsamtal "Krav och funktionsanalys" med företagshälsovården samt gruppaktivitet vid fyra tillfällen för att ge kunskap om olika vägar för hälsa. Korttidsfrånvaron för perioden januari till augusti är 3,8 procent av arbetad tid.

Sjukfrånvaro per förvaltning i procent	2015	2016	2017
Kommunstyrelsens förvaltning	6,6	7,0	6,7
Bygg- och miljöförvaltningen	5,6	4,3	3,1
Barn- och utbildningsförvaltningen	6,9	6,7	5,7
Socialförvaltningen	7,3	7,7	7,6

5.6 Arbetsmiljö och företagshälsovård

Kommunens företagshälsovårdsleverantör är Håbo Hälsan.

Anledningar till att vända sig till företagshälsovården är dels det förebyggande arbetsmiljöarbetet på arbetsplatsen dels det rehabiliterande arbetet med enskilda anställda som drabbats eller riskerar att drabbas av ohälsa och sjukskrivning.

Kommunens totala kostnad för företagshälsovård hittills under året hos Håbo Hälsan per den 31 augusti 2017 var 211 tkr, vilket kan jämföras med 163 tkr år 2016 och 195 tkr år 2015.

Antalet använda timmar hittills under året är 180 timmar för företagsläkare, beteendevetare/psykolog, företagssköterska, ergonom och skyddsingenjör. Det kan jämföras med 121 timmar för motsvarande period under år 2016 och 125 timmar under år 2015. Tjänsterna fördelar sig enligt följande: ergonom/sjukgymnast 7 %, företagsläkare 10 %, företagssköterska 25 %, beteendevetare/psykolog 58 %. Det innebär att beteendevetartjänsterna har köpts mer på bekostnad av att de andra professionerna har minskat.

5.7 Friskvård

Totalt har kommunen 37 friskvårdsinspiratörer fördelade på olika arbetsplatser, som ett led i kommunens åtgärder för att främja de anställdas hälsa och minska sjukfrånvaron.

Kommunens medarbetare har möjlighet att använda arbetstid till friskvård, den så kallade friskvårdstimmen, om verksamheten tillåter.

Friskvårdsbidrag erbjuds alla anställda till aktiviteter enligt skatteverkets regelverk. Syftet är att stimulera och främja personalens förutsättningar till ökad fysisk och psykisk hälsa.

Simhallen erbjuder fritt bad för kommunens anställda på ordinarie öppettider.

6 Ekonomisk redovisning

6.1 Resultaträkning koncern

tkr	Not	Koncern bokslut 2016	Koncern delårsbokslut 2016	Koncern delårsbokslut 2017
Verksamhetens intäkter	1	461 859	333 279	273 744
Verksamhetens kostnader	2	-1 241 903	-786 503	-854 713
Avskrivningar	3	-91 186	-53 671	-55 506
Verksamhetens nettokostnad		-871 230	-506 895	-636 475
Skatteintäkter		996 205	661 630	689 023
Generella statsbidrag och utjämning		39 752	24 044	28 191
Finansiella intäkter	4	2 208	2 548	2 143
Finansiella kostnader	5	-26 910	-15 231	-14 668
Resultat före extraordinära poster		140 025	166 096	68 214
Uppskjuten skatt		-14 633	82	-20 087
Skatter på årets resultat	6	-13 917	-16 444	-16 851
Årets resultat	7	111 475	149 734	31 276

6.2 Balansräkning koncern

tkr	Not	Koncern bokslut 2016	Koncern delårsboksl ut 2016	Koncern delårsboksl ut 2017
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	8	2 072 541	2 052 807	2 170 085
Maskiner och inventarier	9	28 876	30 242	29 629
Finansiella anläggningstillgångar	10	15 961	17 143	15 961
Bidrag till statlig infrastruktur		31 920	32 427	30 907
Summa anläggningstillgångar		2 149 298	2 132 619	2 246 582
Omsättningstillgångar				
Förråd med mera		30	31	30
Exploateringsfastigheter	11	70 720	68 378	72 498
Fordringar	12	127 815	111 216	106 455
Kassa och bank	13	64 043	90 430	81 017
Summa omsättningstillgångar		262 608	270 055	260 000
SUMMA TILLGÅNGAR		2 411 906	2 402 674	2 506 582
EGET KAPITAL OCH SKULDER				
Eget kapital				
Eget kapital, totalt	14	543 960	568 771	590 901
Årets resultat		111 475	149 734	31 276
Resultatutjämningsreserv		14 700	14 700	14 700
Övrigt eget kapital		417 785	404 337	544 926
Avsättningar				
Pensioner	15	96 033	94 044	94 119
Övriga avsättningar	16	25 757	24 085	18 966
Summa avsättningar		121 790	118 129	113 085
Skulder				
Långfristiga skulder	17	1 477 694	1 480 376	1 578 561
Kortfristiga skulder	18	268 462	235 398	224 034
Summa skulder		1 746 156	1 715 774	1 802 596
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		2 411 906	2 402 674	2 506 582
Pensionsförpliktelser		322 788	327 694	320 181
Varav löneskatt		65 596	63 978	65 596
Borgen och ansvarförbindelser	19	9 333	94 572	9 333

6.3 Kassaflödesanalys koncern

tkr	not	Koncern bokslut 2016	Koncern delårsbokslut 2016	Koncern delårsbokslut 2017
Den löpande verksamheten				
Årets resultat		111 475	149 734	31 276
Justering för av- och nedskrivningar		91 186	53 671	55 506
Justering för gjorda avsättningar		-10 829	-14 490	-8 705
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	20	14 903	949	16 681
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		206 735	189 864	94 758
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapitalet				
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-14 246	2 352	21 359
Ökning/minskning av förråd och exploateringsfastigheter		-14 746	-12 403	-1 778
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		43 975	10 910	-44 430
Kassaflöde från den löpande verksamheten		221 718	190 723	69 909
Investeringsverksamheten				
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-200 489	-145 543	-90 439
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		36 868	32 429	0
Utrangering/omklassificering		0	3 418	0
Investeringsbidrag materiella anläggningstillgångar		7 570	101	132
Pågående exploateringsprojekt		-44 424	-34 997	-63 496
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar		0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-200 475	-144 592	-153 803
Finansieringsverksamheten				
Nyupptagna lån		50 000	-54 850	100 000
Amortering av skuld		-106 720	-105	-104
Anslutningsavgifter		1 140	874	972
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-55 580	-54 081	100 868
<u>Förändring av likvida medel</u>		<u>-34 337</u>	<u>-7 950</u>	<u>16 974</u>
Årets kassaflöde		-34 337	-7 950	16 974
Likvida medel vid årets början		98 380	98 380	64 043
Likvida medel vid årets slut		64 043	90 430	81 017
Räntebärande nettoskuld				
Räntebärande nettoskuld vid årets början		1 481 138	1 481 138	1 424 575
Räntebärande nettoskuld vid årets slut		1 424 575	1 426 288	1 524 575
Förändring av räntebärande nettoskuld		-56 563	-54 850	100 000

6.4 Resultaträkning

Tkr	Not	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	21	354 333	223 479	233 062	345 593	306 154
Verksamhetens kostnader	22	-1 244 407	-778 838	-857 207	-1 330 220	-1 284 027
Avskrivningar	23	-63 016	-35 251	-34 382	-52 400	-56 000
Verksamhetens nettokostnad		-953 090	-590 610	-658 527	-1 037 027	-1 033 873
Skatteintäkter	24	996 205	661 630	689 023	1 032 688	1 029 720
Generella statsbidrag och utjämning	25	39 752	24 044	27 925	41 887	39 347
Finansiella intäkter	26	3 774	3 437	3 658	4 000	2 500
Finansiella kostnader	27	-11 741	-7 224	-8 906	-17 839	-25 679
Årets resultat		74 900	91 277	53 173	23 709	12 015
Resultat som andel av skattenettet		7,2 %	13,3 %	7,4 %	2,2 %	1,1 %

6.5 Balansräkning

tkr	Not	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	28	1 159 186	1 146 564	1 370 335
Maskiner och inventarier	29	17 806	19 488	17 173
Finansiella anläggningstillgångar	30	19 081	20 263	12 992
Bidrag till statlig infrastruktur	31	31 920	32 427	30 907
Summa anläggningstillgångar		1 227 993	1 218 742	1 431 407
Omsättningstillgångar				
Förråd och lager	32	30	31	30
Exploateringsfastigheter	33	44 814	44 266	46 592
Kortfristiga fordringar	34	139 260	108 082	117 405
Kassa och bank	35	1 015	1 936	2 352
Summa omsättningstillgångar		185 119	154 315	166 379
SUMMA TILLGÅNGAR		1 413 112	1 373 057	1 597 786
EGET KAPITAL OCH SKULDER				
Eget kapital	36	397 520	413 897	450 692
Eget kapital		397 520	413 897	450 692
I. Periodens resultat		74 900	91 277	53 173
II. Resultatutjämningsreserv		14 700	14 700	14 700
III. Övrigt eget kapital		307 920	307 920	382 819
Avsättningar				
Pensioner	37	89 990	87 712	88 421
Övriga avsättningar	38	11 210	10 805	0
Summa avsättningar		101 200	98 517	88 421
Skulder				
Långfristiga skulder	39	686 793	687 762	787 661
Kortfristiga skulder	40	227 599	172 881	271 012
Summa skulder		914 392	860 643	1 058 673
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		1 413 112	1 373 057	1 597 786
Pensionsförpliktelser	37	322 788	327 694	320 181
Varav löneskatt		65 858	63 978	65 596
Borgen och ansvarsförbindelser	41	771 698	721 716	771 698

6.6 Kassaflödesanalys

tkr	Not	Bokslut 2016	Delårsbok-slut 2016	Delårsbok-slut 2017
Den löpande verksamheten				
Årets resultat		74 900	91 277	53 173
Justering för av- och nedskrivningar		63 016	35 251	34 382
Justering för gjorda avsättningar		-12 511	-15 194	-12 779
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	42	1 520	1 013	1 013
Medel från verksamheten för förändring av rörelsekapital		126 925	112 347	75 789
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapitalet				
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar		-39 872	-8 695	21 855
Ökning/minskning av förråd och omsättningstillgångar		-12 950	-12 403	-1 778
Ökning/minskning av kortfristiga skulder		35 691	-19 026	43 412
Kassaflöde från den löpande verksamheten		109 794	72 223	139 278
Investeringsverksamheten				
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-82 859	-43 147	-72 218
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		9 695	6 619	0
Investeringsbidrag materiella anläggningstillgångar		7 570	101	132
Köp av mark		-113	0	-108 976
Pågående Exploateringsprojekt		-44 424	-34 997	-63 835
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar		0	0	0
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar		0	0	6 088
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-110 131	-71 424	-238 809
Finansieringsverksamheten				
Nyupptagna lån		50 000	50 000	100 000
Amortering av skuld		-106 056	-105 900	0
Statliga investeringsbidrag		1 140	-105	972
Anslutningsavgifter		0	874	-104
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-54 916	-54 332	100 868
<u>Förändring av likvida medel</u>		<u>-55 253</u>	<u>-54 332</u>	<u>1 337</u>
Årets Kassaflöde		-55 253	-54 332	1 337
Likvida medel vid årets början		56 268	56 268	1 015
Likvida medel vid årets slut		1 015	1 936	2 352
Räntebärande nettoskuld				
Räntebärande nettoskuld vid årets början		689 575	689 575	633 675
Räntebärande nettoskuld vid årets slut		633 675	633 675	733 675
Förändring av räntebärande nettoskuld		-55 900	-55 900	100 000

6.7 Investeringsredovisning

Investeringar som genomförs inom exploateringsverksamheten redovisas både här och i avsnitt 9 Exploateringsredovisning för att ge en samlad bild av alla investeringar. Endast utgifter ingår, inkomster redovisas inte här.

Investeringsredovisning

Nämnder, tkr	Budget	Delårsboks-lut	Prognos	Avvikelse	Justering pågående projekt till nästa år	Prognostiserad netto-avvikelse
Kommunstyrelsen	-155 225	-49 930	-105 544	49 681	-53 908	-4 227
Bygg- och miljönämnd	-150	-143	-200	-50	0	-50
Barn- och utbildningsnämnd	-6 024	-2 055	-6 024	0	0	0
Socialnämnd	-100	0	0	100	0	100
Vård- och omsorgsnämnd	-955	-490	-850	105	0	105
Summa skattefinansierade verksamheter	-162 454	-52 618	-112 618	49 836	-53 908	-4 072
VA-verksamhet	-51 206	-18 844	-37 935	13 271	-10 244	3 027
Avfallsverksamhet	-2 770	-623	-1 570	1 200	0	1 200
Summa taxefinansierade verksamheter	-53 976	-19 467	-39 505	14 471	-10 244	4 227
Summa	-216 430	-72 085	-152 123	64 307	-64 152	155

Exploateringsinvesteringar

Nämnder, tkr	Budget	Delårsboks-lut	Prognos	Avvikelse
Exploateringsinvestering i skattefinansierad verksamhet	-87 522	-45 828	-60 113	27 409
Exploateringsinvestering i taxefinansierad verksamhet	-25 572	-18 007	-15 456	10 116
Ökning omsättningstillgångar	-14 922	-1 833	-3 851	11 071
Summa exploaterings-investeringar	-128 016	-65 668	-79 420	48 596

6.8 Driftredovisning

Tkr	Bokslut 2016	Budget 2017	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos helår	Avvikelse
Skattefinansierade verksamheter						
Kommunfullmäktige	-789	-1 441	-623	-866	-1 441	0
Stöd till politiska partier	-943	-1 000	-943	-978	-1 000	0
Valnämnd	0	-7	0	0	-7	0
Revision	-992	-1 139	-380	-319	-1 139	0
Kommunstyrelse	-136 989	-149 697	-85 053	-88 074	-146 983	2 714
Räddningstjänsten	-19 075	-19 900	-12 717	-13 267	-19 900	0
Överförmyndarnämnd	-2 045	-1 828	-890	-1 346	-2 290	-462
Bygg- och miljönämnd	-15 594	-21 392	-8 833	-10 321	-18 283	3 109
Barn- och utbildningsnämnd	-525 613	-551 571	-342 518	-378 535	-564 193	-12 622
Socialnämnd	-46 831	-55 680	-27 202	-26 255	-48 520	7 160
Vård- och omsorgsnämnd	-218 462	-235 620	-143 363	-153 316	-233 145	2 475
Summa skattefinansierade verksamheter	-967 333	-1 039 275	-622 522	-673 277	-1 036 901	2 375
Taxefinansierade verksamheter						
Avfallsverksamhet	-763	0	-1 295	-734	0	0
Vatten- och avloppsverksamhet	0	0	827		2 263	2 263
Summa taxefinansierade verksamheter	-763	0	-468	-734	2 263	2 263
Finansförvaltning						
Pensions- och upplupna lönekostnader	-9 961	-15 500	17 359	4 998	-19 455	-3 955
Avskrivningar	-14 728	-3 300	-2 348	-2 345	-3 300	0
Internränteintäkt	27 369	24 205	17 344	15 415	22 950	-1 255
Exploatering och reavinster	12 589	0	966	-2 584	-2 584	-2 584
Summa verksamhetens nettokostnad	-952 827	-1 033 870	-589 669	-658 527	-1 037 027	-3 157
Finanskonton						
Skatteintäkter	999 543	1 029 720	666 362	692 697	1 039 046	9 326
Slutavräkning skatteintäkter	-3 337		-4 731	-3 675	-6 358	-6 358
Generella statsbidrag och utjämning	39 752	39 347	24 052	27 925	41 887	2 540
Finansiella intäkter	3 774	2 500	3 437	3 659	4 000	1 500
Finansiella kostnader	-12 003	-25 679	-8 175	-8 906	-17 839	7 840
Summa finansiering	1 027 729	1 045 888	680 945	711 700	1 060 736	14 848
ÅRETS RESULTAT	74 902	12 018	91 276	53 173	23 709	11 691
<i>Resultat som andel av skattenettot</i>	<i>7,2 %</i>	<i>1,1 %</i>	<i>13,3 %</i>	<i>7,4 %</i>	<i>2,2 %</i>	

6.9 Exploateringsredovisning

Med exploateringsverksamhet avses åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor eller industrier. Där ingår också att bygga kompletterande gemensamma anordningar som gator, grönområden, VA- och elanläggningar m m.

I avsnittet redovisas både en total uppföljning av alla aktuella projekt samt uppföljning för året.

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårsbokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	337 217	351 517	17 353	6 894	111 681	48 859
Utgifter	-311 736	-347 234	-129 629	-65 668	-128 016	-79 420
Nettoexploatering	25 481	4 283	-112 276	-58 774	-16 335	-30 561
Specifikation						
Anläggningstillgång skattefinansierat	-179 809	-199 947	-57 216	-45 828	-87 522	-57 613
Anläggningsavgift skattefinansierat	124 203	113 127	5 674	0	20 526	14 569
Anläggningstillgång VA	-63 439	-77 394	-27 568	-18 007	-25 572	-17 956
Anslutningsavgift VA	62 441	64 057	1 876	0	13 090	6 020
Summa till balansräkning	-56 604	-100 157	-77 234	-63 835	-79 479	-54 980
Utgift för omsättningstillgång	-68 488	-69 893	-44 845	-1 833	-14 922	-3 851
Minskning omsättningstillgång	68 488	69 893	232	4 088	36 882	5 558
Intäkt att resultatföra	150 573	174 333	9 803	6 308	78 065	28 270
Kostnad att resultatföra	-68 488	-69 893	-232	-3 502	-36 882	-5 558
Summa till resultaträkning	82 085	104 440	9 571	2 806	41 183	22 712

Tabellen visar att kommunens pågående exploateringsprojekt har en total budget över hela projektiden med ett positivt kassaflöde på 25,5 miljoner kronor (nettoexploatering). Årets exploateringar är budgeterade till -16,3 miljoner kronor, vilket är ett negativt kassaflöde.

Prognosen för årets exploateringar är -30,6 miljoner kronor, vilket är 14,2 miljoner kronor sämre än budget. Det beror till viss del på att projekten inte följer den tidplan som antogs när budgetarna lades, vilket medför att det blir variationer mellan åren inom respektive projekt. Orsakerna till försämringen är fördröjning och senare försäljning i Draget, tidigareläggning av byggnation i Våppeby Äng och redan genomförd försäljning i Frösundavik. Positiva ekonomiska effekter för detta år är senareläggning av Logistik Bålsta, högre försäljningspris för Svarta Lutan samt senareläggning av vissa anläggningar i Bålsta centrum.

6.9.1 Exploateringsredovisning per projekt

Nedan redovisas en översikt av inkomster och utgifter i kommunens pågående exploateringsprojekt samt aktuellt läge.

01 Björnbrö/Logistik Bålsta kvarter 3-4

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	159 447	159 447	7 550	0	31 388	0
Utgifter	-115 628	-115 628	-30 561	-6 289	-67 011	-7 400
Summa nettoexploatering	43 819	43 819	-23 011	-6 289	-35 623	-7 400

Projektet Björnbrö/Logistik Bålsta omfattar 150 hektar mark, är indelat i sex kvarter och kommer att byggas ut under cirka 15 års tid. För kvarter 3 och 4 finns planuppdrag och avtal med exploitörer varför kvarter 3-4 är i exploateringskedet. Den antagna detaljplanen för kvarter 3 är överklagad och ligger för prövning hos mark- och miljööverdomstolen. Detaljplan för kvarter 4 är under arbete och beräknas antas i slutet av 2018. Detta försenar byggnationen och intäkterna på obestämd tid. Prognosen är att byggnationen inte kan starta i år. Under året har väg färdigställts fram till järnväg i Västerskogs norra industriområde till av HMAB såld tomt.

02 Frösundavik etapp 1

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	43 908	43 359	9 803	0	11 228	3 441
Utgifter	-62 675	-62 769	-25 823	-5 001	-8 335	-8 335
Summa nettoexploatering	-18 767	-19 410	-16 020	-5 001	2 893	-4 894

Frösundavik etapp 1 omfattar cirka 145 bostäder varav cirka 95 enbostadshus och 50 lägenheter. Exploateringsavtal och projektbudget på ett underskott med 18,8 miljoner kronor behandlades i kommunfullmäktige år 2015. Projektet beräknas slutföras våren 2018. Projektets totala netto väntas fortfarande bli cirka -19,4 till följd av något ökade utgifter. Årets budgeterade försäljning genomfördes förra året, i år inflyter VA-anslutningsavgifter.

03 Draget

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	75 932	75 932	0	6 308	45 559	9 849
Utgifter	-55 270	-79 600	-67 489	-11 747	0	-12 111
Summa nettoexploatering	20 662	-3 668	-67 489	-5 439	45 559	-2 262

Mark köptes i Draget år 2013 för 22,5 miljoner kronor i syfte att iordningställa industriområde. Mark och infrastruktur beräknas vara färdigställt hösten 2017. Marken är attraktiv och majoriteten av tomter är bokade. Till följd av långa handläggningstider hos lantmäteriet väntas försäljningsintäkter dröja om inte förtida tillträde begärs. Cirka 15 procent av intäkterna beräknas inkomma under 2017.

Projektet budgeterades till ett överskott på 20 miljoner kronor och men en aktuell

prognos visar ett underskott med 4 miljoner kronor. Ett fåtal tomter är inte sålda och kan generera ett högre försäljningspris vilket skulle förbättra prognosen.

Problem med markförhållanden, projektering, masshantering, VA-dimensionering, brist i kontinuitet av personella resurser är orsaker som gör att projektet har försämrats väsentligt. Utredning pågår om det finns möjlighet att få ersättning för felaktig projektering. Slutrapporteringen kommer att visa orsakerna till fördyringen tydligare.

04 Svarta Lutans Väg

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	3 331	6 191	0	586	0	6 191
Utgifter	-2 750	-2 623	-2 530	-93	0	-93
Summa nettoexploatering	581	3 568	-2 530	493	0	6 098

Byggnation av ny väg till tre nya tomter i Eneby. Mark och infrastruktur är färdigställt och tillträde till tomterna sker hösten 2017. Marknadsvärdet på tomtmark har stigit vilket ger högre intäkt än beräknat.

05 Viby äng etapp E:2

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	0	0	0	0	0	0
Utgifter	0	0	-40	-7	0	-7
Summa nettoexploatering	0	0	-40	-7	0	-7

Exploateringsavtalet med Bålsta Småstadsutveckling gällande Viby Äng etapp E:2 godkändes av kommunstyrelsen år 2015. Området omfattar cirka 35 bostäder i småhus/parhus/radhus. Detaljplanen är klar. Entreprenören bygger ut infrastruktur och överlämnar anläggningarna till kommunen efter slutbesiktning. Ingen budget har upprättats på grund av kostnadernas ringa omfattning.

06 Väppeby Äng

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	43 149	55 138	0	0	12 180	25 552
Utgifter	-31 046	-41 908	-3 146	-38 379	-8 344	-37 353
Summa nettoexploatering	12 103	13 230	-3 146	-38 379	3 836	-11 801

Exploateringsbudget antogs i april 2016 och projektet ska ge ett netto på 12,1 miljoner kronor. Totalentreprenör finns och byggnation pågår. Markbearbetningskostnaderna har ökat på grund av dåliga markförhållanden. Investeringar i VA och gång- och cykelvägar utanför exploateringsområdet har lyfts ur projektet och ska ingå i kommunens ordinarie investeringsbudget. I och med det väntas projektet rymmas inom budgeterad nettoexploatering. Projektet genomförs snabbare än väntat och färdigställande beräknas nu till år 2019.

07 Mellanby

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	1 450	1 450	0	0	1 326	1 326
Utgifter	-1 367	-1 367	-40	145	-1 326	-1 326
Summa nettoexploatering	83	83	-40	145	0	0

Mellanby angränsar till Frösundavik. Exploatören utför lokalgata och VA-anläggningar i Mellanby och överlämnar dessa under året till kommunen utan ersättning. Budget antogs i februari 2016 och väntas följas.

08 Glastomten

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	0	0	0	0	0	0
Utgifter	0	-339	0	-339	0	-339
Summa nettoexploatering	0	-339	0	-339	0	-339

Kommunen övertar infrastruktur i form av torg och parkeringsplatser längs Stockholmsvägen som en följd av Håbohus byggnation av hyresrätter i området. Kommunens utgift för detta är 339 000 kronor, vilket inte budgeterats.

09 Bålsta centrum

Sammanställning, tkr	Total budget	Total prognos	Bokslut t o m 2016	Delårs-bokslut 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Inkomster	10 000	10 000	0	0	10 000	2 500
Utgifter	-43 000	-43 000	0	-3 958	-43 000	-12 456
Summa nettoexploatering	-33 000	-33 000	0	-3 958	-33 000	-9 956

Denna exploateringsbudget för del av etapp 1 antogs i februari 2017 och omfattar tillfälligt och permanent busstorg samt pendelparkering. Vidare ingår utgifter för projektering, upphandling, projekt- och byggledning för gator, vatten- och avlopp, torg, gång- och cykelväg mm inom hela den första etappen. Parkeringsdäcket och ombyggnation av befintlig bussterminal hinner inte genomföras i år, varför utgifterna blir lägre i år.

6.10 Redovisningsprinciper

Redovisningsmodellens dokument

Den externa resultat- och balansräkningen är upprättad enligt den kommunala redovisningslagen. Betalflödesanalys är upprättad enligt rekommendationer nr 16 2005 från Rådet för kommunal redovisning. Drift- och investeringsredovisningen uppfyller kraven på avstämningsmöjlighet mellan budget och utfall.

Kommunen avviker från rekommendationen att redovisa kommunens noter bredvid koncernens. Anledningen är att kommunen vill kunna ha en mer detaljerad redovisning i delårsbokslutet. Rekommendation kommer att följas till bokslutet.

Tillgångar och skulder

Överordnad princip för värdering av tillgångar och skulder är försiktighetsprincipen som innebär att skulder inte undervärderas och tillgångar inte övervärderas.

Anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst tre år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. För materiella anläggningstillgångar är beloppsgränsen generellt ett halvt prisbasbelopp.

Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar redovisas som en förutbetalad intäkt bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningens nyttjandeperiod.

Ny redovisningsprincip gäller i kommunen från 2016-01-01 enligt RKR 11.4 avseende komponentredovisning. Kommunen har upprättat riktlinjer för komponentredovisning inom fastighet, gata och VA. Komponenter har identifierats inom respektive verksamhet som har betydande skillnader i nyttjandeperiod. Komponenterna särredovisas i anläggningsregistret. Tillgångar med ett väsentligt ingående bokfört värde 2016 har delats upp på komponenter. Kvarvarande nyttjandeperiod på dessa komponenter har fastställts. Investeringar utförda under 2016 och framåt kommer att delas upp i komponenter när tillgången ianspråkts. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs inga avskrivningar.

Byggnader och markanläggningar, inklusive pågående arbeten, värderas på balansdagen till anskaffningsvärde med avdrag för planenliga och bokföringsmässiga avskrivningar.

Maskiner och inventarier har värderats till anskaffningsvärde. Aktivering sker innevarande år.

Kommunen har 2014 ändrat klassificeringen av vissa anläggningstillgångar i redovisningen till omsättningstillgångar. Exploateringsmark redovisas nu under omsättningstillgångar.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångar värderas till det lägsta av anskaffnings- eller verkligt värde. Omklassificering av markreserv till omsättningstillgång vid exploatering sker då detaljplan fastställts och vunnit laga kraft.

Ränta om 2,5 procent har inräknats i anskaffningsvärden för exploateringsverksamheten enligt den alternativa regeln i RKR 15.1. Ränta har inräknats både för de anläggningstillgångar som avser exploatering (slag 11710) och på omsättningstillgångar (slag 14799).

Skulder

Kommande års amortering av långfristig skuld redovisas som kortfristig skuld.

Från och med år 1998 redovisar kommunen sina pensionsåtaganden enligt redovisningslagens blandade modell. Den innebär att pensionsförmåner som intjänats före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse och att pensionsförmåner som intjänats från och med 1998 ingår i verksamhetens kostnader och redovisas som skuld. Ränta på pensionslöften intjänande från och med 1998 redovisas i posten finansiell kostnad.

Redovisning av särskild löneskatt

Enligt en rekommendation från Rådet för kommunal redovisning ska även löneskatten för alla pensionsavsättningar, pensionsförpliktelser och pensionsutbetalningar periodiseras. Övergången till denna redovisningsprincip gjordes 1999.

Redovisning av den avgiftsbestämda pensionen(tjänstepensionsavtalet)

Den del av pensionskostnaden som hänförs till den avgiftsbestämda pensionen har särredovisats. I balansräkningen har belopp som hänförs till den avgiftsbestämda pensionen klassificerats som en upplupen kostnad (kortfristig skuld) .

Periodisering av utgifter och inkomster

Periodisering av utgifter och inkomster hänförliga till räkenskapsåret har gjorts enligt god redovisningssed. Leverantörs- och kundfakturerings efter balansdagen som är hänförliga till räkenskapsåret, har tagits upp som skuld respektive fordran. Utgiftsräntor har periodiserats.

Skatteintäkter

Enligt redovisningsrådets rekommendation ska den prognostiserade slutavräkningen för år 2016 och 2017 resultatföras i delårsbokslut/bokslutet för år 2017.

Avgiftsfinansierad verksamhet

Avfallshanteringens överskott ska i delårsbokslut redovisats som en specifikation till det egna kapitalet. Mot bakgrund av försiktighets- och matchningsprinciper bör överskott/underskott för avgiftsfinansierad verksamhet särskilt redovisas.

Vattenverkets eget kapital

Denna redovisningsprincip ändrades år 2010. En tillämpning av redovisningsrådets rekommendation RKR 18 innebär att vattenverkets eget kapital har omklassificerats till kortfristig skuld, vilket tidigare redovisats som en not till kommunens egna kapital. Avräkning mot VA verksamhetens egna kapital sker i årsbokslutet 2017.

Bidrag till infrastrukturella investeringar, rekommendation 6.2 från RKR

Under 2009 fattade kommunfullmäktige beslut om kommunal medfinansiering av Citybanan. Bidraget på 38,0 mkr är bokfört både som en tillgång och som en avsättning på balansräkningen. Upplösning av bidraget kommer att påbörjas det år som utbetalningen sker och under 25 år. Utbetalningen har påbörjats under 2013 med 4,5 mkr. Den avsättning som kommunen gjorde 2013 har indexuppräknats med index enligt avtal. För kommunen blev kostnaden för indexuppräkning för åren 2009–2017 cirka 8,1 mkr.

Redovisning av lånekostnader, rekommendation från RKR 15.1

Denna rekommendation anger hur lånekostnader skall redovisas. Rekommendationen beskriver två redovisningsmetoder. Huvudmetoden är att lånekostnader belastar resultatet för den period de uppkommer. Den alternativa metoden innebär att

lånekostnader som är direkt hänförliga till anskaffning, uppförande eller produktion av vissa angivna tillgångar, inräknas i anskaffningsvärdet för tillgången. Håbo kommun tillämpar huvudmetoden, d.v.s att lånekostnaderna belastar resultatet för den period de uppkommer.

6.11 Notförteckning

6.11.1 Noter - Koncern resultaträkning

Not 1

Verksamhetens intäkter, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Försäljningsintäkter	16 603	10 932	9 309
Taxor och avgifter	107 357	69 430	76 936
Hyror och arrende	62 399	57 529	56 848
Bidrag	164 663	108 501	109 618
Försäljning av verksamheter och entreprenader	95 957	20 462	20 348
Försäljning av exploateringsfastigheter	11 698	0	1 202
Försäljning av anläggningstillgångar	3 182	66 425	13
Summa	461 859	333 279	273 744

Not 2

Verksamhetens kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Material, entreprenader, konsulter, bidrag och transfereringar	-295 722	-189 299	-199 435
Kostnader för arbetskraft	-743 293	-468 764	-512 151
Övriga verksamhetskostnader	-202 661	-128 440	-143 053
Kostnader för såld mark	-227	0	-74
Summa	-1 241 903	-786 503	-854 713

Not 3

Avskrivningar	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avskrivning fastigheter	-81 484	-48 517	-51 235
Avskrivningar maskiner och inventarier	-9 702	-5 154	-4 272
Summa	-91 186	-53 671	-55 506

Not 4

Finansiella intäkter, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ränteintäkter	680	1 687	3
Övrigt	1 528	861	2 140
Summa	2 208	2 548	2 143

Not 5

Finansiella kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Räntekostnader	-27 953	-17 042	-13 251
Ränta på pensioner	-1 029	-552	-1 958
Genomsnittlig ränta på exploatering	2 824	1 709	1 400

Finansiella kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Indexuppräkning Citybanan	-404	0	-469
Bankkostnader	-224	756	-137
Checkkredit	-124	-102	-254
Summa	-26 910	-15 231	-14 668

Not 6

Skatt på årets resultat, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Aktuell skatt på årets resultat	-13 917	-16 444	-16 851
Summa	-13 917	-16 444	-16 851
Uppskjutna skatter	-14 633	82	-20 087
Summa	-14 633	82	-20 087

Not 7

Förändring av eget kapital, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Håbo kommun	74 900	91 277	53 173
Håbohus AB	40 926	58 294	12 737
Håbo Marknads AB	-4 703	0	-36 046
Kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo	352	163	1 412
Summa	111 475	149 734	31 276

6.11.2 Noter - Koncern balansräkning

Not 8

Fastigheter och anläggningar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Bokfört värde 1/1	1 963 756	1 963 754	2 072 541
Årets anskaffning	238 797	173 541	148 893
Omklassificering	-3 955	-3 418	0
Årets avskrivning	-81 619	-48 540	-51 218
Investeringsbidrag	-7 570	-101	-132
Försäljning	-36 869	-32 429	0
Bokfört värde 31/8	2 072 540	2 052 807	2 170 084

Not 9

Maskiner och inventarier, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Bokfört värde 1/1	28 372	28 373	28 876
Årets anskaffning	6 117	6 999	5 041
Försäljning	0	0	0
Utrangering	3 955	0	0
Avskrivning	-9 568	-5 130	-4 289

Maskiner och inventarier, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Bokfört värde 31/8	28 876	30 242	29 629

Not 10

Finansiella anläggningstillgångar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Aktier	91	91	91
Andelar	12 082	12 082	12 082
Försäkringar	0	1 182	0
Långfristiga fordringar	3 788	3 788	3 788
Summa	15 961	17 143	15 961

Not 11

Exploateringsfastigheter	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Exploateringsfastigheter Håbo Marknads	25 906	24 112	25 741
Exploateringsfastigheter Håbo Kommun	44 814	44 266	46 757
Summa	70 720	68 378	72 498

Not 12

Fordringar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Eget kapital, VA	0	2 767	0
Fakturafordran	8 380	8 441	4 859
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	1 427	3 348	851
Interimsfordringar	27 621	18 164	1 948
Upplupna skatteintäkter	22 082	20 464	24 217
Andra kortfristiga fordringar	54 023	54 987	67 842
Avräkning skattekonto	14 279	3 045	6 739
Summa	127 812	111 216	106 455

Not 13

Kassa och bank, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Kassa	34	40	28
Plusgiro	63 029	88 494	78 665
Bank	981	1 896	2 324
Summa	64 044	90 430	81 017

Not 14

Eget kapital, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Håbo kommun	388 330	404 707	441 502

Eget kapital, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Håbohus AB	153 577	154 389	166 314
Håbo Marknads AB	2 289	10 100	-18 089
Kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo	-236	-425	1 175
Summa	543 960	568 771	590 902

Not 15

Pensioner, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avsättning för pensioner	96 901	96 901	94 921
Årets pensionskostnad	-1 599	-3 394	-1 914
Löneskatt på pensioner	731	537	1 112
Summa	96 033	94 044	94 119

Not 16

Övriga avsättningar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avsättning medfinansiering Citybanan	11 210	10 804	0
Uppskjuten skatt Håbo Marknads AB	0	877	4 419
Avsättning skatter Håbohus AB	6 456	8 982	6 456
Avsättning skatter Håbo Marknads AB	8 091	3 422	8 091
Summa	25 757	24 085	18 966

Not 17

Långfristiga skulder, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Långfristiga låneskulder	1 392 575	1 394 289	1 498 665
Förutbetalda anslutningsavgifter	48 572	48 306	49 544
Kapital- och pensionsförsäkringar	0	1 183	0
Statliga investeringsbidrag	4 546	4 598	4 442
Övriga lån	32 000	32 000	32 000
Summa	1 477 693	1 480 376	1 578 561

Not 18

Kortfristiga skulder, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Förvaltade fonder kapital, va	33 306	0	7 175
Kortfristiga skulder lån, räntor	1 251	35 281	4 988
Leverantörsskulder	60 483	44 511	31 221
Personalens källskatt	11 723	11 736	12 583
Social- och skolsamfund	863	863	868
Kortfristiga skulder	27 673	11 583	31 547
Depositionsavgifter	623	625	623
Upplupna löneskulder	48 073	17 909	31 122

Kortfristiga skulder, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Arbetsgivaravgifter	13 858	21 233	14 894
Upplupen pensionsskuld	29 430	21 538	25 208
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	15 936	27 846	22 183
Förutbetald kommunalskatt	4 172	3 942	7 850
Övriga interimsskulder	21 071	38 331	33 771
Summa	268 462	235 398	224 033

Not 19

Borgen och ansvarförpliktelser, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Föreningar	8 427	6 887	8 427
Bostadsrätter statlig kreditgaranti	700	700	700
Egnahem kommunalkreditgaranti	71	136	71
Ansvarsförbindelse Håbohus AB	135	138	135
Fastighetsförteckningar Håbohus AB	0	86 711	0
Summa	9 333	94 572	9 333

Not 20

Justering för ej likvidpåverkande poster	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Förändring EK obeskattad reserv	13 383	-64	15 668
Avskrivning bidrag statlig infrastruktur	1 520	1 013	1 013
Summa	14 903	949	16 681

6.11.3 Noter - Kommunens resultaträkning

Not 21

Verksamhetens intäkter, tkr	Bokslut 2015	Delårsbokslut 2015	Delårsbokslut 2016
Försäljningsintäkter	11 176	6 549	6 383
Taxor och avgifter	106 910	69 269	76 784
Hyror och arrende	26 834	17 740	19 303
Bidrag	164 557	108 482	109 306
Försäljning av verksamheter och entreprenader	31 871	20 462	20 084
Försäljning av exploateringsfastigheter	9 803		1 202
Försäljning av anläggningstillgångar	3 182	977	0
Summa	354 333	223 479	233 062

Not 22

Verksamhetens kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Material, entreprenader, konsulter, bidrag och transfereringar	-286 644	-186 035	-196 937

Verksamhetens kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Kostnader för såld mark	-227		-74
Kostnader för arbetskraft	-713 798	-448 683	-493 373
Övriga verksamhetskostnader	-243 738	-144 120	-166 823
Summa	-1 244 407	-778 838	-857 207

Not 23

Avskrivningar	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avskrivning fastigheter	-54 337	-30 811	-30 825
Avskrivningar maskiner och inventarier	-8 679	-4 440	-3 557
Summa	-63016	-35251	-34382

Not 24

Skatteintäkter, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Kommunalskatt	999 535	666 361	692 697
Slutavräkning skatt innevarande år	-4 172	-3 942	-5 359
Slutavräkning skatt justering föregående år	842	-789	1 685
Summa	996 205	661 630	689 023

Not 25

Generella statsbidrag och utjämning, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Kommunal fastighetsavgift	36 055	24 643	25 579
Kostnadsutjämning	-20 292	-13 528	-15 322
Generella statsbidrag	14 781	6 799	2 870
Inkomstutjämning	51 843	34 553	45 321
Regleringsavgift	-693	-462	-134
LSS-utjämning	-41 942	-27 961	-30 389
Summa	39 752	24 044	27 925

Not 26

Finansiella intäkter, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ränteintäkter	2 246	1 373	1 518
Ränteintäkter checkkredit	1 229	102	1 935
Övrigt	299	1 962	205
Summa	3 774	3 437	3 658

Not 27

Finansiella kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Räntekostnader	-12 819	-9 058	-7 571

Finansiella kostnader, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ränta på pensioner	-994	-529	-1 877
Genomsnittlig ränta på exploatering	2 824	1 709	1 400
Indexuppräkning Citybanan	-404	0	-469
Övriga finansiella kostnader	-224	654	-135
Checkkredit	-124	0	-254
Summa	-11 741	-7 224	-8 906

6.11.4 Noter - Kommunens balansräkning

Not 28

Fastigheter och anläggningar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ackumulerat anskaffningsvärde	1 786 331	1 786 333	1 907 609
Ackumulerade avskrivningar	-676 823	-676 823	-748 425
Bokfört värde 1/1	1 109 510	1 109 510	1 159 186
Årets anskaffning	121 279	74 563	242 089
Årets avskrivning	-54 338	-30 789	-30 808
Utrangering	0	0	0
Investeringsbidrag	-7 570	-101	-132
Försäljning av anläggningstillgångar	-9 695	-6 619	0
Bokfört värde 31/8	1 159 186	1 146 564	1 370 335
Varav			
Allmän Markreserv	63 418	63 304	172 394
Verksamhetsfastigheter	601 222	591 795	629 553
Fastigheter för affärsverksamhet	299 515	299 850	309 521
Publika fastigheter	116 564	99 137	118 891
Fastigheter för övrigt verksamhet	1 235	1 262	1 500
Pågående Exploateringsprojekt	77 232	91 216	138 476
Summa	1 159 186	1 146 564	1 370 335

Not 29

Maskiner och inventarier, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ackumulerat anskaffningsvärde	113 823	113 823	119 940
Ackumulerade avskrivningar	-93 455	-93 455	-102 134
Bokfört värde 1/1	20 368	20 368	17 806
Årets anskaffning	6 117	3 581	2 941
Avskrivning	-8 679	-4 461	-3 574
Utrangering	0	0	0
Bokfört värde 31/8	17 806	19 488	17 173
Varav			
Maskiner	280	355	144
Inventarier	16 522	18 105	16 085

Maskiner och inventarier, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Bilar och andra transportmedel	0	0	0
Konstverk, samlingar	739	741	735
Övriga maskiner och inventarier	265	287	209
Summa	17 806	19 488	17 173

Not 30

Finansiella anläggningstillgångar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Aktier			
Kommunaktiebolaget 6 st	1	1	1
Håbo Marknads AB 1 300 st	1 300	1 300	1 300
Håbo Hus AB 1 789 st	1 789	1 789	1 789
Upplands Lokaltrafik	90	90	90
Mälarbanan 90 st			
Andelar	0	0	0
BRF Väppeby	6	6	6
Bålstavägen	6 018	6 018	6 018
Kommuninvest			
Försäkringar	0	1 182	0
Kapital- och pensionsförsäkringar			
Långfristiga fordringar	6 089	6 089	0
Håbo Marknads AB	3 788	3 788	3 788
Förlagslån 45936 Kommuninvest	0	0	0
Lån Håbo FF	0	0	0
Summa	19 081	20 263	12 992

Not 31

Bidrag till statlig infrastruktur	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Medfinansiering Citybanan	33 440	33 440	31 920
Avskrivning bidrag infrastruktur	-1 520	-1 013	-1 013
Summa	31 920	32 427	30 907

Not 32

Förråd, lager och exploateringsfastigheter, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
10 -årssmycke	30	31	30
Summa	30	31	30

Not 33

Exploateringsfastigheter	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Bokfört värde 1/1	31 863	31 863	44 814
Årets anskaffningar	13 178	12 403	1 833
Justering/försäljning av expl.fast.	-227	0	-55
Bokfört värde vid årets slut	44 814	44 266	46 592

Not 34

Kortfristiga fordringar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
VAs egna kapital	0	2 767	0
Kundfordringar	22 027	10 470	9 255
Andra kortfristiga fordringar	53 461	53 233	66 250
Avräkning skattekontot	14 069	2 983	6 639
Interimfordringar	27 621	18 164	12 962
Upplupna skatteintäkter och avgifter	22 082	20 465	22 299
Summa	139 260	108 082	117 405

Not 35

Kassa och bank, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Kassa	34	40	28
Bank	981	1 896	2 324
Summa	1 015	1 936	2 352

Not 36

Eget kapital, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Ingående eget kapital enligt balansräkning	322 620	322 620	397 520
Årets resultat	74 900	91 277	53 173
Summa	397 520	413 897	450 693
Specifikation av egna kapitalet			
Årets resultat	74 900	91 277	53 173
Resultatutjämningsreserv	14 700	14 700	14 700
Övrigt eget kapital	307 920	307 920	382 820
Varav särredovisning Avfallsverket 1)	1 169	637	435
Summa	397 520	413 897	450 693

1) Det egna kapitalet för avfallsverket ska särredovisas. Resultatet för respektive år ska avräknas mot inarbetat eget kapital. Underskottet för avfallsverket för delårsbokslutet 2016 uppgår till 1295 tkr. Avräkningen sker vid årsbokslutet 2016.

Not 37

Avsättningar pensioner, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avsättningar för pensioner exkl. ÖK-SAP, ingående värde	91 291	91 291	89 990
Ränteuppräkning	1 358	719	890
Basbeloppsuppräkning	-364	-293	987
Nya utbetalningar	-2 082	-1 343	-1 925
Intjänad förmånbestämd ålderspension	-233	-2 205	0
Intjänad särskilt avtalspension	0	0	-1 808
Nya efterlevande pensioner	513	287	0
Övrig post	-44	-45	297
Löneskatt pensioner	-449	-699	-10
Summa	89 990	87 712	88 421
Pensionsförpliktelser			
Ingående värde	337 326	337 326	322 788
Ränte- och basbeloppsuppräkning	4 434	2 596	7 895
Gamla utbetalningar	-12 711	-8 459	-8 692
Aktualisering	-1 597	-826	963
Övrig post	-960	-1 063	-723
Förändring av löneskatt	-3 704	-1 880	-2 050
Summa	322 788	327 694	320 181

Not 38

Övriga avsättningar, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avsättning Citybanan	22 420	22 420	11 210
Citybanan, årliga indexuppräknings	405	0	405
Utbetalningar	-11 615	-11 615	-11 615
Summa	11 210	10 805	0

Not 39

Långfristiga skulder, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Långfristiga låneskulder 1/1	689 575	689 575	633 675
Nya upptagna lån under året	50 000	50 000	100 000
Amorteringar under året	-105 900	-105 900	0
Summa skuld	633 675	633 675	733 675
Amorteringar nästkommande år. Bokförda som kortfristiga skulder	0	0	0
Utgående långfristig låneskuld	633 675	633 675	733 675
Förutbetalda anslutningsinkomster	48 572	48 306	49 544
Statliga Investeringsbidrag	4 546	4 598	4 442
Pensionsförsäkringar	0	1 183	0
Summa	686 793	687 762	787 661

Not 40

Kortfristiga skulder, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Förvaltade fonder kapital, va	1 840	0	7 175
Kortfristig skuld lån, räntor	1 251	1 362	1 388
Checkkredit Nordea	27 867	32 032	6 752
Kortfristig skuld koncern	0	0	78 712
Leverantörsskulder	57 656	34 309	43 968
Personalens källskatt	11 455	11 467	12 583
Social- och skolsamfond	863	863	868
Kortfristiga skulder	13 576	11 585	21 273
Despositionsavgift	623	625	623
Upplupna löneskulder	47 124	17 200	30 208
Arbetsgivaravgifter	13 198	20 660	14 504
Upplupen pensionsskuld	28 747	20 924	24 595
Förutbetalad kommunalskatt	4 172	3 942	7 850
Övriga interimsskulder	19 228	17 912	20 513
Summa	227 600	172 881	271 012

Not 41

Borgen och ansvarsförbindelser, tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Borgensåtaganden			
Håbohus AB	759 000	711 543	759 000
Föreningar	8 427	6 887	8 427
Räddningstjänsten	3 500	2 450	3 500
Delsumma	770 927	720 880	770 927
Ansvarsförbindelser			
Bostadsrätter statlig kreditgaranti	700	700	700
Egnahem kommunal kreditgaranti	71	136	71
Delsumma	771	836	771
Summa	771 698	721 716	771 698

Not 42

Justering för ej likvidpåverkande poster	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017
Avskrivning bidrag statlig infrastruktur	1 520	1 013	1 013
Summa	1 520	1 013	1 013

7 Kommunstyrelsen

7.1 Sammanfattning

Vid delårsredovisningen finns vissa osäkerhetsfaktorer som kan påverka måluppfyllelsen vid årets slut. Den samlade bedömningen är att mål för ökad effektivitet och kvalitet, ökad energieffektivisering och exploateringsprojekt som totalt sett ger ett ekonomiskt överskott kommer uppfyllas vid årets slut. Det finns vid rapporteringstillfället inte underlag för att bedöma målet att ge alla i Håbo goda förutsättningar att må bra och utvecklas. Planberedskap för etablering av verksamheter når inte upp till målsättningen och trots väldigt god planberedskap för bostäder är den samlade bedömningen att målet om god planberedskap inte kommer uppfyllas för året. Trots en positiv trend inom framförallt sjukfrånvaron kommer troligen inte den höga målsättningen om Håbo kommun som en attraktiv arbetsgivare uppfyllas.

Kommunstyrelsen prognostiserar ett överskott med 2,7 miljoner kronor för den skattefinansierade verksamheten, vilket är en ökning från prognosen som gjordes efter mars. De största överskotten återfinns inom de tekniska verksamheterna, kommunens medlemsavgifter, kommungemensamma projekt och den gemensamma administrationen. Kultur och livsmiljö prognostiserar nu underskott med 1 miljon kronor, vilket är en försämring av prognosen. Under 2017 kommer underskottet inom kultur och livs-miljö finansieras genom överskott inom övriga kommunstyrelsens förvaltning. En översyn av verksamheten kommer att göras för att säkerställa att den anpassas till budgetramen inför år 2018.

Den taxefinansierade verksamheten VA prognostiserar överskott med 2,3 miljoner kronor, främst beroende på lägre kapitalkostnader till följd av framflyttade investeringar men även personalvakanser bidrar till överskottet.

I samband med exploateringsprojektet Våppeby Äng har det uppkommit behov av åtgärder utanför exploateringsområdet i form av gång- och cykelvägar för 7,5 miljoner kronor samt vägtrumma och dagvattendamm för 3,8 miljoner kronor, totalt cirka 11,3 miljoner kronor. Budget föreslås omfördelas från nio andra investeringsprojekt inom tekniska verksamheten.

Biblioteket har 300 000 kr i investeringsbudget för Meröppet, för att ge Håboborna ökad tillgång till biblioteket kvällar och helger. En utredning visar att det inte är lämpligt utifrån rådande situation kring ordningsproblem. Verksamhetsanpassning och översyn av befintliga bibliotekslokaler har påbörjats med målet att bland annat skapa en bättre överblick i lokalen och attraktiv avdelning för unga. Budgeten föreslås istället avse inventarier för detta till biblioteket.

7.2 Årets händelser

Plan- och exploatering

Året inleddes med förslag till ny kommunövergripande översiktsplan på samråd till sista februari. Välbesökta samrådsmöten hölls i Bålsta och Skokloster. På biblioteket i Bålsta erbjöds dialog med invånarna vid ett tiotal tillfällen vid utställningen av planförslaget. Förslaget engagerade kommuninvånarna och cirka 100 yttranden inkom under samrådet varav 80 från invånare. Det som engagerade ett flertal invånare kretsade kring de föreslagna stadsbyggnadsprinciperna för utveckling och förtätning av Bålsta tätort. Efter samrådet sammanställs nu inkomna synpunkter och planförslaget justeras. Nästa steg är utställning i början av 2018.

När det gäller större projekt som varit aktuella i byggskede under året kan nämnas

Frösundavik där SMÅA delvis färdigställt etapper och byggstartat återstående. Under våren 2018 beräknas produktionen vara färdig. Även park-, aktivitets- och lekytor har färdigställts. Den nya förskolan om åtta avdelningar beräknas vara klar under 2018. Västbyggs del i Frösundavik har också fortskridit väl. I Mellanby har detaljplanens sju småhustomter blivit parhus med Attefallsbyggnad och därmed 21 bostäder.

Inom Dragets verksamhetsområde har utbyggnad av infrastruktur med gator och VA i stort färdigställts. Slutbesiktning och övertagande återstår. Många företagare var intresserade av att köpa mark, men bara ett par stycken har sökt bygglov. Lantmäteriförrättningen tar lång tid, det finns möjlighet att begära förtida tillträde men ingen har varit så angelägen. Det finns några tomter där HMAB fortfarande har dialog med eventuella köpare. För nyttillkomna köpare kommer köpeskillingen att höjas för att motsvara aktuellt marknadsvärde och för att kompensera för ökade infrastrukturkostnader.

I Väppeby Äng har entreprenadarbeten startat med gata, gång- och cykel och va för att möjliggöra BoKlocks och Håbohus exploatering. I BoKlocks område blir det 163 bostäder och en förskola med fyra avdelningar. Håbohus uppför 86 hyresrätter och två gruppbofästigheter om sammanlagt elva lägenheter.

För den första detaljplanen i Bålsta centrumutvecklingen har det varit fokus på återstående utredningar innan planförslaget kan bli föremål för granskning och på förberedande arbeten för att ta marken i anspråk för byggnation. Det handlar om bussterminalens nya utformning, hur den tillfälliga ska lösas och hur pendlerparkeringen vid Stockholmsvägen ska ersättas. Under försommaren skapades 35 nya pendlerparkeringar på östra sidan om järnvägen. Projektering pågår för etapp 1 och redan för etapp 2 då de hänger intimt samman.

Detaljplanen för Tvåhusområdet har varit föremål för granskning. Återstående arbete fokuserar på genomförandefrågorna och de exploateringsavtal som ska reglera genomförandet. Planen är komplex med ett flertal exploatörer med avsikt att genomföra sina respektive projekt och de ska gemensamt bekosta utbyggnaden av infrastrukturen.

Mark- och miljödomstolen beslutade att upphäva detaljplanen för kvarter 3 i Logistik Bålsta. Kommunen har fått prövningstillstånd hos mark- och miljööverdomstolen. Arbetet fortsätter med utredningar inför planläggning för kvarter 4, där bland annat Benders är intressent. Kommunstyrelsen har även lämnat planuppdrag för kvarter 5 och 6. Dessa är beroende av att den infrastruktur som kvarter 3 lägger grunden för, blir en realitet.

Laserscanning av Bålsta tätort har genomförts vilket gör att kommunen kan ha en aktuell primärkarta och snabbare få fram kartunderlag för de olika utvecklingsprojekten. Laserscanningen bearbetas till en primärkarta för leverans under hösten.

Personalavdelningen

Under året har fokus legat på att återbesätta vakanta tjänster.

Administrativa avdelningen

IT-enheten har infört tre nya e-tjänster som riktar sig mot näringslivet. Arbetet med att införa Mina meddelanden har påbörjats.

Kansliet har arbetat med införandet av digitala arbetsflöden för övergripande ärendegrupper, vilket effektiviserar handläggningen. Vidare har kansliet arbetat fram en ny delegationsordning som förtydligar kommunstyrelsens arbetsutskotts roll i framförallt plan- och exploateringsprocessen. En ny beredningsprocess inför ärendehantering i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige har fastställts. Nya dokumentmallar och riktlinjer för kommunens styrdokument har arbetats fram för att

underlätta och förtydliga styrning- och ledningsprocessen i kommunen. Kansliet hartillsammans med fullmäktiges presidium påbörjat arbetet med införandet av ett digitalt voterings- och närvarosystem i fullmäktige.

Upphandlingsenheten har tre vakanser och rekryterar en upphandlare, en Inköpssamordnare samt utbildar en befintlig e-samordnare till upphandlare. Två medarbetare från andra enheter har flyttats till upphandlingsenheten, vilket innebär att enheten ansvarar för hela kedjan av anskaffning från upphandling via beställning till fakturering.

För att underlätta vid beställningar har upphandlingsenheten satsat på att förtydliga information i beställningssystemet Proceedo. Fler leverantörer har anslutits till beställningssystemet. Avtalsdatabasen kvalitetssäkras i syfte att underlätta för verksamheterna att få en snabb ögonblicksbild av innehållet i avtalet istället för att behöva läsa hela avtalet.

Kommunikationsenheten har förbättrat webbplatsen. Navigationen på webben, prenumerationsfunktionen (RSS) samt frågor och svar (FAQ) är förbättrade vilket förenklar för användarna. En funktion för översättning av hela webbplatsen är utvecklad för att underlätta för nyanlända och andra att ta del av kommunens information.

Under sommaren har kontaktcenter för första gången tagit in sommarvikarier. Det har påverkat målsiffrorna lite då det är en inarbetning på cirka två månader i dagsläget. Ungdomarna som jobbade i receptionen har fått en inblick i hur kommunen fungerar och vilka olika funktioner och yrken som finns.

Kultur och livsmiljö

Avdelningen har haft svårt att bemanna många viktiga funktionerna under 2017 vilket gjort organisationen sårbar. Främst Kultur och bibliotek har nu tillsatt sina vakanser.

En workshop med föreningar har genomförts med avseende ny fotbollsarena.

Nytt för i år är sommarjobbsmässan för både jobsökande ungdomar och de som sökte arbetskraft.

Integrationsprojektet Sofia har genomförts under våren i stor samverkan med föreningar.

Fritidsgården K5 har ökat besöksantalet markant under våren och en fritidsgårdsbibbla på K5 har invigts i samarbete med biblioteket. Två kolloveckor för barn har genomförts i Skokloster. Fritidsgårdarna erbjöd aktiviteter för barn och ungdomar under Håbomässan, Håbo festdag och Nationaldagsfirande i Skokloster.

På biblioteket har bland många aktiviteter en "Ny i Sverige" hylla har utarbetats och en litteraturfestivalen FestLITT genomförts för första gången med samtal, lästips och författarbesök. Gymnasieelever deltog med två bokutgåvor om HBTQ och ungdomsspråk. Hjälparna i Bålsta hade samtal kring kommunens EU-migranter, samt en utställning. Eskalerande problem med stökiga ungdomar och bråk på biblioteket föranledde vaktinsatser i början av året.

Lyckat Nationaldagsfirande med publikrekord i Skokloster. Grafittiworkshop har hållits genom stöd från MUCF. Stenhuset har varit ett konstgalleri under juli-september, där lokala konstnärer haft möjlighet att ställa ut.

Aktiviteter har ordnats för att högtidlighålla Finlands 100 år av självständighet.

Badbibbla har invigts i simhallen i samarbete med biblioteket. Renovering av - startade i maj och beräknas vara klar i november. Duschrummen har renoverats och omklädningsrummet för personer som av olika anledningar vill byta om mer enskilt,

togs i bruk efter HBTQ-certifieringen.

Fastighetsverksamhet

Renoveringen av Futurumskolan pågår och även byggandet av ny förskola i Frösundavik. Upphandling av nytt särskilt boende för äldre pågår. Utredningar pågår om möjlighet att bygga ut befintliga förskolor, grundskolor och gymnasium för att klara delar av det ökade behovet. Energieffektiviseringen har fokuserats på modernisering av ventilationsaggregat samt utbyte av belysning till LED.

Avfallsverksamhet

En ny mer miljöstyrande avfallstaxa som finansierar det kommunala avfalls- och informationsansvaret infördes från 1 maj. Kundens valfrihet avseende servicegrad har utökats. Återvinningscentralen har ändrat öppettiderna på vardagarna och begränsat besöken. Det ger mer personal på plats, bättre sortering av avfallet och ökad service till besökarna.

VA-verksamhet

Utbyggnad av kommunalt VA till Biskops-Arnö pågår och väntas vara klart i slutet av november. Utredning av kommunens framtida VA-försörjning pågår och väntas vara klar i mitten på december. VA-enheten har omorganiserat driften för att öka driftsäkerheten, kompetensen och kvaliteten avseende drift- och underhållsarbetet.

Gata/park

Under försommaren färdigställdes ombyggnationen av Dalvägen för att skapa en trafiksäker miljö för oskyddade trafikanter.

Med anledning av Finlands självständighetsjubileum har en liten fickpark med en bänk, en finsk rödbjörk, perenner och buskar skapats i anslutning till Dalvägen. En slumrande park mellan södra och Norra Eneby har utvecklats under året. Gångbanan längs Centrumvägen har kompletterats med parksoffor och planteringskärl för ökad tillgänglighet och vackrare offentlig miljö.

Cykelparkeringar för pendlare har anlagts i anslutning till busshållplatsen i Råbydal.

En beachvolleyplan har anlagts i närheten av poolen i Slottsskogen och Slottsskogens samfällighet ansvarar för drift och underhåll.

2017 infördes nya anvisningar och avgifter för grävstillstånd i allmän platsmark för att minimera hinder i trafiken och möjliggöra planerat underhåll vid externa aktörers grävarbeten.

7.3 Måluppfyllelse

7.3.1 Attraktiva Håbo

God planberedskap för nya företagsetableringar och bostäder.

■ Uppfylls troligen inte

Per 31 augusti finns detaljplaner som gör det möjligt att bygga drygt 500 nya bostäder i Håbo kommun. Ingen ny detaljplan med bostadsbebyggelse har antagits under perioden. Planarbete pågår för ytterligare cirka 3 500 bostäder i processer som kommit olika långt. Enligt bostadsförsörjningsprogrammet ska 150-200 bostäder byggas per år. Genom de antagna detaljplanerna täcks behovet till 170-200 procent.

Planberedskap för etablering av verksamheter är inte lika god. Det finns ett fåtal ytterligare tomter i Dragets industriområde och cirka 7 hektar i Lillsjöns Företagspark.

Detaljplanen för kvarter 3 inom Logistik Bålsta om cirka 35 hektar är antagen av kommunen men överklagad. Mark- och miljödomstolen beslutade den 7 april 2017 att upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen för kvarter 3 i Logistik Bålsta. Kommunen har i sin tur överklagat och ärendet har getts prövningstillstånd i mark- och miljööverdomstolen. Planläggning pågår för kvarter 4, 14 hektar, inom Logistik Bålsta. Framtagande av planprogram för Dragelund pågår, och det nya verksamhetsområdet med gott skyltläge mot E18 väntas kunna innehålla cirka 65 ha.

Målet bedöms som uppnått när det gäller planberedskap för bostäder men inte för verksamhetsmark.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Kommunen ska ha planlagd mark för näringslivsetableringar	-	-	1 300 000 kvm	90 000 kvm
● Antagna detaljplaner för bostäder ska minst täcka behovet enligt bostadsförsörjningsprogrammet.	170%	170%	100%	100%

Alla i Håbo skall ges goda förutsättningar att må bra och utvecklas.

◆ Kan inte bedömas

Kommentar

Måluppfyllelsen är svårbedömd vid delåret då resultatet för fem av sex nyckelindikatorer är tillgängliga senare under året. För nyckelindikatorn antalet nya riktade insatser som påverkar förutsättningarna för en meningsfull fritid för unga har måltalet för året redan nåtts. Badbibblan, fritidsgårdsbibblan på K5, Livekarusellen 17/3, Barnhack (programmera i Scratch) på sportlovet, läxhjälp med UF-företag på biblioteket, samarbeten med projekt Sofia, gymnasieelever som referensgrupp för utveckling av biblioteket är några exempel.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Antalet nya riktade insatser påverkar förutsättningarna för en meningsfull fritid för unga.	35	74	8	12
■ Ranking i Årets Ungdomskommun, KFUM.	-	208	80	-
■ NRI - Medborgarnas syn på fritidsmöjligheter	55	55	55	-

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ NRI - Medborgarnas syn på möjlighet till bra boende, utbud av boendeformer och trivsam bebyggelse.	50	50	58	-
■ NMI - Medborgarnas syn på idrotts- och motionsanläggningar	58	58	58	-
■ NMI - Medborgarnas syn på kulturverksamheten	57	57	57	-

Fem av de sex nyckelindikatorerna har värden som redovisas vid årets slut.

7.3.2 Kvalitativa och effektiva Håbo

Håbo kommun är en attraktiv arbetsgivare.

■ Uppfylls troligen inte

Håbo kommun har för 2016 rankats med 97 poäng utifrån de 9 nyckeltal som vägs samman i Nyckeltalsinstitutets årliga sammanställning. Resultatet ligger inte i nivå med måltalet och en poäng under föregående års resultat.

Positiva förändringar består av minskad korttidssjukfrånvaro med 0,2% och långtidssjukfrånvaro (mer än 29 sjukdagar per år) med 0,3 %. Korttidssjukfrånvaron är 3,9 % vilket är lite högre än medianvärdet för samtliga medverkade kommuner som är 3,7%. Långtidssjukfrånvaron är 4,4% vilket är lägre än medianvärdet för alla deltagande kommuner som är 4,8%. Nyckeltalsinstitutet ser ett starkt samband mellan långtidssjukfrånvaro och antalet anställda per chef. Håbo kommun har i genomsnitt 18,2 tillsvidareanställda per chef (året innan var det 20,5). Nivån är lite under medianvärdet för deltagande kommuner som är 19,6. Även området rörande lika karriärmöjligheter har en positiv utveckling och visar att 73% av cheferna är kvinnor i förhållande till 81% av de anställda som är kvinnor.

Negativa förändringar består av ökad andel personalavgångar och ökad övertid.

Den sammanvägda bedömningen är att trots en positiv trend inom framförallt sjukfrånvaron kommer troligen inte målsättningen för helåret att nås.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
◆ Nyckeltalsinstitutets Attraktiv arbetsgivarindex AVI.	98	98	105	97
■ Korttidsfrånvaro	3,8%	3,9%	3,5%	3,8%
■ Hållbart medarbetarengagemang	-	80	85	-

Medarbetarundersökningen rörande Hållbart medarbetarengagemang redovisas vid årsredovisningen.

Öka effektiviteten och kvaliteten inom samtliga kommunstyrelsens verksamheter genom ständiga förbättringar.

● Uppfylls troligen

Verksamheterna arbetar löpande med effektiviseringar och kvalitetsförbättringar som en del i arbetet med ständiga förbättringar. Flera verksamheter än tidigare synliggör dessa insatser i sin planering och uppföljning. Även om inte alla enheter i sin uppföljning vid delåret kan uppvisa effekter av effektiviserings-/kvalitetsförbättringsinsatser tyder planeringen för helåret att måltalet kommer nås.

E-handeln har inte utvecklats i samma takt som föregående år beroende på vissa besvär med anslutningar och förändringar i leverantörers system. Det kommer bli svårt att nå måltalet för helår 2017.

Medborgarnas användande av e-tjänsterna har ökat och förra årets utfall är redan passerat. Om trenden håller i sig kommer måltalet för 2017 att nås. Den goda utvecklingen beror troligen på en hög IT-mognad hos våra kommuninvånare i kombination med kommunikation av aktuella e-tjänster. En blygsam mängd nya e-tjänster trots fokus på internkommunikation och uppsökande verksamhet. Utvecklingen påverkas till stor del av verksamheternas intresse, behov och önskemål. Tre nya e-tjänster är lanserade mot restaurangnäringen varav två för näringsidkare. Vi ser dock att det fortfarande finns möjlighet att nå målet genom ett paket med e-tjänster inom socialförvaltningens verksamhetsområde.

Den samlade bedömningen är att nyckelindikatorerna vid årets slut kommer visa att kommunstyrelsens förvaltning har ökat effektiviteten och kvaliteten, även om inte nyckelindikatorerna är gröna vid delårsredovisningen.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
 Andel enheter som under året genomfört effektiviserings- och/eller kvalitetsförbättringsinsatser.	50%	50%	100%	50%
 E-handeln ska öka med 20 %, värde i tkr.	9 789	18 978	22 773	13 001
 Användningen av e-tjänster, antal transaktioner	1 480	1 650	2 300	1 754
 Användningen av e-tjänster, antal e-tjänster	46	48	75	51

7.3.3 Hållbara Håbo

Öka energieffektiviseringen i kommunens fastigheter och verksamheter.

Uppfylls troligen

Ett omfattande utbyte av gammal belysning till LED pågår och kommer att på sikt visa en ytterligare sänkning av kommunens elförbrukning. Byte till nya och mindre motorer i ventilationsanläggningarna pågår vilket ger positivt effekt framöver. Utredningen kring solenergi fortsätter.

Tilläggsisolering av vindar har bidragit till minska uppvärmningskostnaderna. Utbyte av gamla värmeväxlare pågår och kommer att fortsätta. Kontinuerligt arbete med att hitta värmeläckage och åtgärda dessa. Vid större renoveringar/ombyggnationer är energioptimering en viktig parameter och en självklarhet vid nyproduktion.

Bedömningen är att genomförda åtgärder under första delen av året kommer ge positiva effekter för helåret och att målet kommer nås.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
 Elförbrukning/kvm ska minska med 1% årligen	104,3	159,9	158,3	101,9
 Fjärrvärmeförbrukning/kvm ska minska med 1% årligen	44,6	71,6	70,9	44,9

7.3.4 Håbo en kommun med sund ekonomi

Exploateringsprojekt skall totalt sett ge ett ekonomiskt överskott.

● Uppfylls troligen

Målsättningen är att exploateringsprojekten ska ge ekonomiskt överskott. Samtidigt finns det projekt som är framtunga och därför inte ger ekonomiskt överskott i de första etapperna.

I nya exploateringsprojekt kommer målet om att exploateringen ska ge ekonomiskt överskott att uppfyllas. I de fall där projekt inte ger överskott kommer förvaltningen att föreslå att projekt inte startas eller avbryts så snart det ekonomiska läget står klart.

Det ekonomiska resultatet för Draget väntas bli sämre än budget främst beroende på utgifter för hantering av massor och felaktig projektering. Våppeby Äng är ett annat pågående exploateringsprojekt som kommer att ge överskott i stor sett i enlighet med budget. Exploateringsprojektet Svarta Lutan ger större överskott än ursprunglig budget.

Målet anses uppfyllt då årets samtliga kalkyler för exploatering visar överskott vid markförsäljning och allmän infrastruktur har kostnadstäckning, med viss reservation för Draget. Frösundavik är dock ett exempel på ett sedan flera år uppstartat exploateringsprojekt som nu går mot färdigställande och där kommunen från början kalkylerat med underskott.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Försäljning av kommunens mark ska ske till som minst marknadspris.	100%	100%	100%	100%
■ Exploateringsprojekt på kommunens egen mark ska ge ett ekonomiskt överskott vid försäljning på som minst 15 procent.	100%	100%	100%	0%
■ Vid exploateringsprojekt på privatägd mark ska kommunens utbyggnad av allmän infrastruktur ha full kostnadstäckning			100%	0%

7.4 Mått

7.4.1 Resurser

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Beläggningsunderhåll, kr per inv/år	60	47	45	420	238
Gatubelysning, kr/inv	343	161	172	312	312
Vinterväghållning, kr per inv/år	171	128	140	350	233
Avhjälpande underhåll, fastigheter - fakturerad kostnad kr/kvm	70	-	37	70	70
Planerat underhåll, fastigheter - fakturerad kostnad kr/kvm	60	-	47	75	75

Beläggningsunderhåll, kr per inv/år

Beläggningsarbetena har försenats då upphandling av en ny entreprenör dragit ut på tiden. Planerade arbeten kommer därför inte utföras i sin helhet under året och prognosen har justerats ner.

Vinterväghållning, kr per inv/år

Vintern 2017 var mild med ett fåtal utryckningar. Halkbekämpning har inte krävts i någon större omfattning. Kostnaden för sandupptagning ligger på en normal nivå. Prognosen för helår 2017 har därmed justerats ned, förutsatt en "normalvinter" under senare delen av året.

Avhjälpande underhåll, fastigheter - fakturerad kostnad kr/kvm

Avhjälpande underhåll avser åtgärder efter vattenläckor och skadegörelse samt ett antal mindre renoveringar.

Planerat underhåll, fastigheter - fakturerad kostnad kr/kvm

Planerat underhåll följer i stort underhållsplanen. Viss omprioritering i planeringen har gjorts på grund av hög belastning hos våra entreprenörer.

7.4.2 Produktion

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Producerad mängd dricksvatten, tusen m ³ /år	1 675	1 053	-	1 500	-
Renad mängd avloppsvatten, tusen m ³ /år	2 290	1 428	-	2 100	-
Antal VA-abonnenter, stycken	5 938	5 947	5 972	6 000	6 000
Antal besök på biblioteket	137 095	78 856	85 348	137 000	137 000
Leverantörstrohet, procent	72,7%	-	78%	75%	78%
Area inhyrda verksamhetslokaler, kvm BRA	14 122	12 534	14 317	13 400	14 100
Area kommunägda verksamhetslokaler, kvm BRA	95 074	95 390	95 074	96 000	94 736
Antal besök vid återvinningscentralen	103 233	70 725	66 505	105 000	98 000
Hushållsavfall, kg/inv	207	140	130	210	200
Grovavfall, kg/inv	320	235	214	340	300

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Förpackningar, kg/inv	73	43	48	73	73

Antal besök på biblioteket

Antalet fysiska besök mellan januari-augusti är 75 077 och det totala antalet unika besökare på webben är 10 271. I den officiella biblioteksstatistiken efterfrågas enbart det antal besökare som går in via bibliotekens startsida vilket för Håbos del är 8 376 besökare under perioden.

Area inhyrda verksamhetslokaler, kvm BRA

Inhyrningen av paviljonger för evakueringen av Futurum ligger i den inhyrda ytan, hyreskostnaden finns budgeterad hos barn och utbildningsförvaltningen.

En mindre inhyrd föreningslokal kommer att lämnas sista september. I dagsläget är inga andra lokalförändringar kända.

Area kommunägda verksamhetslokaler, kvm BRA

Inga nya egna lokaler kommer att färdigställas under 2017.

Antal besök vid återvinningscentralen

Främst villahushållens besök har minskat jämfört med samma period förra året. Vi kan ännu inte se om begränsningen av besök har slagit igenom.

Hushållsavfall, kg/inv

Mängden hushållsavfall har minskat något jämfört med samma period förra året. Det gäller både brännbart avfall och matavfall.

7.4.3 Verksamhetsresultat

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Nyttjandegrad, ishall	91	38	-	75	-
Nyttjandegrad, inomhusanläggningar exkl sim- och ishall	83	66	-	75	-
Nyttjandegrad, utomhusanläggningar	21	46	-	75	-
Andel besvarade externa samtal i kontaktcenter inom 60 sek	81	82	81	80	80
Andel ärenden som kan hanteras och avslutas av kontaktcenter	36	31	53	55	55
Självskattat allmänt hälsotillstånd, kvinnor	70	70	-	73	-
Självskattat allmänt hälsotillstånd, män	73	73	-	76	-
Självskattat allmänt hälsotillstånd, flickor	74,4	-	57,42	80	57,42
Självskattat allmänt hälsotillstånd, pojkar	94,7	-	88,77	95	88,77
Upplevd otrygghet, kvinnor	37	37	-	20	-
Upplevd otrygghet, män	9	9	-	5	-
Upplevd trygghet, flickor	29,3	-	38,61	50	38,61

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Upplevd trygghet, pojkar	54,4	-	58,62	75	58,62
ANDT - antalet insjuknande i hjärtinfarkt per 100 000 invånare.	266	266	-	260	-
ANDT - andel av åk 7 som aldrig rökt, flickor	87,2	-	86,14	90	86,14
ANDT - andel av åk 7 som aldrig rökt, pojkar	87,4	-	82,95	90	82,95
Nöjdhet med kommunens insatser inom Finskt förvaltningsområde	4,7	4,7	-	3	-
NMI - gång och cykelvägar	53	53	-	55	-
NMI - gator och vägar	54	54	-	55	-
NMI - vatten och avlopp	72	72	-	75	-
NII - Medborgarnas nöjdhet med kommunens information	51	51	-	55	-
Kommunens webbinformation till medborgarna	72	-	-	85	-
NMI – Biblioteksverksamheten	7,7	7,7	-	7,9	-
NMI – Sophämtning	7	7	-	7,2	7,2
NMI - tillgängligheten till återvinningscentralen	8	8	-	8,3	8,3

Flertalet verksamhetsmått redovisas i samband med årsredovisningen då resultatet inte finns tillgängligt vid delårsredovisningen. Resultatet från Liv och hälsaundersökningen för unga har precis redovisats och ska nu analyseras. Kommentarer redovisas i årsredovisningen.

7.5 Intern kontroll

Arbetet med den interna kontrollen pågår enligt plan.

Kontroll av fakturahantering som avviker från kommunens regler

För resor och utbildning har 85 fakturor kontrollerats. Av dessa är 77 (91 %) godkända. För de 8 fakturor som innehöll fel har ansvarig person informerats för åtgärd.

För representation har 21 fakturor kontrollerats. Av dessa är 8 (38 %) godkända. Alla utom en faktura som kontrollerats har information om syfte. 4 fakturor saknar information om deltagare. När deltagarlista saknas kan varken attestant eller avdragen moms kontrolleras. 5 fakturor är attesterade felaktigt, 3 fakturor har felaktigt avdragen moms. 5 fakturor är felkonterade på representation och avser istället arbetslunch, konferens eller utbildning. I de fall där fakturorna inte blivit godkända har ansvarig person informerats för åtgärd.

Kommunen har 37 First Cardkort som används för utlägg i tjänsten. Ekonomiavdelningen kontrollerar att det finns ett godkänt kvitto vid varje inköp, att momsen är redovisad rätt och att kvittoredovisningen är attesterad. Alla kvittoredovisningar där det saknas kvitton har inte kommit in än, för de som inte kommer in görs det ett avdrag på lön. Vid felaktigheter har rutiner följts, berörda informerats och uppföljningar gjorts.

För manuella utbetalningar i kassa kontrolleras att utbetalningen är korrekt granskad och attesterad av två i förening. 80 utbetalningar har kontrollerats. 79 utbetalningar har blivit korrekt granskade och attesterade. Ett av underlagen saknade granskare. Bekräftelse på granskare mottogs i efterhand.

Kontroll av regelverk i brandvägg, säkerinloggning och sårbara system

Kontroller har genomförts och inga åtgärder har krävts.

7.6 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Kommunfullmäktige	-789	-1 441	-866	-1 441	0
Valnämnd	0	-7	0	-7	0
Kommunstyrelse	-3 576	-2 960	-1 717	-2 960	0
Socialnämnd	-212	-181	-107	-181	0
Stöd politiska partier	-943	-1 000	-978	-1 000	0
Revision	-992	-1 139	-319	-1 139	0
Övrig politisk verksamhet	0	0	0	0	0
Tillstånd lotterier	27	20	20	20	0
Medlemsavgifter	-2 667	-2 600	-1 079	-1 780	820
Vänortsverksamhet	-53	-100	-21	-37	63
Nämndadministration	-366	-1 255	-775	-1 137	118
Kommungemensamt	0	-1 250	0	-600	650
Gator o vägar	-19 610	-20 236	-11 103	-20 153	83
Gatu/park drift o underh	-7 283	-9 826	-5 305	-8 384	1 442
Parker	-4 086	-3 361	-2 869	-4 318	-957
Miljö, hälsa, hållbar utv	-741	-881	-428	-778	103
Räddningstjänst	-19 075	-19 900	-13 267	-19 900	0
Säkerhet	-194	-255	190	-207	48
Allmän fritidsverksamhet	-1 916	-1 285	-471	-767	518
Föreningsbidrag	-2 506	-2 439	-1 955	-2 050	389
Stöd till studieorgan.	-356	-360	-361	-360	0
Allmän kulturverksamhet	-3 412	-2 423	-1 378	-2 237	186
Bibliotek	-7 388	-7 552	-4 676	-7 552	0
Utomhusanläggningar	-5 406	-4 337	-2 612	-4 134	203
Ishall	-4 054	-5 452	-3 974	-5 784	-332
Simhall	-4 899	-4 272	-3 154	-5 030	-758
Föreningslokaler	-9 089	-8 724	-6 198	-9 531	-807
Fritidsgårdar	-3 024	-3 829	-2 665	-4 282	-453
Kultur- och livsmiljöadm	-1 559	-2 172	-1 370	-2 313	-141
Fastighetsenheten	3 185	-602	3 117	-423	179
Lokalvårdsenheten	-12 979	-13 559	-9 364	-13 657	-98
Tekniska avd övergripande	-446	-2 005	-460	-1 383	622
Ekonomiavdelning	-6 041	-7 212	-4 162	-6 766	446
Personalavdelning	-7 316	-7 535	-4 497	-7 535	0
Upphandling	-4 430	-4 863	-3 387	-4 863	0
IT-enheten	-11 825	-13 069	-7 623	-13 069	0
Kommunens försäkringar	-1 106	-1 200	-1 190	-1 200	0
Övrig kommungemensam admi	-13 663	-13 922	-8 500	-13 532	390
Summa	-158 790	-173 184	-103 504	-170 470	2 714

7.7 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
TAXEFINANSIERAD VERKSAMHET					
VA-verksamhet	0	0	6 290	2 263	2 263
Avfallsverksamhet	-763	0	126	0	0
Summa	-763	0	6 416	2 263	2 263

7.8 Kommentarer till driftredovisning

Skattefinansierad verksamhet

Kommunstyrelsens skattefinansierade verksamhet väntas ge 2,7 miljoner kronor i överskott till årets slut. Det är sammantaget en förbättring från prognosen som gjordes efter mars.

Nedan redovisas väsentliga avvikelser från budget.

Medlemsavgifter blir 820 000 kronor lägre än budgeterat till följd av att Regionförbundet ombildats till Region Uppsala och att Region Uppsala tagit över betalningsansvaret för kommunens del av Upplandsstiftelsen.

Kommungemensamma kostnader, vilka avser aktivitetsbaserad arbetsplats, blir lägre i år på grund av förskjutning i projektet. Vissa digitaliseringsinsatser genomförs istället men överskottet blir 650 000.

Gatu- och parkverksamheten prognostiserar överskott med sammantaget 568 000 kronor på grund av låga snöröjningskostnader under våren och med antagande om en normalvinter i slutet av året.

Miljö och hälsa har lägre personalkostnader i år.

Allmän fritidsverksamhet ger planerat överskott till följd av föräldraledighet och vakans under slutet av året vilket används till ökade personalkostnader på fritidsgårdar. Dessutom har bidrag erhållits för sommarlovsaktiviteter från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor MUCF på 196 000 tkr.

Utbetalning av föreningsbidragen beräknas bli lägre än budget. Förra året betalades det ut mer i föreningsbidrag eftersom avdelningen räknade med att lokalintäkterna från föreningarna skulle bli högre än vad utfallet blev i bokslutet.

Allmän kulturverksamhet har överskott till följd av personalvakans och för att marknadsförare inte kunnat rekryteras.

Utomhusanläggningar, alla inköp som planerats har inte genomförts för att kompensera för underskottet på ishallen.

Ishallen har i år dubbel personalkostnad vid upplärning och uttag av kvarvarande semester och kompladighet vid pensionsavgång samt högre lönekostnad vid nyrekrytering, underskott 332 000 kronor.

Simhallen har dubbel personalkostnad på en tjänst under tre månader vid avslut av anställning. Nyrekrytering har skett efter en medarbetare som slutat sex månader tidigare än planerat, för att garantera verksamheten och säkerheten. Minskade intäkter i rehab än planerat. Underskott 758 000 kronor.

Föreningslokaler ger underskott med 807 000 kronor. Flera lokaler inte blivit uthyrda som planerat. Underskottet skulle balanseras med överskott på fritidsgårdarnas lokaler.

Fritidsgårdarna redovisar underskott på grund av upprepade inbrott och minskade intäkter till följd av händelserna, högre hyra vid installation av larm och högre lönekostnader på grund av utökat ansvar då enhetschefen varit föräldraledig. Dubbel lönekostnad för vikarie under semesterperioden. Dessutom redovisas kostnaden för sommarlovsaktiviteterna på denna verksamhet men intäkten på allmän fritidsverksamhet. Underskott totalt 453 000 kronor.

2017 kommer underskottet inom kultur- och livsmiljöverksamheten att finansieras genom överskott inom övriga kommunstyrelsens förvaltning. En översyn av verksamheten för att säkerställa att den anpassas till budgetramen genomförs inför år 2018.

Fastighetsverksamheten redovisar överskott på 179 000 kronor. Avvikelsen är främst lägre kapitalkostnader med 1,7 miljoner kronor beroende på att investeringar skjutits framåt, ökade kostnader för fastighetsförsäkring på 772 000 kronor och ökade personalkostnader på 470 000 kronor.

Lokalvården har fått fler lokaler att städa vilket resulterar i ett prognostiserat underskott på 98 000 kronor för ökade personalkostnader.

Tekniska avdelningens övergripande väntas ge ett överskott på 622 000 kronor, främst beroende på lägre kapitalkostnader med 159 000 kronor och lägre kostnad för tekniska konsulter med 400 000 kronor.

Ekonomiavdelningens överskott beror på en vakant tjänst.

Övrig kommungemensam administration prognostiserar överskott till följd av personalvakanser på kansliet, försening i e-arkivprojekt på grund av nytt ramavtalsförslag från SKL samt lägre kostnad för trycksaker och övrigt material i vaktmästeriet.

Taxefinansierad verksamhet

VA-verksamhetens överskott beror främst på lägre kapitalkostnader med 1,9 miljoner kronor då vissa investeringar har skjutits framåt. Personalkostnaderna är något lägre än budgeterat på grund av vakanser under året.

Avfallsverksamheten väntas följa budget.

7.9 Investeringsredovisning

7.9.1 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Årsbudget	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Väg- och jvgnät, parkering					
Trafiksäkerhetshöj. åtg	-806	-1 170	-378	-1 170	0
Räddningsväg Krägga	-17	-1 183	0	-200	983
Planerat uh beläggningar	-11 782	-8 400	-950	-6 945	1 455
Kraftleden trafiksäkerhet	0	-2 000	-1 166	-2 100	-100
Säkra skolvägar	-415	0	0	0	0
Dalvägen gång o cykelväg	-319	-2 181	-3 636	-3 636	-1 455
Kalmarleden gång o cykelv	-1 610	0	0	0	0
Belysning byte till LED	-3 176	0	0	0	0
Åtgärd enl hastighetsplan	-105	0	0	0	0

	Bokslut 2016	Årsbudget	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Upprust off utemilj Skokl	0	0	-164	0	0
Utbyte kvicksilverarmatu	0	-3 250	-2 183	-3 250	0
Säkra skolvägar 2017	0	-1 000	-29	-1 000	0
Utbyte rostiga belysnings	0	-3 000	-2 202	-2 202	798
Utbyggnad av gatubelysnin	0	-2 500	0	-1 500	1 000
Konstbyggn (brokonstr)	0	-300	-84	-300	0
Byte av vägtrummor	0	-600	0	0	600
Planlager för hantering a	0	-210	-156	-210	0
Väppeby äng Gata	0	0	0	-7 523	-7 523
Parker					
Trafiksäkerhetshöj. åtg	-5	0	0	0	0
Kalmarleden gång o cykelv	-6	0	0	0	0
Upprust off utemilj Skokl	0	-150	0	-150	0
Upprustning lekplatser	0	-400	0	-400	0
Kulturverksamhet					
Fridegårdsscenen	-460	-490	0	-490	0
Bibliotek					
Bibliotekswebb	-10	-290	0	-290	0
Skyltprogram BCJF	-8	-34	0	-34	0
Belysning biblioteket	-146	0	0	0	0
Meröppet bibliotek	0	-300	0	0	300
Idrotts- o fritidsanläggningar					
Ny fotbollsanläggning	0	-1 500	-32	-500	1 000
Ytskikt konstgräsplan KUL	0	-3 200	0	0	3 200
Cafémöbler Simhallen	-34	0	0	0	0
Handikaptoa Vibyspår	0	-30	0	-30	0
Kommunikationer					
Trafiksäkerhetshöj. Åtg	-19	0	-19	0	0
Fastighetsförvaltning					
Brand och inbrottslarm	-497	0	0	0	0
Simhallen renovering 2016	-1 409	0	0	0	0
Renovering simhallen	0	-2 900	-314	-2 000	900
Dörrautomatik fullmäktige	-355	0	0	0	0
Upprustning Kvarnkojan	-36	0	0	0	0
Ny förskola Gröna Dalen	-150	0	0	0	0
Västerängsskolan dagvatten	-2 335	0	-1 218	-1 218	-1 218
Tak Fridegård	-2 156	-59	0	-59	0
Ny förskola Frösundavik	-2 781	-42 045	-15 455	-22 045	20 000
Västerängsskolan kök	-3 593	-6 000	-1 428	-7 402	-1 402
Vibyskolans kök	-212	-2 000	-444	-1 600	400

	Bokslut 2016	Årsbudget	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Rungården fsk vent o larm	-1 159	-1 941	-1 780	-2 341	-400
Lundby klubbhus	-65	-7 000	-478	-2 000	5 000
Ishall, energiåtg.o entré	-1 380	-3 120	-443	-1 000	2 120
Planerat underhåll	-5 591	-10 000	-4 699	-10 000	0
Annehill fsk,värme, golv	-3 223	-2 000	-2 046	-2 000	0
GD skola brandlarm	-964	0	0	0	0
Futurum underhåll	-1 352	-30 648	-3 624	-8 440	22 208
Utemiljö skola/förskola	-1 247	0	0	0	0
Dragrännan 8, flyktingbos	-5 925	0	0	0	0
Mjödvägen 1, flyktingbos	-2 762	0	0	0	0
Skogsbrynets utbyggnad	-26	-2 000	-117	-200	1 800
Köksutrustn skola/fsk	0	-2 235	-1 501	-2 235	0
Säkerhetsåtgärder	0	-2 800	-1 372	-2 800	0
Energiåtgärder ventilation	0	-4 300	-1 706	-4 300	0
Taksäkerhet	0	-1 500	-478	-1 500	0
Utemiljö, skolor, förskol	-1 217	0	0	0	0
Lokalvård tvättmaskiner	-129	0	0	0	0
Lokalvård Skurmaskiner	0	-235	-220	-220	15
Tvättmaskiner för mopptvätt	-7	0	0	0	0
Kombiskurmaskiner	-208	0	0	0	0
Gemensam administration					
Ärendehanteringssystem	-563	0	0	0	0
IT-investeringar 2016	-1 115	-854	-340	-854	0
IT-investeringar 2017	0	-1 400	-1 268	-1 400	0
Inventarier	-178	0	0	0	0
Summa	-59 553	-155 225	-49 930	-105 544	49 681

7.9.2 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Avfallsverksamhet					
Butiksnära insamling av farligt avfall	0	-70	0	-70	0
Ombyggnad ÅVC	0	-1 500	-623	-1 500	0
Markköp ÅVC	0	-1 200	0	0	1 200
VA-verksamhet					
Omläggning ledningar	0	-9 000	-4 883	-4 221	4 779
Biskops-Arnö pågående	0	-15 500	-7 328	-15 500	0
Projektering Katrinedal	0	-997	0	-997	0
Omb Skokloster råvattenintag	0	-3 484	-33	-40	3 444
Bålsta reningsverk	0	-5 000	-1 812	-5 000	0

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Bålsta vattenverk	0	-577	-288	-577	0
Skokloster reningsverk	0	-500	-258	-500	0
Skokloster vattenverk pågående	0	-5 000	-118	-200	4 800
Modell vatten o spill	0	-1 848	-71	0	1 848
Underhåll pumpstationer	0	-800	-103	-600	200
Dimensionsökn Draget dagvattendamm	0	-5 000	-3 949	-5 000	0
Ombyggnation Draget vattendamm	0	-2 000	0	0	2 000
Väppeby äng, vägtrumma o dagvattendamm	0	0	0	-3 800	-3 800
Maskiner o verktyg VA	0	-1 500	0	-1 500	0
Summa	0	-53 976	-19 466	-39 505	14 471

7.9.3 Kommentarer till investeringsredovisningen

Tekniska avdelningen fick i mitten av augusti i uppdrag att omfördela investeringsbudget inom befintlig ram för att bekosta nya gång- och cykelvägar, vägtrumma samt dagvattendamm., investeringar som uppkommit i samband med exploateringsprojektet Väppeby. Utgifterna beräknas till 11,1 - 11,5 miljoner kronor. Följande omfördelningar föreslås:

OMFÖRDELAS FRÅN	
Gatu-/park	
Räddningsväg Krägga	-983 tkr
Utbyggnad av gatubelysning	-900 tkr
Utbyte av rostiga belysningsstolpar	-798 tkr
Byte av vägtrummor	-600 tkr
Lokalvård	
Lokalvård Skurmaskiner	-15 tkr
Avfallsverksamhet	
Markköp ÅVC	-1 200 tkr
VA-verksamhet	
Omläggningar ledningar	-4 779 tkr
Modell vatten och spill	-1 848 tkr
Omläggning ledningar Underhåll pumpstationer	-200 tkr
TOTAL OMFÖRDELNING	-11 323 tkr
OMFÖRDELAS TILL	
Gatu-/park	
Väppeby äng - GCV vid Lindegårdsvägen och Gröna Dalen	7 523 tkr
VA-verksamhet	
Väppeby äng - vägtrumma och dagvattendamm	3 800 tkr
TOTAL OMFÖRDELNING	11 323 tkr

Gata och park

Räddningsvägen till Krägga kommer inte att genomföras. Räddningstjänsten kan inte utnyttja den då de inte kan köra under E18 med sina brandfordon. För att förbättra räddningsvägen för ambulans via Stämsvik/Krægga kommer istället åtgärder göras på den befintliga gång- och cykelvägen, cirka 200 000 kronor. Resterande investeringsmedel på 983 000 kronor föreslås omfördelas till Våppeby Ång-projekten enligt ovan.

Kostnaderna för Planerat underhåll av beläggningar förväntas bli lägre än budget med 1 455 000 kronor.

Vad gäller Kraftledens trafiksäkerhet förväntas kostnaden bli 100 000 kronor högre än budget på grund av tillkommande arbeten i projekteringen.

Investeringsprojektet Dalvägen gång och cykelväg visade sig vid anbudsförfarandet bli betydligt dyrare än budget. Vissa ändringar har gjorts för att så långt möjligt minska kostnaderna, bland annat genom förändringar i underlaget, men projektet har ändå kostat 1 455 000 kronor mer än budgeterat.

I investeringsprojektet Utbyte belysningsstolpar finns nu ett överskott på 798 000 kronor. Inga ytterligare byten planeras under 2017. Därför föreslås att resterande medel omfördelas till Våppeby Ång-projekten enligt ovan.

Kostnaden för Utbyggnad av gatubelysning förväntas efter anbudsförfarandet bli cirka 1 miljon kronor lägre än budget. Av dessa föreslås 900 000 kronor att omfördelas till Våppeby Ång-projekten enligt ovan. Återstående 100 000 kronor redovisas som överskott i avvaktan på att investeringsprojektet genomförts.

Investeringsprojektet Byte av vägtrummor kommer inte att genomföras under 2017. Investeringsmedlen föreslås därför omfördelas till Våppeby Ång-projekten enligt ovan.

Fastighet

Investeringsprojektet Renovering simhallen förväntas redovisa överskott på 900 000 kronor eftersom endast en begränsad del, rehabassängen, renoveras.

Våsterången dagvatten har blivit tidigarelagt. Budgeten för Våsterågens dagvatten finns 2018 men då det tidigarelagts beräknas kostnaderna för Våsterången dagvatten i år att bli 1,2 miljoner kr.

Investeringsmedlen för Frösundaviks förskola överförs till 2018. Komplicerade grundläggningsförhållanden har medfört att projektet blir färdigställt först 2018.

Våsterångsskolans kök redovisar underskott på 1,4 miljoner kronor. Anledningen är att byggnadsytan blivit 200 kvm större än vad som ursprungligen planerades.

Investeringsprojektet Vibyskolans kök är pågående och överskjutande budget överförs till 2018.

Rungårdens förskola förväntas bli 400 000 kronor dyrare än budgeterat. Anledningen är att ventilationsanläggningen måste byggas in som en säkerhetsåtgärd.

Upphandling pågår av investeringsprojektet Lundby klubbhus, budget om 5 miljoner kronor överförs till 2018.

Ishall, energiåtgång redovisar ett överskott år 2017 på 2,1 miljon kronor. Av dessa överförs 1 miljon till år 2018 då resterande styr- och reglerarbeten inte kan utföras förrän isen är borttagen under våren 2018. Resterande 1,2 miljoner kronor förväntas bli ett överskott i projektet.

Futurums investeringsprojekt kommer att fortgå under 2018-2019. Av årets investeringsbudget kommer 22,2 miljoner kronor att överförs till 2018.

Utbyggnaden av Skogsbrynets förskola är pågående, överskjutande budget 1,8 miljoner kronor överförs till 2018.

Avfall

Investeringsprojektet Markköp ÅVC redovisar överskott om 1,2 miljoner kronor. Anledningen är att kommunen redan äger marken vilket innebär att köp inte kan bli aktuellt. Investeringsbudgeten föreslås omfördelas till Väppeby Äng-projekten enligt ovan.

VA

Investeringsprojektet Omläggning ledningar förväntas ge lägre kostnader än budgeterat. Överskottet på 4,8 miljoner kronor föreslås omfördelas till projekten Väppeby Äng enligt ovan.

Projektet ombyggnation Skokloster råvattenintag är försenat, nytt bygglov är inskickat och återstående budget förs över till 2018.

Projektet Skokloster vattenverk pågående är under utredning och återstående budget förs till 2018.

Projektet Modell vatten o spill är ett driftsprojekt och överförs till driften. Investeringsbudgeten om 1,8 miljoner kronor föreslås omfördelas till projekten Väppeby Äng enligt ovan.

Kostnaderna för projektet underhåll pumpstationer förväntas bli lägre än budgeterat. Överskottet på 200 000 kronor föreslås omfördelas till projekt Väppeby Äng enligt ovan.

Projektet ombyggnation Dragets vattendamm är under utredning och investeringsmedlen förs över till 2018.

Meröppet bibliotek

Biblioteket har 300 000 kronor i investeringsbudget för Meröppet, för att ge Håboborna ökad tillgång till biblioteket kvällar och helger. En utredning visar att det inte är lämpligt utifrån rådande situation kring ordningsproblem. Verksamhetsanpassning och översyn av befintliga bibliotekslokaler har påbörjats för att bland annat skapa en bättre överblick i lokalen och attraktiv avdelning för unga. Budgeten föreslås därför i stället avse inventarier för detta till biblioteket.

Ny fotbollarläggning och ytskikt konstgräs

Projektet har påbörjats och själva investeringen genomförs våren/sommaren 2018. Återstående budget föreslås överföras till 2018, där genomförandebudgeten finns.

7.10 Viktiga förändringar och trender

Plan- och utveckling

Håbo kommun ligger i storstockholmsområdet som präglas av stark tillväxt. Allt fler vill bo i kommunen samtidigt som bostadsbristen är stor. Kommunen har en omfattande planering för att möjliggöra nya bostäder och kan därmed sägas ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen i regionen.

Idag finns över 500 bostäder i färdiga byggrätter i lagakraftvunna detaljplaner, och del av dessa planeras nu gå över i en byggfas. Räknas de pågående planprojekten som väntas bli klara under de kommande fyra åren samman kommer ytterligare cirka 2 000 nya bostäder att finnas.

Det har under senaste åren varit ett stort intresse från byggherrar att få markanvisning och att bygga bostäder, främst i centrala Bålsta. De senaste två åren har visat att betalningsviljan när det gäller markpris på bostadsmark ökat kraftigt. Detta har bland annat framkommit i de markanvisningstävlingar som har genomförts för kvarteret 9 i Bålsta centrum. Under hösten avses ytterligare en markanvisningstävling genomföras för del av etapp 2 i Bålsta centrum.

Personalavdelningen

Offentliga sektorn står inför stora utmaningar, ett stort antal medarbetare behövs framöver för att kunna bedriva verksamhet av hög kvalitet. Redan idag uppger flera offentliga arbetsgivare att det är svårt eller omöjligt att rekrytera medarbetare med efterfrågad kompetens. Problemen är störst inom skola, vård och omsorg samt vissa ingenjörer och kvalificerade handläggare. Håbo kommun som arbetsgivare är inget undantag utan känner redan idag av generationsskifte, personalomsättning, ökade behov av välfärd samt konkurrens om kompetens. En handlingsplan för attraktiv arbetsgivare med långsiktig kompetensförsörjning 2017-2019 har arbetats fram utifrån resultat av medarbetardialoger och synpunkter från kommunens chefer.

Administrativa avdelningen

IT-enheten

EU:s dataskyddsreform kommer att påverka verksamheterna, som blir tvingade att se över hur personuppgifterna hanteras. Den 25 maj 2018 kommer en ny EU-förordning om dataskydd att ersätta den svenska personuppgiftslagen. Förordningen kallas på svenska "allmän dataskyddsförordning" och antogs i april 2016 av Europaparlamentet och EU:s ministerråd. En anpassning till dataskyddsförordningen kommer kräva att vi ser över vår interna styrning och våra riktlinjer för hur vi hanterar personuppgifter.

Kontaktcenter

Kontaktcenter påverkas av alla större händelser som sker inom samhälle, ekonomi och politik. När en sådan ändring sker resulterar det nästan alltid i ökade antal samtal.

Kultur och livsmiljö

Demografiska förändringar.

Ökningen av antalet äldre ställer krav på uppsökande biblioteksverksamhet och ökad tillgänglighet för människor med funktionsvariationer. Dessa grupper har också behov av fler tider i simhallen under dagtid.

Avdelningen har på olika sätt försökt möta de behov som de nyanlända har. Dels individuellt genom att en av våra verksamhetsutvecklare möter dem vid bland annat

introduktionsmöten, dels som grupp i våra verksamheter. Bibliotekets som plats är mycket viktigt för igenkänning och trygghet för de nyanlända och bidrar till inkludering genom att ge människor med olika etnisk bakgrund ingång i det svenska samhället. Det ökar också behovet av medier på flera olika språk. Många av de nyanlända är inte simkunniga vilket ställer större krav på simundervisning i simhallen.

Ökad inflyttning till kommunen och barnafödande ökar trycket och efterfrågan på kommunens anläggningar och mötesplatser. Föreningslivet vill öka sin verksamhet men begränsas av att lokaler och planer inte finns tillgängliga i önskad omfattning. Ett ständigt ökat krav på kvalitet och utbudet på anläggningar för olika nya sporter/aktiviteter kommer att ställa stora krav på kommunen. Det kommer att krävas insatser från andra aktörer (kommersiella aktörer) för att utbudet på sikt ska kunna matcha efterfrågan.

Ökad individualisering

Träningsrenden visar ett uppsving för individuella sporter och träningsformer. Det ställer ett ökat och nya krav på anläggningar, logistik och faciliteter kring dessa.

Teknikutveckling

Det digitala innovationssamhället innebär ett överflöd av information, forskning och upplevelser. Bibliotekens uppgift är att stödja medborgarna i att navigera och skapa mening. De märker också av den kraftiga ökningen av att läsa eBöcker. Sociala media används som aldrig förr och ökar hela tiden men det digitala utanförskapet är också stort i vissa grupper som verksamheten möter. Den tekniska utvecklingen och användningen inom sport ökar. I dag krävs möjligheter till trådlös uppkoppling i våra anläggningar för att kunna genomföra matcher, tävlingar och tillgodose publikens behov. För att kunna erbjuda övernattning i samband med tävlingar, läger och cuper krävs direktkopplade larm till räddningstjänsten.

Tekniska avdelningen

Ökade krav på alternativa energiformer ställer större krav på flexibilitet vid nyproduktion av lokaler. Verksamheterna ställer också högre krav på säkerheten i fastigheternas skalskydd. Målet är att hitta nyckelfria lösningar i så stor utsträckning som möjligt.

Regeringen utreder hur insamlingsansvaret för förpackningar och returpapper ska kunna flyttas från producenterna till kommunerna, inklusive ändringar av lagstiftningen, vilka krav som ska ställas på insamlingssystemets servicenivå och hur kommunerna ska ersättas ekonomiskt.

Många samfällighetsföreningar i kommunen anser sig inte ha möjlighet att ansvara för drift och underhåll av sina anläggningar.

8 Överförmyndarnämnden

8.1 Årets händelser

Sedan den 1 januari 2017 är Håbo kommun en del av den gemensamma överförmyndarförvaltningen i Uppsala län.

8.2 Intern kontroll

Nämndens verksamhet är förlagd till den gemensamma förvaltningen i Uppsala län sedan den 1 januari 2017. Förvaltningen i Uppsala kommer att redovisa hur man bedrivit internkontroll och kvalitetssäkring av verksamheten.

8.3 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Överförmyndare	-2 045	-1 828	-1 346	-2 290	-462
Summa	-2 045	-1 828	-1 346	-2 290	-462

8.4 Kommentarer till driftredovisning

Den huvudsakliga anledningen till det redovisade underskottet om 462 000 kronor är förändrade regler när det gäller statlig ersättning för ensamkommande barn. I och med övergångsbestämmelser blir inte underskottet lika högt som prognostiserades i föregående prognos. Prognosen innehåller högre kostnader än tidigare för gode män i väntan på att särskild förordnade vårdnadshavare utses för de ensamkommande som fått permanent uppehållstillstånd. Jämfört med budget finns även högre kostnader för egen personal i samband med övergång till den gemensamma förvaltningen.

8.4.1 Åtgärdsplan för ekonomi i balans

Då nämndens verksamhet finns i den gemensamma förvaltningen i Uppsala och nämnden debiteras de faktiska kostnaderna för gode män, förvaltare och administration finns inga specifika besparingsåtgärder som kan vidtas av nämnden.

8.5 Viktiga förändringar och trender

Som nämnts ovan är den stora förändringen att nämndens förvaltning sker i den läns-gemensamma förvaltningen i Uppsala. Det är ett speciellt förhållande att ha en egen nämnd men en förvaltning som bara är en del i ett större sammanhang. Från och med januari 2019 kommer Håbo kommun att vara en del av den gemensamma nämnden i Uppsala och ska då representeras i denna med en ordinarie ledamot och en suppleant.

9 Bygg- och miljönämnden

9.1 Sammanfattning

Verksamhet

Det råder ett högt bebyggelsestryck i kommunen vilket märks på volymen ärenden kopplat till planverksamhet, bygglov och kart- och mättjänster. Intresset att vara med och utveckla kommunen med fler bostäder och verksamheter har varit stort från fastighetsägare och exploatörer. Antalet bostäder som har erhållit startbesked har under två år ökat med 60 procent.

Under året har ett stort antal detaljplaner arbetats med för att ytterligare förstärka planberedskapen. Redan idag finns det i färdiga detaljplaner bygggrätter om drygt 500 lägenheter. Inom Väppeby Äng har utbyggnad startat. Förslag till ny översiktsplan har varit på samråd.

Den större delen av miljöavdelningens verksamhet läggs fast i början av året med utgångspunkt från en behovsbedömning. Den ligger sedan till grund för den tillsynsplan som blir möjlig att genomföra utifrån avdelningens tillgängliga resurser. Det har konstaterats att behovet inte riktigt kunnat täckas och nämnden har då prioriterat bort en del tillsynsuppgifter.

Personal

Bygg- och miljöförvaltningen har för närvarande mycket stort behov av ytterligare kompetenser både i form av återbesättningar av lediga tjänster men också tillsättning av nya tjänster. Personalomsättningen är hög samtidigt som det är svårt att rekrytera inom den överhettade region kommunen verkar inom. Flest vakanta tjänster finns inom plan- och exploateringsavdelningen vilket medfört att konsultinsatserna ökat.

Måluppfyllelse

Den bedömning som görs är att måluppfyllelsen är god gällande fyra av bygg- och miljönämndens sex mål. Det är fyra mål som bedöms att till årets slut troligen kunna bli uppfyllda, medan två av målområdena inte bedöms ha säkra förutsättningar att uppfyllas.

Ekonomi

Utifrån faktiskt utfall är bedömningen av prognos för årsutfallet att verksamheten kommer att ge ett överskott om cirka 3,1 miljoner kronor. Främsta orsaken till överskottet handlar om vakanta tjänster men det är också inom olika områden lägre kostnader som bidrar till överskottet. När det gäller intäkter inom bygglov och kart- och mättjänster läggs prognosen något högre än budget medan intäkterna på plan- och exploateringsverksamheten blir lägre än budget på grund av personalsituationen.

En kostnadspost som är svår att bedöma är bidragen för bostadsanpassning. Nivån på faktiskt årsutfall beror helt på antalet ärenden som inkommer och vilka åtgärder som det handlar om. Utfallet per sista augusti pekar dock på ett mindre överskott vilket förklaras av att antalet kostsamma ärenden inte varit så många.

9.2 Årets händelser

Året inleddes med att ett förslag till ny kommunövergripande översiktsplan var ute på samråd. Under januari och februari hölls välbesökta samrådsmöten i Bålsta och Skokloster. På Håbo bibliotek har även en utställning av planförslaget funnits där temadialoger med kommuninvånarna hållits ett tiotal tillfällen.

När det gäller större byggprojekt som varit aktuella under året kan nämnas Frösundavik

där SMÅA delvis färdigställt etapper och byggstartat återstående. Även park-, aktivitets- och lektytor har färdigställts. Den nya förskolan om åtta avdelningar byggs, och beräknas klar under 2018. Wästbyggs del i Frösundavik har också fortskridit väl. I Mellanby har detaljplanens sju småhustomter blivit ett parhus på vardera tomt tillsammans med en Attefallsbyggnad per tomt, totalt 21 bostäder på de sju småhustomterna.

Inom Dragets verksamhetsområde har utbyggnad av infrastruktur med gator och VA fortsatt under våren och blev före sommaren i stort sett färdigställt. Många företagare var intresserade av att köpa mark, men det är ännu bara ett par stycken som har sökt bygglov.

I Väppeby Äng har entreprenadarbeten startat med gata, gång- och cykelväg och VA för att möjliggöra för BoKloks och Håbohus exploatering. I BoKloks område blir det 163 bostäder och en förskola med fyra avdelningar. Håbohus uppför 86 hyresrätter och två gruppbestäder om sammanlagt elva lägenheter.

I den nya utformningen av Håbomässan deltog bygg- och miljöförvaltningen med fokus på att informera om utvecklingen i kommunen. Mässan var ett gott samarbete mellan kommunen, HMAB och Håbohus med gemensamt budskap och målsättning.

Ett annat viktigt tillfälle att kontinuerligt träffa invånarna är förvaltningens Öppet hus, som hålls första torsdagen i varje månad. Dessa var från start enbart till för att möta invånare som hade frågor kring bygglov. Under 2017 har Öppet hus utökats till att omfatta samtliga förvaltningens verksamhetsområden. På Öppet hus finns även möjlighet att i förväg boka in individuella mötestider.

Inspektion med avseende på hälsoskydd har gjorts på förskolor och skolor. Större delen av dessa hade brister i rutiner som behöver följas upp i tillsynsarbetet.

NCC startar under hösten i Toresta hamnverksamhet med mottagning av bergkross via båt. Bergmaterialet hanteras och lagras i det gamla berglagret. Berglagret ligger i Upplands Bro kommun och hamnverksamheten ligger i Håbo kommun. Det innebär att kommunerna kommer samordna tillsynen av NCC:s verksamhet.

Perioden har kännetecknats av stor personalavgång med ovanligt många som har begärt att avsluta sin anställning. Under året har nio personer slutat, varav sex personer på plan- och exploateringsavdelningen. Ytterligare tre personer kommer att avsluta sin anställning under hösten, varav en på plan- och exploateringsavdelningen.

Till vis del kan personalomsättningen anses vara normal, men den på plan- och exploateringsavdelningen är mer att karaktärisera som onormal. En stark bidragande orsak inom plan- och exploatering är att avdelningen samt den tekniska avdelningen inte har tillräckliga resurser i förhållande till den tillväxttakt som önskas. Arbetsituationen har därför inte varit tillfredsställande med en kontinuerlig hög stressfaktor. Situationen ger naturligtvis även konsekvenser i hur förvaltningen kan klara ärendevolymer och annan service.

Även om kommunen nu med gemensamma krafter har för avsikt att bemanna för att klara önskad tillväxt så kan konstateras att rekrytering med återbesättning och tillsättande av helt nya tjänster inte är lätt i den heta region kommunen verkar inom med stark konkurrens om samma personalgrupper. Rekryteringsföretag stöttar i rekryteringen. Situationen ger naturligtvis konsekvenser i hur förvaltningen kan klara ärendevolymer och annan service. Konsultstödet har under perioden kontinuerligt växlats upp för att tillfälligt ersätta egen personal, främst i form av planarkitekter, mark- och exploateringsingenjörer och projekt- och byggledare.

9.3 Måluppfyllelse

9.3.1 Attraktiva Håbo

Bidra till en god bebyggd miljö som värnar om och uppmärksammar kulturvärden.

● Uppfylls troligen

Vad gäller aktiviteter kopplat till kulturmiljöprogrammet har under perioden en workshop hållits om hur programmet kan användas i planering och bygglov. Detta för att ge inspiration och kunskapshöjning. Ytterligare ett tillfälle planeras under hösten, men då med fokus på hur den nya beskrivningen av värdena för kulturmiljövårdens två riksintresseområden samspelar med kulturmiljöprogrammet.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Kontrollera genom stickprov att besluten om bygglov, förhandsbesked samt remissvar eftersträvar goda estetiska och arkitektoniska miljöer samt beaktar kulturvärden.	100 %	100 %	100 %	100 %
■ Antal genomförda aktiviteter utifrån kulturmiljöprogrammet.	2	3	2	1

9.3.2 Kvalitativa och effektiva Håbo

Trivsamt och effektiv arbetsplats där medarbetarna arbetar i god dialog tillsammans och gentemot invånare och företagare.

■ Uppfylls troligen inte

Av de tre indikatorerna finns förutsättning att nå målet antalet analyserade processer inom bygglov, vilket planeras till hösten. Däremot kommer inte målet om inkomna ansökningar via e-tjänst kunna ha förutsättningar att uppnås. Det kan nog konstateras att målet sattes lite väl optimistiskt samtidigt som marknadsföringen inte varit tillräckligt offensiv. Det tycks också finnas ett visst motstånd mot att göra ansökningen via e-tjänst, då många tycker det är tryggare med pappershandlingarna.

Vad gäller medarbetarenkäten ska den utföras under hösten. Dock har förvaltningen konstaterat att satta måltal inte kan fungera utifrån hur HME-enkäten är upplagd och hur resultatet presenteras. Målet bör stanna på 85, och därför planerar förvaltningen att samtidigt med delårsbokslutet föreslå nämnden en justering av detta måltal. Med tanke på den stora personalomsättningen är det angeläget att genomföra enkäten och ge resultatet förutsättningar att jämföras med andras resultat.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Medarbetarna trivs och kan rekommendera andra att arbeta i verksamheten. (Mätning görs genom medarbetarenkät).	0	80	100%	-
■ Andel inkomna ansökningar via e-tjänsten Mitt Bygge.	33 %	23 %	50 %	24 %
■ Analysera processer inom bygglov i syfte att effektivisera.	1	1	2	0

Nöjda nyttjare av bygg- och miljöförvaltningens verksamhet.

● Uppfylls troligen

Av de fyra indikatorerna görs bedömningen att tre av dem definitivt kommer att klara sina måltal. NKI-enkäten för första halvåret visar på ett genomsnittligt utfall för miljö- och hälsoskydd, livsmedel och bygglov på NKI 65. Då måltalet är satt till 70 så är det tveksamt om det kommer att ha förutsättningar att uppnås.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
 Nöjd-Kund-index (NKI-enkät genomförs, avser genomsnittlig NKI för bygglov och miljö).	66	66	70	65
 Rättssäkerhet, procentandel överklagade beslut som står sig.	-	66,67 %	85 %	90 %
 Öppet hus på Bygglov.	3	4	4	4
 Utveckla kontaktcenters stöd inom förvaltningens ansvarsområden genom att höja kunskapen. (Antal utbildningstillfällen).	0	4	4	3

9.3.3 Hållbara Håbo

Stödja en effektiv och balanserad förvaltning av natur- och vattenresurser i kommunen.

 Uppfylls troligen

Målet väntas kunna nås genom att de tre indikatorerna bedöms kunna nå sina respektive måltal till årets slut.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
 Ökad kompetens inom natur- och vattenvårdsfrågor. (Fem st deltar i utbildningstillfällen).	3	7	5	2
 Andel genomförda aktiviteter gällande förvaltningens del i handlingsplanen för kommunens miljöstrategi.	50 %	100 %	100 %	50 %
 Antal nya "godkända" enskilda avloppsanläggningar.	22	28	35	20

Främja en bättre inomhusmiljö inom förskole- och skollokalerna.

 Uppfylls troligen inte

Förvaltningen genomför åtgärder som främjar en bättre inomhusmiljö inom förskole- och skollokalerna. Vid ordinarie tillsyn tas alltid frågan om verksamhetens plan för egenkontroll upp, och det ges tillfälle att resonera, förklara och stötta så att verksamheten tar fram sådan. Under perioden har nio tillsynsbesök hållits och ytterligare cirka fem kommer att kunna genomföras till årets slut. Den workshop om giftfria miljöer som var inplanerad under året har flyttats fram till nästkommande år. Det gör att måltalet inte har förutsättningar att nås.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
 Stötta verksamheter och fastighetsägare med att upprätta plan för egenkontroll enligt miljöbalken.	0	0	28	9
 Anordna workshop om giftfria miljöer.			1	0

Öka kunskapen om radonhalten i inomhusmiljön.

● Uppfylls troligen

Den optimala mätperioden är vinterhalvåret och tillsammans med marknadsföring om erbjudandet väntas antalet hushåll som genomför mätning överstiga det satta måtalet.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måtal 2017	Utfall aug 2017
Antal hushåll som antar erbjudandet om att mäta radonhalten till rabatterat pris där dokumentationen delges förvaltningen, vilket ger ökad kunskap.	19	55	20	19

9.4 Mått

9.4.1 Resurser

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Bostadsanpassning, kr per invånare	105	55	60	114	100

Bostadsanpassning, kr per invånare

Utfallet per sista augusti ger underlag för en årsprognos som pekar på ett visst överskott och därmed lägre kostnad per invånare, cirka 100 kr per invånare. Ärendevolymen och dess kostnader tenderar att hålla sig inom ram. Eftersom befolkningen ökar så minskar successivt kr per invånare så länge kostnaderna håller sig inom ram.

9.4.2 Produktion

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Antal ärenden per handläggare, miljö	106	69	91	150	150
Antal livsmedelsinspektioner per handläggare	121	58	69	90	90
Antal miljöbalksinspektioner per handläggare	38	24	35	60	60
Antal beslut, byggavdelningen, st	371	207	527	450	750
Nämndbeslut, bygglovavdelningen, antal	36	19	33	50	60

Antal ärenden per handläggare, miljö

Fram till och med augusti påbörjades 458 st nya ärenden inom miljöavdelningen vilket i snitt är 91 nya ärenden per handläggare.

Antal livsmedelsinspektioner per handläggare

I Håbo kommun är det en årsarbetskraft som utför livsmedelsinspektioner. Under perioden utfördes 69 inspektioner.

Antal miljöbalksinspektioner per handläggare

Fram till sista augusti det utförts 35 miljöbalksinspektioner per handläggare.

Antal beslut, byggavdelningen, st

Totalt antal huvudbeslut (ett beslut per ärende) är 527 stycken. Totalt antal beslut under perioden, inklusive start- och slutbesked är 894 stycken. Anledningen till ökningen av antal beslut är delvis den ökade ärendemängden samt ett förändrat sätt att beräkna antalet beslut nu på ett mer rättvisande sätt. Detta för att underlätta jämförelsen mellan inkomna ärenden och antal fattade beslut.

Nämndbeslut, bygglovavdelningen, antal

Ökat antal ärenden inom bygglov gör också att det blir fler ärenden som behöver hanteras som nämndbeslut.

9.4.3 Verksamhetsresultat

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Kundnöjdhet, bostadsanpassning	100	100	100	100	100
Tillgänglighet - andel bygglovsfrågor från kund där kontaktcenter tar emot och kan ge svar på frågan	54 %	52 %	85 %	68 %	85 %
Handläggningstid för inspektionsrapporter (dagar)	11	6	5	14	6
Nöjd-Kund-Index - Miljöavdelningen	68	68	75	71	75
Rättssäkerhet, andel överklagade miljöbeslut som står sig	50 %		100 %	85 %	85 %
Handläggningstid byggärenden, från komplett ärende till beslut (veckor)	3,5	3,9		3	
Nöjd-Kund-Index - Bygglovsavdelningen	64	64	47	70	55
Rättssäkerhet, andel överklagade byggbeslut som står sig	71,4 %		90 %	85 %	85 %
Handläggningstid nybyggnadskarta, enstaka småhus (veckor)	5	5	3,7	4	4
Andel bygglovsärenden som är klara inom 10 veckor från komplettförklaring	94 %	93 %		100 %	
Antal veckor från inkommen ansökan om bygganmälan/bygglov till första återkoppling av handläggare.				2,5	

Kundnöjdhet, bostadsanpassning

Under året har utvärdering hanterats via personlig kontakt med bidragssökande. I varje avslutat ärende där bidrag har beviljats och åtgärd utförts har det tagits en personlig kontakt med sökande för att konstatera om vederbörande är nöjd med resultatet eller inte. Kundnöjdheten är mycket god. Dock kan man förmoda att de sökande där bidrag har nekats pga att sökt åtgärd inte uppfyller de krav som ställs i lagstiftningen inte är nöjda, men de ingår inte i enkätförfarandet. Ambitionen har varit att under 2017 ta fram en reviderad enkät och mätning sker i ett senare skede med ett urval av de bidragssökande, men det har ännu inte kunnat prioriterats.

Handläggningstid för inspektionsrapporter (dagar)

Handläggningstiden för inspektionsrapporter har minskat och förväntas bli kortare även på helår. Anledningen är en ökning av inspektioner av enskilda avlopp. Den typen av

rapport går snabbare att sammanställa än inspektionsrapporter för till exempel miljöfarliga verksamheter och hälsoskyddsinspektioner som kan vara mer komplexa.

Nöjd-Kund-Index - Miljöavdelningen

Det genomsnittliga utfallet första halvåret för miljöavdelningen är 75 i NKI, vilket är att anse som ett högt resultat. För miljö- och hälsoskydd är utfallet 71 och för livsmedel är det 78.

Handläggningstid byggärenden, från komplett ärende till beslut (veckor)

Statistik för perioden har inte kunnat tas fram. Detsamma gäller de två sista måtten i tabellen.

Nöjd-Kund-Index - Bygglovsavdelningen

NKI för Bygglov januari till juni 2017 är 47 i snitt. Resultatet från företagen är 50 och från övriga kategorier är det 45.

9.5 Intern kontroll

Bygg- och miljönämnden har godkänt en plan för intern kontroll för verksamhetsåret 2017, som innehåller elva områden som har ansetts särskilt viktiga att fokusera på. Bland dessa har det funnits några med mindre brister och därför har de valts ut som områden som speciellt angelägna för uppföljning. Några av de mest angelägna områdena att förbättra och utveckla är:

- **Avslutning av ärenden.** Se till att gamla ärenden avslutas korrekt i ärendehanteringsprogrammen. Ärenden ska inte ligga öppna längre än nödvändigt.
- **Arkiv.** Gå från analogt till digitalt arkiv..
- **Digital ärendehantering.** Ta fram en plan för digital ärendehantering inom bygglov som ett första steg.
- **Avtal.** Ett stort kvalitetsarbete har dragits igång för att ta fram nya, förbättrade mallar för en rad olika avtal såsom, planavtal, exploateringsavtal, fastighetsrättsliga avtal, köpeavtal och markanvisningsavtal.
- **Projektarbete.** Ett av de viktigare momenten handlar om att ta fram en förvaltningsövergripande projektmodell kopplat till stadsbyggnadsprocessen, med erforderliga rutiner, mallar, tydliggöra roller, tidsredovisning med mera.
- **Personalomsättning.** Följa upp och utvärdera orsak till personalomsättning.

Efter två tertial kan nu konstateras att endast en mindre del kan komma att bockas av till årets slut. Detta förklaras främst av brist på tillgängliga resurser under perioden. Dessutom kan konstateras att ambitionerna inför verksamhetsåret lades lite högt i förhållande till tillgängliga resurser. I samband med årsbokslutets redovisning kommer en detaljerad uppföljning med verkligt utfall ske gentemot bygg- och miljönämnden.

9.6 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Bygg- och miljönämnd	-198	-221	-122	-221	0
Nämndadministration	-82	-282	-178	-209	73
Fys- tekn plan, bostadsfö	-6 635	-10 618	-4 965	-8 548	2 070
Byggavd	-999	-1 894	-238	-1 274	620
Förvaltningsledning	-2 332	-2 089	-1 557	-1 872	217
Konsument- och energirådg	1	0	126	0	0
Miljö- och hälsoskydd	-2 591	-3 314	-1 795	-3 306	8
Bostadsanpassning	-2 758	-2 974	-1 593	-2 853	121
Summa	-15 594	-21 392	-10 322	-18 283	3 109

9.7 Kommentarer till driftredovisning

Av utfallet för perioden kan bedömning göras att bygg- och miljöförvaltningens prognos för årsutfall är ett överskott om cirka 3,1 miljoner kronor.

Prognosen för plan- och exploateringsavdelningen är ett överskott om cirka 2 miljoner kronor. Orsaken till överskottet är främst den stora volymen vakanta tjänster.

Bygglovavdelningens prognostiserade överskott om cirka 600 tkr förklaras av lägre kostnader gällande kvalitetsarbete som till exempel digitalisering och liknande. Det är den stora ärendemängden som har gjort att kvalitetsarbetet har fått prioriterats ned för att fokusera på handläggning. Till del förklaras överskottet även av en intäktsökning kopplat till ärendevolymen.

Verksamheten vad gäller bostadsanpassningsbidrag redovisar en prognos om ett överskott om drygt 100 tkr. Än så länge håller sig ärendevolymen och dess kostnadsomfattning inom lagda ramar.

Förvaltningsledningen redovisar en prognos på ett överskott och det är dels kopplat till en vakant tjänst från september månad till dess ny rekryterats samt lägre övriga verksamhetskostnader.

9.8 Investeringsredovisning

9.8.1 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Årsbudget	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse mot budget
Infrastruktur, skydd mm					
Möbler öppet landskap BoM	-149	0	0	0	0
Kontorsmöbler BoM 2017	0	-150	-143	-200	-50
Summa	-149	-150	-143	-200	-50

9.8.2 Kommentarer till investeringsredovisningen

Bygg- och miljöförvaltningen har under innevarande år behov av att åstadkomma fler arbetsplatser och till det har det behövts större inköp av arbetsbord, kontorsstolar och liknande.

I samband med delårsrapporten i mars beslutades därför om en budget på 150 000 kronor för 2017. Det finns behov av ytterligare förtätning under hösten då fler arbetsrum som idag har en arbetsplats ska göras om till dubbelrum. Totala kostnaden för år 2017 förväntas bli 200 000 kronor.

9.9 Viktiga förändringar och trender

Håbo kommun ligger i storstockholmsområdet som präglas av stark tillväxt. Allt fler vill bo i kommunen samtidigt som bostadsbristen är stor. Kommunen har en omfattande plan för att möjliggöra nya bostäder och kan därmed sägas ta sitt ansvar för bostadsförsörjningen i regionen.

Idag finns över 500 bostäder i färdiga byggrätter i lagakraftvunna detaljplaner, och en del av dessa planeras nu gå över i en byggfas. Räknas de pågående planprojekten som väntas bli klara under de kommande fyra åren samman summeras det till ytterligare cirka 2000 nya bostäder. Detta innebär att ärendemängden för framförallt bygglovsavdelningen kommer att öka markant. Som exempel på ökning kan nämnas antalet bostäder som har erhållit startbesked mellan halvårsskiftena 2015/2016 är 143 stycken och mellan halvårsskiftena 2016/2017 är det 237 stycken. Det är en ökning om 60 procent.

Bygg- och miljöförvaltningen har som målbild att förenkla myndighetsutövningen för såväl handläggare som för invånare och företagare. Genom att utveckla effektiva processer blir handläggningen kortare. Invånarna har allt större krav och förväntningar på att deras ärende ska få en snabb hantering. Utnyttjandet av e-tjänster är en självklarhet i dag och bygglovhanteringen har sedan länge en e-tjänst för bygglovansökan. Flera steg är gjorda för en digital ärendehandläggning på förvaltningen. Utvecklingen av digital handläggning kommer att fortsätta under hösten och kommande år och är beroende av att kommunens införande av ett e-arkiv.

I syfte att förenkla för företagare som har eller avser att etablera verksamhet inom café- och restaurangverksamhet har kommunen gått med i projektet "Serverat". Introduktion av tjänsten kan komma ske tidigast under 2018.

En av förvaltningens stora utmaningar är tillgången till arbetskraft. Då kommunen är i tillväxt behöver också resurserna förstärkas för att möta upp den ökade arbetsvolymen. Inom bygg- och miljöförvaltningens verksamhetsområde är det svårrekryterat. Kommunen ligger i en tillväxtregion och konkurrensen om arbetskraft är hård från såväl andra kommuner som privata företag. Utmaningen för kommunen de kommande åren är att både lyckas behålla personal och att vara en attraktiv arbetsgivare vid nyrekryteringar.

10 Barn- och utbildningsnämnd

10.1 Sammanfattning

I förskoleverksamheten pågår en satsning i att utrusta de kommunala förskolorna med lärplattor och annan teknisk utrustning. Då kommunen expanderar med en stor inflyttning som följd, har verksamheten stora utmaningar att hantera dessa stora volymer av barn. Dock uppfyller kommunen kravet på plats inom garantitid, 4 månader. Tillfälliga avdelningar på Skeppsgården samt i Gröna dalens paviljong har öppnats i väntan på att förskolan i Frösundavik ska bli klar. Förskolans beräknas vara klar för öppning 1 april 2018

Nytt Pedagogcentrum har öppnats i nya centrala lokaler på övervåningen till Gröna Dalens skola. På Pedagogcentrum finns förskolans Språkotek och IKT-pedagog. Skoldatateket och förvaltningens IKT-strategi finns även de på Pedagogcentrum.

På Pedagogcentrum kan pedagoger och andra medarbetare inom kommunens förskolor och skolor få inspiration kring pedagogik, forskning, nya läromedel osv. Men även kunna ta del av olika workshops och utbildningar.

Arbetet med att ytterligare förbättra elevernas läs och skrivförmåga, samt att tidigt upptäcka elever som har svårigheter i skolarbetet, fortgår. Resultaten i de kommunala grundskolorna är det bästa sedan det nu rådande betygssystemet infördes.

Fridegårdsgymnasiet fortsätter vara en framgångsrik gymnasieskola. Resultaten från olika elev och personalenkäter visar på väldigt bra siffror. Skolan har högt söktryck och intresset från elever som bor i närliggande kommuner ökar. Detta medför att det blir allt svårare att komma in på gymnasiet för kommunens egna elever.

Utifrån det kommunala aktivitetsansvaret har teamet studie- och karriärvägledning växt fram och nu fått en enhetschef. I teamet finns nu landets första tjänst som näringslivsinspiratör med uppdrag att utveckla ett likvärdigt entreprenöriellt arbete på skolorna.

Barn- och utbildningskontoret har tagit ett första steg till att förbättra förvaltningens arbetsflöden och hur vi redovisar information. Projektet Dokumentera för Resultat är i steg 1 i mål med en ny informationshanteringsplan, antagen av nämnden i juni. Planen beskriver förvaltningens informationstillgångar och hur dessa ska hanteras

Barn- och utbildningsnämndens budgetram uppgår till 551,6 miljoner kronor. Prognosen som gäller för hela året landar på ett underskott av 12,6 miljoner kronor jämfört med budget. Det är en försämring med 6,4 miljoner kronor jämfört med prognosen i april. Ökningen beror främst på verksamhet grundskola 3,5 miljoner kronor och fritidshem 1,8 miljoner kronor.

Underskottet återfinns i den egna grundskoleverksamheten. Det är främst personalkostnader som bidrar till underskottet. Förutom ökade lärarlöner med 13,1 miljoner kronor, ökar även kostnaderna för elevassistenter med ca 1 miljoner kronor, till följd av fler elever med särskilda behov, samt studie- och yrkesvägledare (SYV) och vaktmästare med 400 000 kronor. Det som påverkar prognosen positivt är ökade stats- och lönebidrag med 4,8 miljoner kronor. Kostenheten har lagt en prognos som förbättrar resultatet ytterligare med ca 1 miljoner kronor. Vakanta tjänster innebär att personalkostnaderna är lägre än budgeterat.

Under föregående år har prognosen förbättrats successivt för att vid slutet på året landa på ett överskott. Denna utveckling ser inte förvaltningen för år 2017. Det prognostiserade underskottet ligger till stor del på grundskolorna. Därför har förvaltningschefen beslutat att omgående vidta arbetet med att analysera organisationen

för respektive skola. Analysen av organisationen ska utmynna i hur mycket resurser som används till skolans antal elever för respektive stadium.

Underlaget kommer ligga som grund för diskussioner mellan rektorer och förvaltningschef. Det är viktigt att rektorerna kan byta erfarenhet med varandra och att förvaltningsledningen tillsammans med ekonomen ger stöd i detta arbete

10.2 Årets händelser

10.2.1 Förskoleverksamhet

Rekryteringsläget

Den brist som råder på förskollärare nationellt i Sverige påverkar möjligheten till rekrytering i Håbo kommun. När vakanser uppstår är det ibland inte möjligt att anställa behörig personal. Kommunens läge till stor Stockholm ökar konkurrensen om förskollärare. Det finns en ökad tendens till att byta arbetsgivare för att snabba på sin löneutveckling vilket, förutom rekryteringssvårigheterna, även leder till ökade personalkostnader. Inom förskolans verksamhet är ca 30 % av de anställda behöriga förskollärare. Vilket är en brist på 3 % då förskolepengen möjliggör en täckningsgrad av förskollärare på 33 %.

Under delåret har nyrekryteringar av tre förskolechefer skett pga pensionsavgångar .

Tillsyn

Barn och utbildningsförvaltningen har genom sitt tillsynsansvar av fristående verksamheter utfört tillsyn på Regnbågens och Täppans förskolor.

IKT

En satsning på att utrusta de kommunala förskolorna med lärplattor och annan teknisk utrustning påbörjades under vårterminen en satsning som fortgår under hela verksamhetsåret.

Inkluderingsutbildning

I samarbete med Uppsala universitet genomförs en inkluderingsutbildning i tre steg där steg ett genomförts under delåret.

Lokaler

Då behovet av platser är stort har tillfälliga avdelningar på Skeppsgården samt i Gröna dalens paviljong öppnats. Verksamheten är i stort behov att permanenta lösningar då tillfälliga både är kostsamma och kvalitetsmässigt sämre i utbildningsperspektiv.

Projektet Frösundavik fortgår och ligger i fas. Förskolans beräknas vara klar för öppnande den 1 april 2018.

Volymutvecklingen

Då kommunen expanderar med en stor inflyttning som följd, har verksamheten stora utmaningar att hantera dessa stora volymer av barn. Dock uppfyller kommunen kravet på plats inom garantitid, 4 månader.

Pedagogcentrum har öppnats i nya centrala lokaler på övervåningen till Gröna Dalens skola. Här finns förskolans Språkotek och IKT-pedagog.

10.2.2 Skolverksamhet

Rekryteringsläget

Den brist på utbildad personal som råder i hela Sverige gör sig allt mer påmind i Håbo kommun. Arbetet med att rekrytera personal på vakanser som uppstår därför att personal slutar av olika anledningar tar längre tid och det är ibland inte möjligt att anställa behörig personal. Det finns en ökad tendens till att byta arbetsgivare för att snabba på sin löneutveckling vilket, förutom rekryteringssvårigheterna, även leder till ökade personalkostnader. En nyrekrytering av lärare medför ofta en kostnadsökning motsvarande ca 75 000 kr per år för en heltidstjänst. Trots det besvärliga läget har skolledarna lyckats bättre än vad som befarats med att hitta legitimerad personal. Det är dock inte bara inom utbildningsområdet som det är svårt att rekrytera personal mer rätt kompetens och kunnande. Även kostenheten har svårigheter med att rekrytera personal och har kämpat med vakanser under året.

Nyrekryteringar av chefer

Kommunen har rekryterat en ny förvaltningschef efter det att Hans Elmehed före sommaren slutat med pension. Förvaltningen har rekryterat en ny rektor på Gransäterskolan och en ny biträdande rektor på Futurum har anställts.

Pedagogcentrum

Nytt Pedagogcentrum har öppnats i nya centrala lokaler på övervåningen till Gröna Dalens skola. På Pedagogcentrum finns förskolans Språkotek och IKT-pedagog. Skoldatateket och förvaltningens IKT-strateg finns även de på Pedagogcentrum.

På Pedagogcentrum kan pedagoger och andra medarbetare inom kommunens förskolor och skolor få inspiration kring pedagogik, forskning, nya läromedel osv. Men även kunna ta del av olika workshops och utbildningar.

Grundskolan

Resultaten i de kommunala grundskolorna är det bästa sedan det nu rådande betygssystemet infördes.

Arbetet med att ytterligare förbättra elevernas läs och skrivförmåga, samt att tidigt upptäcka elever som har svårigheter i skolarbetet, fortgår. Elevernas förbättrade läs och skrivförmåga är en av orsakerna till att resultaten blir bättre i kommunens skolor.

För förskoleklassen och fritidshemmen har införandet av tydligare skrivningar i Läroplanen inneburit att verksamheternas syfte och innehåll förtydligats. Personalen i verksamheterna har arbetet med implementeringen av det förtydligade uppdraget. Orsaken till detta förtydligande är att verksamheterna ännu bättre skall bidra till förbättrade resultat.

Från och med hösten 2017 införs en ny organisation på Gransäterskolan. Man sjsätter nu en tydligare låg, mellan och högstadieorganisation vilket bland annat borde medföra en bättre koppling mellan resultaten på de nationella proven i åk 3, 6 och 9 och uppföljningen av undervisningen. Detta borde leda till att man lättare upptäcker de förbättringsområden som finns för att förbättra resultaten.

För att möjliggöra för eleverna i åk 6 på Slottsskolan att ha undervisning i språkval och hemkunskap har man börjat att bussa eleverna en dag i veckan till Gransäterskolan. Det leder även till att man underlättar övergången från Slottsskolan till Gransäterskolan.

Restaureringen av Futurum fortgår. Saneringen av etapp ett är avslutad och återställande av skolan skall påbörjas under hösten. Elever går i de tillfälliga lokaler som är uppställda utanför Futurum och dessa fungerar tillfredsställande.

Uppförandet av det planerade tillagningsköket med matsal på Västerängsskolan har skjutits upp till 2018.

Gymnasieskolan

Fridegårdsgymnasiet fortsätter vara en framgångsrik gymnasieskola. Resultaten från olika elev och personalenkäter visar på väldigt bra siffror. Skolan har högt söktryck och intresset från elever som bor i närliggande kommuner ökar. Detta medför att det blir allt svårare att komma in på gymnasiet för kommunens egna elever.

Skolans Ung företagsverksamhet har rönt stora framgångar under året och uppmärksammats i olika media. Skolan blev en av de fyra bästa UF-skolorna i landet i våras.

Fridegårdsgymnasiet har, med hjälp av statsbidrag, under året bedrivit ett utvecklingsarbete inom det elevhälsofrämjande området. Skolan ville utveckla den treåriga progressionen i de hälsofrämjande insatserna, så som god studieteknik och planeringsförmåga, stresshantering och jagets utveckling, gruppens dynamik och elevernas inflytande. Detta arbete ville vi utveckla vidare genom att EHT kan ge ytterligare stöd och struktur till samlingstidernas innehåll utifrån de olika professionerna, där också studie- och yrkesvägledare ingår.

Musikskolan

Musikskolans deltagande 2016 som kompband till "Allsångskonsert med Jan Johansen på Håbo festdag blev en succé. Detta ledde till en repris under årets festdag med ännu större elevdeltagande. Det finns en plan för att utveckla samarbetet ytterligare inför 2018. Alla kommunens 6-åringar som deltagit i den obligatoriska musikleken under året bjöds in till en föreställning på Fridegårdsscenen under våren, där barnen själva var aktiva i föreställningen genom att delta med sång och rörelse.

Elevhälsan

Utifrån det kommunala aktivitetsansvaret har teamet studie- och karriärvägledning växt fram och nu fått en enhetschef. I teamet finns nu landets första tjänst som näringslivsinspiratör med uppdrag att utveckla ett likvärdigt entreprenöriellt arbete på skolorna.

Enhetschefen för studie- och karriärvägledningen har även ansvar för integrationssamordningen. Ansvaret för modersmål och studiehandledning har därmed flyttats till att ingå i Barn- och elevhälsoenheten. Allt i syfte att öka likvärdigheten på skolorna även i dessa frågor.

Kosten

Kostenheten har tillsammans med Upplands-Bro kommun genomfört en ny livsmedelsupphandling med ökad fokus på närproducerade och ekologiska livsmedel.

10.2.3 Administration

Under de senaste åren har flera nya system och e-tjänster införts. Ett omfattande arbete har gjorts under året för att anpassa arbetssätt och information till våra nya system så att servicen till medborgarna ska bli bättre.

Barn- och utbildningskontoret har tagit ett första steg till att förbättra förvaltningens arbetsflöden och hur vi redovisar information. Projektet Dokumentera för Resultat är i steg 1 i mål med en ny informationshanteringsplan, antagen av nämnden i juni. Planen beskriver förvaltningens informationstillgångar och hur dessa ska hanteras. I ett redan påbörjat steg 2 kommer prioriterade arbetsflöden att tillsammans med förskolor och skolor att utvecklas med målet att göra dem mer rättssäkra och likvärdiga, med gemensamma rutiner och mallar. De arbetsflöden som ses över är bland annat kränkande behandling och särskilt stöd.

10.3 Måluppfyllelse

10.3.1 Attraktiva Håbo

Håbos kommunala förskolor och skolor ska nå höga resultat.

◆ Kan inte bedömas

När det gäller resultaten på de nationella proven i åk 3 och 6 blir dessa resultat inte publicerade för än i oktober november. Dessutom räknas inte andelen elever som har godkänt på alla delproven på de nationella proven i åk 3 längre fram. Så ingen måluppfyllelse av dessa indikatorer kan göras nu.

När det gäller meritvärden i grundskolan och gymnasiet samt behörigheten till gymnasiet är vår bedömning att när resultaten från de fristående verksamheterna blir kända (oktober-november) kommer måltalen för indikatorerna att nås.

Vad gäller andelen årsarbetare med högskoleutbildning publiceras inte heller dessa siffror för än i oktober - november. Men man kan anta att det i rådande rekryteringsläge har varit svårt för verksamheterna att öka andelen med högskolebehörighet

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning inom förskolan ska 2017 vara 35% (2014: 33%)	29	29	35	
■ Andelen elever som har godkänt på alla delprov i årskurs 3 i de nationella proven är för Ma år 2017 75%	88	88	75	
■ Andelen elever som har godkänt på alla delprov i årskurs 3 i de nationella proven är för Sv 75%.	93	93	75	
■ Andelen elever som har godkänt på alla delprov i årskurs 6 i de nationella proven är för Ma år 2017 95%.	93,8	93,8	95	
■ Andelen elever som har godkänt på alla delprov i årskurs 6 i de nationella proven är för Sv 95%.	94,2	94,2	95	
■ Andelen elever som har godkänt på alla delprov i årskurs 6 i de nationella proven är för Eng 95% .	92,9	92,9	95	
◆ Meritvärden för elever som slutar årskurs 9 ska nå 223 meritpoäng år 2017.	225,3	225,3	223	217
◆ Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet är för 2017 92%.	92,2	92,2	92	87,6
■ Andel årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning inom fritidshem ska 2017 vara 35%.	28	28	35	
■ Andel behöriga lärare inom grundskola ska 2017 vara 80%.	78	78	80	
◆ Meritvärden för elever som slutar gymnasiet skall nå 14,3 betygspoäng.	14,07	14,07	14,3	13,8
● Andel behöriga lärare inom gymnasieskolan ska 2017 vara 85%	81	81	85	95

10.3.2 Kvalitativa och effektiva Håbo

Alla barn och elever i Håbos kommunala förskolor och skolor ska minst nå målen.

◆ Kan inte bedömas

Resultatet för nyckelindikator 1 nedan publiceras inte för än i oktober - november.

När det gäller den digitala uppföljningen är vi nu mycket nära att kunna säga att den finns för alla elever.

Vad gäller andelen elever som når målen i alla ämnen är bedömningen den att vi kommer att nå målet för denna indikator när resultaten från våra friskolor blir kända.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
— Andelen elever som fullföljer något av de nationella programmen i gymnasieutbildningen inom 4 år i kommunen ska 2017 vara minst 80%	76,2	76,2	80	
— Digital uppföljning ska finnas för samtliga elever i alla årskurser och alla ämnen, och när de anges i årliga uppföljningar ska detta år 2017 uppfyllas till 100%		75	100	
◆ Andelen elever i årskurs 9 som når godkänt i samtliga ämnen ska för 2017 minst vara 75%.	76,2	76,2	75	73

10.3.3 Hållbara Håbo

Håbos kommunala förskolor och skolor ska vara trygga och främja en livslång lust att lära.

● Uppfylls troligen

För de indikatorer som saknar värden för augusti 2017 är dessa ännu inte publicerade.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
— Inskrivna barn per årsarbetare i förskola	5,6	5,6	5,3	
— Inskrivna elever per årsarbetare i fritidshem			22	
● Föräldrars syn på förskola angående trygghet år 2017 ska vara minst 95%.	95,7	97	95	97,9
● Föräldrars syn på fritidshem angående trygghet år 2017 ska för fritidshem minst vara 90%.	86,8	87	90	91,3
◆ Elevers syn på skolan och undervisningen ur ett trygghetsperspektiv ska öka 2017.	83,9	83,9	85	83,5
● Föräldrars syn på skola angående trygghet år 2017 ska minst vara 85%.	80,6	81	85	88
● Den andel av de som erbjudits plats inom förskoleverksamheten har fått plats på önskat placeringsdatum ska för 2017 vara 100%	100	94	100	100

'Håbo kommun värnar om och inspirerar till god matkultur med näringsriktiga och lustfyllda måltider i en lugn och rofylld miljö.'

◆ Går inte att bedöma

För ökad måluppfyllelse bör det skapas förutsättningar för ett tydligare samarbete

mellan skolverksamheterna och köken. Fokus på utbud, måltidspedagogik samt tid och utformning av måltidsmiljön.

Under höstterminen kommer Kostenheten att arbeta med en kartläggning av vilka faktorer som påverkar svinnet. Att minska matsvinnet och åstadkomma en förändring, även utanför köken, fordrar samverkan på flera plan mellan verksamheter och förvaltningar. Detta för att möjliggöra nya insikter och förändrade beteenden i måltidssituationen.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Andelen ekologiska råvaror i procent.			35	23,7
■ Andelen elever som äter i grundskolornas skolrestauranger skall vara 90%			90	
■ Minska matsvinnet. Mäts i procent.			15	

10.3.4 Håbo en kommun med sund ekonomi

Håbos kommunala förskolor och skolor ska kännetecknas av en resurseffektiv verksamhet.

■ Uppfylls troligen inte

Barn- och utbildningsnämndens prognos för helåret visar på ett underskott och målet bedöms svårt att nå. Orsaker till underskottet och lämpliga åtgärder utreds. Analys och åtgärder rapporteras vid helårsredovisningen.

10.4 Mått

10.4.1 Resurser

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Kostnad kr per inskrivet barn i förskolan, egen regi	98 527	67 149	69 218	101 919	101 938
Kostnad kr per inskrivet barn i fritidshem, egen regi	21 588	14 651	16 005	22 632	24 130
Kostnad kr per inskriven elev i förskoleklass, egen regi	48 336	30 879	34 215	46 352	51 627
Kostnad kr per inskriven elev i grundskola, egen regi	86 947	55 959	61 493	84 251	93 228
Kostnad kr per inskriven elev i gymnasieskola, egen regi	60 606	40 610	53 734	73 780	73 902

Under rubriken driftredovisning ligger kostenhetens kostnader även för fritidshem och förskoleklass, i grundskola. I tabellen som redovisar verksamheter i egen regi har däremot en procentuell fördelning gjorts av kostenhetens kostnader.

Kostnad kr per inskrivet barn i förskolan, egen regi

Barnantalet är högre, både när det gäller utfallet i augusti och prognos helår, än budgeterat antal för hela år 2017. Kostnaden per barn är i paritet med budget, men effekten av ökat antal barn i förhållande till budget ger en kostnadsökning totalt för förskolan i egen regi. Ökningen mellan åren består mestadels av löneökningar.

Kostnad kr per inskrivet barn i fritidshem, egen regi

Prognosen visar på en högre kostnad per barn än budgeterat belopp. Det innebär att kostnaderna inte har minskat när antal fritidshemsbarn har minskat. Färre barn men med samma totalkostnader ger en högre kostnad per barn. I jämförelse mellan åren har kostnaderna inte ökat men eftersom barnantalet har minskat leder detta till högre kostnader per barn.

Kostnad kr per inskriven elev i förskoleklass, egen regi

Kostnaderna per elev har ökat, dels jämfört med budget och även för samma period föregående år. Mycket av ökningen beror på att budgetansvariga har fört kostnaderna på rätt verksamhet. Även löneökningarna har inneburit högre kostnader mellan åren. Förskoleklass har samma problem som grundskolan när det gäller löner vid nyanställningar. Bristen på behöriga lärare innebär att rektorn måste erbjuda högre löner för att kunna konkurrera med andra huvudmän.

Kostnad kr per inskriven elev i grundskola, egen regi

Flertalet av kommunens grundskolor har stora utmaningar för att hålla nere kostnaderna. Under året har kostnaderna, framförallt för personal, ökat markant per elev jämfört med budget och för samma period föregående år. Förutom högre lönekostnader vid anställning är skolorna tvungna för att få behöriga lärare att erbjuda heltidstjänster även om behovet är lägre.

Kostnad kr per inskriven elev i gymnasieskola, egen regi

Gymnasieskolan har en prognos per elev som är inom fastställd budget. I jämförelse med utfallet förra året är kostnaderna per elev dock betydligt högre i år. Detta beror bl.a på SPRINT-programmet inte hade börjat belasta kostnaderna och att hyreskostnaderna var mycket lägre år 2016.

10.4.2 Produktion

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Antal barn i förskola, egen regi	946	916	1 020	989	1 013
Antal barn i förskola, annan huvudman	181	173	183,5	187	180
Antal barn i pedagogisk omsorg, annan huvudman	18	17	24	20	24,3
Antal barn i fritidshem, egen regi	1 055	1 118	1 023	1 136	1 043
Antal barn i fritidshem, annan huvudman	150	151	149	154	150
Antal barn i förskoleklass, egen regi	232	232	234	241,5	232
Antal barn i förskoleklass, annan huvudman	41	43	42	36,5	40
Antal barn i grundskola, egen regi	2 187	2 230	2 232	2 274	2 241
Antal barn i grundskola, annan huvudman	530	522	536	524,5	534
Antal barn i grundsärskola, egen regi	17	19	16	14	17
Antal elever i gymnasieskola, egen regi	523	531	522	533	530
Antal elever i gymnasieskola, annan huvudman	441	465	449	470	456
Antal elever i gymnasiesärskola, egen regi	16	15	19,5	15	19,5
Antal elever i gymnasiesärskola, annan	1	1	1	2	1

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
huvudman					

Antal barn i förskola, egen regi

Antal barn inom förskoleverksamheten har ökat i jämförelse med budget.

Antal barn i förskola, annan huvudman

Det något färre antal barn jämfört med budget, innebär att de kommunala förskolorna har fått fler barn från enskild verksamhet än beräknat.

Antal barn i pedagogisk omsorg, annan huvudman

Under året har en nyöppnad pedagogisk omsorg öppnats i kommunen vilket innebär ca 5 barn fler än beräknat.

Antal barn i fritidshem, egen regi

Antalet fritidsbarn har minskat i jämförelse med budget och samma period föregående år. Minskning av antalet elever i förskoleklass och grundskola innebär färre fritidsbarn.

Antal barn i förskoleklass, egen regi

Något färre elever än budgeterat.

Antal barn i förskoleklass, annan huvudman

För enskild verksamhet har barnantalet ökat något.

Antal barn i grundskola, egen regi

Prognosen visar på en minskning jämfört med budget.

Antal barn i grundskola, annan huvudman

En ökning av antal elever för annan huvudman innebär minskning av elevantalet på kommunens grundskolor i egen regi.

Antal barn i grundsärskola, egen regi

Fler antal elever i grundsärskolan. Ökningen beror på fler elever från andra kommuner.

Antal elever i gymnasieskola, egen regi

Antalet elever är i paritet med budget.

Antal elever i gymnasieskola, annan huvudman

Förvaltningen har under året märkt en minskad efterfrågan av gymnasieplatser utanför kommunen. Det innebär att prognostiserat elevantal är lägre än budgeterat.

Antal elever i gymnasiesärskola, egen regi

Ökat antal prognostiserade elever har inneburit att gymnasiesärskolan kommer få en utökning av budget nästa år.

Antal elever i gymnasiesärskola, annan huvudman

Ökningen är marginell eftersom kommunen har ett fåtal gymnasiesärskoleelever placerade i annan kommun.

10.5 Intern kontroll

Förvaltningen har följt upp Plan för intern kontroll 2017.

Årets plan för intern kontroll innehåller fem områden som anses särskilt viktiga.

- Kontroll om närvaron rapporteras i Dexter
- Kontroll av om systemet Hypernet används som avsett och att underlagen kan ligga till grund för analys av barngrupper och kunskapsresultat.
- Kontroll av anmälningar och utredning om kränkande behandling.
- Kontroll om alla skolor har framtagna ordningsregler.
- Kontroll av kontaktlärare/mentorernas förutsättningar till förebyggande arbete. Detta har inte förvaltningen hunnit med att kontrollera.

Alla kontrollmoment är ännu inte genomförda då en del av kontrollerna sker under hösten. Kontrollerna visar att vi kan förbättra oss inom vissa områden såsom anmälningar och utredningar om kränkande behandling. Alla skolor rapporterar inte in anmälningar och ett fåtal utredningar kommer in.

10.6 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Barn och utbildningsnämnd	-383	-500	-297	-500	0
Nämndadministration	-455	-366	-315	-600	-234
Allmän kulturverksamhet	-480	-641	-244	-645	-4
Musikskola	-5 466	-5 798	-3 349	-5 638	160
Öppen förskola	-1 917	-1 920	-1 225	-2 039	-119
Omsorg på OB-tid	-3 538	-3 814	-2 251	-3 600	214
Förskola	-112 683	-121 865	-83 711	-123 180	-1 315
Vårdnadsbidrag	-361	-60	-14	-10	50
Pedagogisk omsorg	-1 181	-1 591	-1 240	-1 917	-326
Fritidshem	-25 120	-26 188	-16 975	-25 693	495
Förskoleklass	-11 865	-11 588	-8 592	-12 694	-1 106
Grundskola	-238 270	-240 587	-166 681	-253 128	-12 541
Grundsärskola	-8 050	-8 757	-5 665	-7 674	1 083
Gymnasieskola	-78 589	-89 275	-59 326	-87 427	1 848
Gymnasiesärskola	-7 241	-7 840	-4 563	-7 377	463
Grundl vuxenutbildning	-1 216	-800	-387	-263	537
Gymnasial vuxenutbildning	-1 548	-3 200	-2 174	-2 518	682
Särvux	-750	-1 580	-764	-1 088	492
Aktivitetsansvaret	-702	-575	-361	-755	-180

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan- aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Svenska för invandrare	-2 246	-1 000	-1 519	-1 220	-220
Övergripande verksamhet	-23 554	-23 626	-18 883	-26 227	-2 601
Summa	-525 615	-551 571	-378 536	-564 193	-12 622

Under rubriken driftredovisning ligger kostenhetens kostnader även för fritidshem och förskoleklass, i grundskola. I tabellen som redovisar verksamheter i egen regi har däremot en procentuell fördelning gjorts av kostenhetens kostnader.

10.7 Kommentarer till driftredovisning

Barn- och utbildningsnämndens budgetram uppgår till 551,6 miljoner kronor. Prognosen som gäller för hela året landar på ett underskott av 12,6 miljoner kronor jämfört med budget. Det är en försämring med 6,4 miljoner kronor jämfört med prognosen i april. Ökningen beror främst på verksamhet grundskola 3,5 miljoner kronor och fritidshem 1,8 miljoner kronor.

Nämndadministration (-234 000 kronor)

Under 2016 pågick ett projekt kring ärendehanteringssystemet Ciceron där förvaltningens nämndsekreterare deltog. Projektet fortgår även under 2017 vilket innebär att den konsult som anställts tillfälligt som nämndsekreterare för att frigöra tid till projektet, ökar kostnaderna jämfört med budget.

Förskola (-1,3 miljoner kronor)

Underskottet beror främst på oförutsedda kostnader i och med öppnandet av tillfälliga avdelningar. Då avdelningarna är avskilda och inte har andra avdelningar att samarbeta med har detta krävt en större personaltäthet. Ökade resurser än planerat har krävts till barn med extra stöd. Det är svårt att förutse hur många barn som är i behov av enskild extra resurs i verksamhetsplaneringen.

Även om förskolan har ett underskott, har prognosen förbättrats med ca 1,6 miljoner kronor jämfört med föregående prognos.

Det är främst justeringen av köp av förskoleverksamhet från annan huvudman som bidrar till en bättre prognos. Under våren gjorde förvaltningen bedömningen att köp från annan huvudman skulle öka i större takt än vad som har blivit fallet.

Totalt prognostiserar den egna förskoleverksamheten ett underskott på ca 1,0 miljoner kronor.

Pedagogisk omsorg (-326 000 kronor)

Under året har en ny fristående utövare etablerat sig i Håbo kommun: Detta leder till ökade kostnader vid köp av pedagogisk omsorg vilket är orsaken till underskottet.

Fritidshem (+495 000 kronor)

Fritidshem fortsätter att prognostisera med ett överskott. Dock har prognosen försämrats med ca 1,8 miljoner kronor i jämförelse med föregående. Det beror främst på minskade föräldrarintäkter på grund av färre inskrivna fritidshemsbarn.

Även om verksamheten fritidshem visar på en positiv prognos, har skolorna fortsatt problem att hålla budget. Det prognostiserade underskottet beror på färre barn vilket innebär lägre ersättning. Skolorna har svårt att under året anpassa organisationen när barnantalet minskar.

Förskoleklass (-1,1 miljoner kronor)

Det prognostiserade underskottet, som är en försämring med 340 000 kronor jämfört

med föregående prognos, beror främst på ökade kostnader för köp av förskoleplats från annan huvudman samt ökade personalkostnader och då främst personalkostnader för elevassistenter.

Grundskola (-12,5 miljoner kronor)

Underskottet återfinns i den egna grundskoleverksamheten. Det är främst personalkostnader som bidrar till underskottet. Förutom ökade lärarlöner med 13,1 miljoner kronor, ökar även kostnaderna för elevassistenter med ca 1 miljoner kronor, till följd av fler elever med särskilda behov, samt studie- och yrkesvägledare (SYV) och vaktmästare med 400 000 kronor. Det som påverkar prognosen positivt är ökade stats- och lönebidrag med 4,8 miljoner kronor. Kostenheten har lagt en prognos som förbättrar resultatet ytterligare med ca 1 miljoner kronor. Vakanta tjänster innebär att personalkostnaderna är lägre än budgeterat.

I jämförelse med föregående prognos har resultatet försämrats med 3,5 miljoner kronor. Intäkterna har ökat med 1,6 miljoner kronor, men även lönerna har ökat och då med ca 2 miljoner kronor. Ytterligare orsaker som har påverkat prognosen negativt är ersättningen till fristående och skolor i egen regi med ca 1,9 miljoner kronor samt övriga kostnader med 1,3 miljoner kronor.

Grundskolorna i egen regi prognostiserar ett underskott på 15,2 miljoner kronor. Intäkterna har ökat med 5,4 miljoner kronor och personalkostnaderna med 15,3 miljoner kronor. Resterande av det prognostiserade underskottet beror på grundskolornas budgeterade lägre kostnader med 4,3 miljoner kronor för att få budgeten i balans.

I jämförelse med föregående prognos har för grundskolorna intäkterna ökat med 500 000 kronor, personalkostnaderna med ca 2,7 miljoner kronor samt övriga kostnader med 500 000 kronor.

Grundsärskolan (+1,1 miljoner kronor)

Den positiva prognosen, som är en liten förbättring jämfört med föregående prognos, beror på lägre personalkostnader och då främst på undervisning särskolan.

Gymnasieskola (+1,8 miljoner kronor)

Gymnasieverksamheten fortsätter att prognostiserar med ett överskott. Ökade intäkter Migrationsverket och lägre kostnader för köp från andra huvudmän bidrar till överskottet.

Fridegårdsgymnasiet har dock en negativ prognos på 3,9 miljoner kronor. Minskad ersättning för antal elever med 952 000 kronor, ökade personalkostnader med 3,2 miljoner kronor samt övriga kostnader med 1,6 miljoner kronor bidrar till den negativa prognosen.

Gymnasiesärskola (+463 000 kronor)

Överskottet beror främst på ökade intäkter för elever från annan kommun. Verksamheten i egen regi redovisar en prognos i paritet med budget. Ökade försäljning av gymnasiesärskoleplatser motsvaras av ökade personalkostnader.

Gymnasial vuxenutbildning, Grundläggande vuxenutbildning och Särsvux (+1,7 miljoner kronor)

Tillsammans har dessa verksamheter en positiv prognos på ca 1,7 miljoner kronor. Det är något bättre i jämfört med föregående prognos. I prognosen ligger krediteringar för 2016 på 626 000 kronor som blev kända efter bokslutet. Även en ej budgeterad försäljning på 188 000 kronor påverkar prognosen positivt. Verksamheterna prognostiserar även en något lägre personalkostnader under året i jämförelse med

budget.

Övergripande verksamhet (-2,6 miljoner kronor)

Det prognostiserade underskottet beror främst på ökade kostnader i samband med etablering av paviljongerna på Futurumskolan med 2,4 miljoner kronor samt ökade lönekostnader med 798 000 kronor. Något lägre övriga kostnader påverkar prognosen positivt.

10.7.1 Åtgärdsplan för ekonomi i balans

Enheter	Prognos april	Prognos maj	Prognos aug	Förändring
Slottskolan	-2001	-1858	-2273	-415
Gransäter	-2319	-2344	-2614	-270
Futurum	923	-997	-2737	-1740
Gröna Dalenskolan	-5993	-6461	-7832	-1371
Viby	-92	10	77	67
Västerången	-1233	-1573	-1585	-12
Fridegårdsgymnasiet alla verksamheter	2649	142	-1484	-1342
Musikskolan	40	132	156	24
Förvaltningsledning	-2183	-4291	-5144	-853
Pengkontot	3386	7103	10162	3059
Kostenheten	235	237	1091	854
Modersmål	0	29	36	7
Förskola	400	-804	-969	-165
Omsorg OB-tid	150	150	151	1
Öppna förskolan	-119	-119	-119	
Summa	-6157	-9984	-12622	-2638

Tabellen visar vilka enheter/verksamheter som har ökat eller minskat sin prognos mellan månaderna. Förändringen visar skillnaden mellan maj och augusti.

Slottskolan

Som förvaltningen har redovisat tidigare finns inte elevunderlag på Slottskolan för att få ekonomin i balans. Under perioden mellan prognostillfällena har Slottskolan ökat sitt underskott med 415 000 kronor.

En liten ökning i personalkostnader har uppkommit då Slottskolan köper tjänster från Gransätterskolan för hemkunskap, språkval samt IT-support. Under hösten har även anställts en resursperson för ett barn med särskilda behov.

Gransätterskolan

Prognosen pekar på ett underskott på 2,6 miljoner kronor. Det är en försämring jämfört med föregående prognos med 270 000 kronor. Skillnaden beror på förändringar gällande personal och övriga kostnader.

Personalkostnaderna har ökat jämfört med budget. Det beror framförallt på att Gransätterskolan har genomfört en omorganisation till en renodlad låg-, mellan- och högstadieskola. Detta har medfört en bättre organisation för måluppfyllelsen. Antalet elever på högstadiet är relativt få i förhållande till antal personal.

Gransätterskolan har framför allt genom avflyttning tappat ca 15 elever under

innevarande läsår vilket innebär förlorade intäkter. Skolan har fått nya elever från hösten 17 med behov som lett till att skolan har ökat antal personal på fritids och även personal som elevassistenter.

Ny rektor anställd augusti 2017. Arbetet med att genomföra åtgärder för budget i balans kommer vidtas omgående för år 2018.

Grundbemanningen av lärare, förskollärare och fritidspedagoger opåverkbar. Planerade neddragningar av elevassistenter har ej kunnat genomföras på grund av stora behov i årskurs 1 och i F-klass. Det innebär att prognosen, som det ser ut vid detta prognostillfälle, inte kommer förbättrats under hösten.

Futurumskolan

Futurumskolan har under året haft flytt av 18 klasser ut i paviljonger. Flytten har inte varit lugn och tillfredsställande för verksamheten. Det har inneburit snabba beslut, personer som blivit sjukskrivna kortare eller längre perioder samt oro i grupper av medarbetare.

I samband med flytten så behöver de äldre eleverna lätt kunna byta ämne utan att gå till sitt skåp som är placerat långt in i stora skolan. Beslut togs i samråd med förvaltningschefen att prova Gleerups digitala läromedel för att underlätta för eleverna. Kostnaden för detta är 235 000 kronor och finns inte budgeterade.

Under våren öppnade åter Lila som kommungemensam grupp. Kostnaden initialt för gruppen kommer generera ett underskott på ca 1 miljon kronor.

För enheten 7 - 9 har Futurumskolan ett elevsocialt team. Där är två socialpedagoger anställda på 80 % resp. 100 %. Tillsammans med skolans resurser, bygger teamet upp en verksamhet som stödjer elever och lärare i arbetet med psykisk ohälsa, förebyggande arbete med elever som behöver särskilt stöd i sin sociala utveckling samt arbetet med trygghet och lugn på skolan. Dess personer, som under en övergång mellan två organisationer, blir en ökad kostnad. Åtgärden är också för att skapa ro under ombyggnationen.

Kojan - fritids har under lång tid varit en verksamhet som inte fungerat optimalt. Futurumskolan har nu en stabil personalstyrka och att under 2018 kunna arbeta med rätt personal och inom budgetram i den verksamheten.

Futurumskolan kommer genomföra följande åtgärder för om möjligt minska underskottet:

Biträdande rektorer skriver avvikelserapport och åtgärdsplan utifrån ekonomiskt underlag. Rektor gör en bedömning och skickar ett underlag för neddragning av resurser.

Skolan ser över kostnader för elever i behov av särskilt stöd samt placeringar i mindre grupp. Dokument och underlag skickas till elevhälsan där eventuella pengar kan betalas ut till enheten. Det innebär att skolan får ökade intäkter men att elevhälsan får högre kostnader.

Bättre arbete i projektet kring ombyggnad och sanering. Kommunikationsplanen tydliggörs och används. Rektorns stöd för ombyggnationen kommer tas bort.

Gröna Dalensskolan

Gröna Dalensskolan har en ny personalgrupp på Galaxen, med ett för lågt elevantal i förhållande till intäkterna. Poängteras bör att elevpengssystemet slår väldigt snett på en verksamhet som Galaxen. Det krävs en grundbemanning oavsett hur få/många elever som är placerade där. Skolan har för att bättre matcha elevers behov förändrat

elevassistentorganisation. I praktiken har skolan färre elevassistenter, men de är tillsvidareanställda och har mer erfarenhet och kompetens jämfört med tidigare. De har också något högre löner påverkar kostnadsmassan. Gröna Dalenskolans fortsätter med läraradministratörer. Effekten som det medför är bland annat att lärarna lägger mer tid på planering och individuell anpassning av undervisningen. I samband med rekrytering så har det varit ett klart plus att ha läraradministratörer med uppdrag att avlasta lärarna så att de i större utsträckning kan fokusera på elevers lärande och utveckling.

Bristen på lärare är ett problem för alla grundskolor. För att få behöriga lärare måste skolorna erbjuda högre löner, utan förändring av ersättningen, vilket på årsbasis genererar kostnadsökningar på ca 70 000 kronor per nyanställd.

I förberedelseklassen (FBK) är det inte full täckning i relationen till antal elever och personal, men skolan måste ha kapaciteten att ta emot nyanlända elever. Rektorn vet att fler är på ingång under HT-17 och erfarenhetsmässigt är att nyanlända elever kan dyka upp i stort sett utan förvarning. Gröna Dalenskolans har flaggat tidigare under året om stor kostnad för studiehandledare. Förvaltningen kommer under hösten göra en utredning ifall kostnaderna ska flyttas och hur mycket som ersättningen för FBK ska räckas till.

Gröna Dalenskolans hade prognostiserade elevantalet för högt vilket medför en lägre ersättning och en försämrad prognos jämfört med föregående på ca 1,3 miljoner kronor.

Galaxen har inte ersatt en halvtidstjänst som hade i uppdrag att sköta kosten och som slutade i somras. Det innebär en besparing på 60 000 kronor på just den tjänsten.

Västerängsskolan

Västerängsskolans underskott är lika stort som vid föregående uppföljning.

Kostnaderna för den kommungemensamma språkklassen har ökat med 450 000 kronor. Språkklassen är en personaltät verksamhet. Elevunderlaget styr kostnadsläget. För att upprätthålla och säkerställa god kvalitet på verksamheten har en utökning från höstterminen 2017 skett med en lärartjänst

De åtgärder skolan har gjort på övrig verksamhet har gett resultat. På övrig verksamhet har Västerängsskolan minskat kostnaderna med drygt 400 000 kronor.

Fridegårdsgymnasiets alla verksamheter

Kostnaderna för lärare motsvarar inte ersättningen för antal elever på Fridegårdsgymnasiet. Det innebär att verksamhet gymnasieskolan försämrar sin prognos med 1,4 miljoner kronor inklusive AST.

Ersättningen utifrån antal elever har under sommaren varit preliminär. I september kommer utbetalningen bli definitiv vilket skulle kunna innebära ökade intäkter för Fridegårdsgymnasiet. Justeringen kommer redovisas vid nästa månadsuppföljning.

När det gäller verksamheterna vuxenutbildning, prognostiseras ett överskott med ca 1,5 miljoner kronor. Det är något bättre än föregående prognos. Överskottet beror främst på, som har redovisats tidigare, krediteringar för 2016 som har inkommit i år och som ej var kända vid årsbokslutet.

En närmare analys av underskottet på 1,5 miljoner kronor ska göras. En handlingsplan ska upprättas och kan komma att bestå i att anta ett antal ytterligare elever löpande, att minska budgetposter där medel finns och som sista åtgärd införa köpstopp.

Förvaltningsledning

Underskottet beror på ej budgeterade hyreskostnader inklusive etableringskostnader för paviljonger Gröna Dalen ca 2,3 miljon kronor och ökade kostnader vid uppförande av

paviljonger Futurumskolan på 2,4 miljoner kronor.

Den ökade prognostiserade kostnaderna jämfört med föregående prognos består av bland annat advokatkostnader 400 000 kronor och tillfälligt inhyrd personal ca 250 000 kronor.

Pengkontot

Något ökade intäkter för försäljning av skolplatser samt lägre ersättning till förskola, fritidshem och gymnasiet innebär att prognosen har förbättrats i jämförelse med föregående prognos.

Förutom ovanstående förbättringar består överskottet av försäljning av elevplatser ca 4 miljoner kronor, intäkter från Migrationsverket 1 miljon kronor samt lägre kostnader för köp av gymnasieplatser i annan kommun 2 miljoner kronor.

Kostenheten

Kostenheten redovisar en prognos på 854 000 kronor i överskott. Sjukskrivningar och vakanta tjänster bidrar till överskottet. Svårighet att få tag på personal innebär att den befintliga personalen får en allt för hög arbetsbelastning. Till följd av detta har kostenheten en hög procent sjukskrivningar.

Förskola

Den något försämrade prognosen beror främst på ökade extra resurser för enskilda barn i verksamheten.

Åtgärder

Under föregående år har prognosen förbättrats successivt för att vid slutet på året landa på ett överskott. Denna utveckling ser inte förvaltningen för år 2017. Det prognostiserade underskottet ligger till stor del på grundskolorna. Därför har förvaltningschefen beslutat att omgående vidta arbetet med att analysera organisationen för respektive skola. Analysen av organisationen ska utmynna i hur mycket resurser som används till skolans antal elever för respektive stadium.

Underlaget kommer ligga som grund för diskussioner mellan rektorer och förvaltningschef. Det är viktigt att rektorerna kan byta erfarenhet med varandra och att förvaltningsledningen tillsammans med ekonomen ger stöd i detta arbete.

10.8 Investeringsredovisning

10.8.1 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikels e från budget
Ellensborg tak mm för ute		-100	0	-100	0
Skogsbrynet solskydd		-50	0	-50	0
Nya möbler förskola		-300	-75	-300	0
Slottsskolan utemiljö		-500	0	0	500
Slottsskolan förråd träsl		-300	0	0	300
Gransäter klassrum		-300	-114	-1 100	-800
Västerängen bildsal		-300	0	0	300
Gröna Dalen övervåning		-2 000	-1 218	-2 300	-300
Bortbyggande av skola 200		-1 000	0	-1 000	0
GD utrustning NO-intern.		-14	-11	-14	0
Västerängen elevmöbler		-65	-51	-65	0
Viby utrust. Bibliotek m		-195	-172	-195	0
Slottsskolan elevmöbler		-65	-40	-65	0
Gröna Dalen möbler slöjds		-40	0	-40	0
Gransäterskolan elevmöble		-204	-183	-208	-4
Futurum elevmöbler		-105	0	-105	0
Gröna Dalen möbler bibliot		-61	-26	-61	0
Västerängen nytt hemkuns		-100	0	-100	0
Centrala investeringsmede		-240	-96	-200	40
Gransäter: personalmöbler		0	0	0	0
Gröna Dalen kontorsmöbler		-50	0	-50	0
Västerängen kontorsmöbler		-35	-34	-35	0
Fridegård: skolmöbler		0	-36	-36	-36
Summa		-6 024	-2 056	-6 024	0

10.8.2 Kommentarer till investeringsredovisningen

Investeringsbudgeten kommer inte att överskridas enligt prognosen för år 2017. Verksamhetsanpassningarna gällande Slottsskolans utemiljö och förråd träslöjd kommer inte att genomföras under året. Fastighetsförvaltningen vill använda investeringsmedlen till att täcka merkostnaden för verksamhetsanpassningen på Gransäterskolan.

Därför föreslår förvaltningen att nämnden tar beslut om en omfördelning på 800 000 kronor för ombyggnationen på Gransäterskolan. Investeringen ryms inom fastslagen investeringsram.

10.9 Viktiga förändringar och trender

Kommunen växer snabbare än beräknat vilket innebär att tillgången på platser inom förskola, grundskola och gymnasiet snabbt minskar. Flera förskoleplatser måste tillskapas. Färdigställandet av förskolan i Frösundavik gör att kommunen får en frist på något år innan nästa förskola måste vara etablerad. För grundskolan är läget sådant att flera skolor har ett högt söktryck och skall kunna ta emot fler elever om det bara funnits plats. I vissa årskurser finns endast några enstaka lediga platser på någon av våra skolor. I resten är det fullt. För Fridegårdsgymnasiet, som ju också har ett högt söktryck, är läget sådant att det blir allt svårare för elever bosatta i Håbo att komma in.

Regeringen har en remiss ute om att skolplikten för barn bosatta i Sverige skall inträda ett år tidigare dvs från sex års ålder. För Håbo kommun skulle det endast innebära ett marginellt större antal elever i förskoleklassen eftersom nästan alla 6-åringar finns i verksamheten i dag.

Riksdagen har fattat beslut om att det blir obligatoriskt för huvudmän att erbjuda sommarskola till de elever från grundskolan som riskerar att inte bli behöriga till gymnasiestudier. Samtidigt sluter man med det riktade statsbidraget för sommarskola och lägger motsvarande medel i det generella statsbidraget.

Det allt svårare rekryteringsläget när det gäller personal i Barn och utbildningsförvaltningens verksamheter måste uppmärksammas i både verksamhetsanalyser och i arbeten med att göra kommunen till en attraktiv arbetsplats.

Ökade krav på offentlig måltidsverksamhet. Fortsatta önskemål om mer närproducerade råvaror, mer ekologiska råvaror, maten lagad från grunden. Det medför krav på högre kompetens hos kockar och matlagare. Den offentliga måltiden styrs allt mer mot att maten skall vara lagad så nära gästen som möjligt, i egna tillagningskök. Fortsatt ökande andel specialkonster med fokus på särskilda önskemål/religion snarare än allergier och intolerans.

Inom musikskolans område har staten tillsatt en utredning som skall lämna förslag på en nationell strategi; på vilket sätt staten kan bidra till att stärka och utveckla kulturskolan. Utredningen skall också beskriva såväl fördelar som nackdelar med att lagstifta om verksamheten.

De ökade kraven på förskolans och skolans digitalisering med en högre täthet av digitala verktyg som läsplattor och datorer kommer att medföra ökade kostnader för undervisningen i framtiden.

Även skolans demokratiska uppdrag är ett område som behöver lyftas fram tydligt. Eleverna behöver ha med sig kunskaper om vad inflytande, delaktighet och demokrati innebär ur fler perspektiv - vilka rättigheter har jag och vilka skyldigheter har jag.

11 Socialnämnd

11.1 Sammanfattning

Verksamheten

Förvaltningen har under året lyckats bemanna samtliga tjänster inom myndighetsutövningen. Det är en viktig förutsättning för att kunna bedriva ett gott utvecklingsarbete. Inom verksamheten för barn och unga har personalomsättningen varit fortsatt låg.

Mottagandet av nyanlända följer migrationsverkets årsplan och hittills har 49 personer tagits emot. Genom att ha en bredd på lösningarna har verksamheten lyckats med att erbjuda boende till samtliga mottagna. Verksamheten behöver nu fokusera på integration av de nyanlända.

Måluppfyllelse

Bedömningen är att tre eller fyra av nämndens fem mål kommer att vara uppfyllda vid årets slut. Det mål som inte kommer att uppfyllas handlar om att minska antalet hushåll med långvarigt försörjningsstöd. På grund av personalsituationen under årets sju första månader med vakanta tjänster och många konsulter har detta arbete inte kommit igång ordentligt förrän i september.

Ekonomi

Nämnden visar ett prognostiserat överskott om drygt 7,1 miljoner kronor. Det beror i huvudsak på att kostnaderna för ensamkommande barn under 2017 blir lägre än de intäkter som beräknas ifrån staten. En annan stor anledning till det goda ekonomiska resultatet är att kostnaderna för missbruksvård har minskat kraftigt, bland annat är kostnaderna för institutionsvård de lägsta sedan 2011.

11.2 Årets händelser

Stöd till barn och unga

Samtliga tjänster inom verksamheten är bemannade och personalomsättningen är fortsatt låg. Det innebär goda förutsättningar för ett fortsatt utvecklingsarbete i syfte att få en ännu bättre socialtjänst med god service till medborgarna.

Stöd till vuxna

Året började med en mycket ansträngd personalsituation, främst inom enheten för ekonomiskt bistånd och etablering. Av enhetens 9 medarbetare har 8 påbörjat sin anställning under senaste 12-månadersperioden och de flesta sedan våren 2017, inklusive ny enhetschef. Vid tid för delårsbokslut är dock alla tjänster tillsatta och avdelningen har kunnat börja fokusera mer på verksamhetsutveckling.

Inom öppenvården för missbruk har en ny tjänst inrättats, vilket innebär att det utöver beroendeterapi och anhörigstöd nu finns möjlighet till mer av uppsökande fältarbete. Externa vårdvistelser är på lägsta nivån sedan år 2011.

Vid årets början utökade avdelningen till två flyktingsekreterare i och med de ökade volymerna sedan bosättningslagen trädde i kraft. Årsplanen från Migrationsverket har dock minskats något från 100 till 84 personer, varav 49 hittills tagits emot.

11.3 Måluppfyllelse

11.3.1 Attraktiva Håbo

Genom aktiv samverkan med andra aktörer ska det förebyggande arbetet kring barn och unga utvecklas.

● Uppfylls troligen

Förvaltningens bedömning är att målet kommer att uppnås under året. Samarbetet med polisen och BUP har intensifierats och under hösten kommer en första linjens psykolog att tillsättas av Region Uppsala med sin arbetsplats på familjeteamet. Det kommer att innebära ytterligare förbättring av förutsättningarna för god samverkan.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Antal aktiviteter/ möten som främjar samarbetet med BUP			10	4
■ Antal aktiviteter/ möten som främjar samarbetet med polisen, till exempel medlingsärenden.			15	6

Skapa förutsättningar för att utveckla arbetet kring våld i nära relationer.

● Uppfylls troligen

Under våren 2017 genomförde alla anställda inom avdelningarna ”Stöd till vuxna” och ”Stöd till barn, unga och deras familjer” en webbaserad grundutbildning med en uppföljande workshop. Vid denna workshop uttrycktes bl.a. ett behov av ökad kunskap, stöd till vidmakthållande av kunskap samt en spridning av kunskap ut till socialförvaltningens alla delar. Socialförvaltningens ledningsgrupp har nu beslutat om en samverkansgrupp för detta ändamål.

Syftet för denna grupp är fyrfaldigt:

- I alla kommunens verksamheter synliggöra problemet våld i nära relationer.
- Uppmärksamma och initiera behovet av kunskap och utbildning i ämnet.
- Uppmärksamma behovet av stöd och behandling av våldsutsatta och förövare.
- Verka för att Håbo kommuns riktlinjer för våld i nära relationer ska bli implementerade.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Myndighetsutövande personal inom avdelningen för stöd till vuxna är utbildade inom FREDA.			85%	100%
● Myndighetsutövande personal för alla åldrar är utbildade inom våld i nära relationer.			85%	89%

Vid utredningar om insatser för vuxna ska barnperspektivet ha beaktats.

◆ Går inte att bedöma

Målet kommer att följas upp under hösten 2017 och redovisas i samband med årsredovisningen.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Andel utredningar av vuxna där barnperspektiv har beaktats			100%	-

11.3.2 Kvalitativa och effektiva Håbo

Genom tidiga insatser, samverkan och aktiviteter på hemmaplan ska behovet av externa insatser inom missbruksvården minska.

● Uppfylls troligen

Målet kommer att uppfyllas. Genom olika aktiviteter på hemmaplan under året har de externa insatserna inom missbruksvården minskat. Andel personer som placerats för första gången är lågt. Det innebär att av de placerade personerna har flertalet tidigare varit placerade för sitt missbruk.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Ett nytt samverkansforum skapas kring barn och unga och vuxna.			1	0
● Antalet placeringar institutionsvård vuxna	18	18	18	13
● Antalet placerade personer institutionsvård vuxna	17	17	18	10
● Antal vårdygn institutionsvård vuxna	2 193	2 954	2 000	797
■ Andel personer som placerats för första gången på extern institution för missbruk	47%	47%	61%	10%

Andelen hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd ska minska.

■ Uppfylls troligen inte

Målet kommer inte att uppfyllas. Antalet hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat jämfört med 2016. Det beror på att gruppen till stor del består av samma människor som tidigare, med tilläggsproblematik som gör att de står mycket långt ifrån arbetsmarknaden. Fram tills sommaren 2017 har senaste årets bemanningssvårigheter inom ekonomiskt bistånd försenat en satsning på området men vid tid för delårsbokslutet har ett riktat arbete mot dessa identifierade sökande påbörjats.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Andel hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd.	25%	25%	21%	31%

11.4 Mått

11.4.1 Resurser

11.4.2 Produktion

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Antal med försörjningsstöd som är arbetslösa.	131	106	128	140	158
Antal hushåll med försörjningsstöd.	189	166	172	225	200
Antal bidragsmånader försörjningsstöd.	1 061	748	697	1 100	1 000
Antal ensamkommande nyanlända och skyddsbehövande flyktingbarn placerade i Håbo kommun.	27	30	26	35	35
Antal ensamkommande nyanlända och skyddsbehövande flyktingbarn placerade i annan kommun.	76	87	59	50	50

11.4.3 Verksamhetsresultat

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Andel elever som ingår i ungdomscoachningens insatser vilka ökar sin skolnärvaro med minst 50 procent.	100 %	100 %	62,5 %	100 %	100
Andel barnavårdsutredningar som är avslutade inom lagstadgad tid, 120 dagar.	78 %	77 %	73 %	100 %	78 %
Antal barn som är aktuella för insatser på familjeteamet i åldersgruppen 0-6 år.	120	78	88	130	110
Antal barn som är aktuella för insatser på familjeteamet i åldersgruppen 6-12 år.	173	119	114	140	140
Antal barn som är aktuella för insatser på familjeteamet i åldersgruppen 13-18 år.	208	137	125	210	175
Antal avslutade ärenden som gäller barn som varit aktuella för insatser på familjeteamet.	62	42	59	75	75
Andel upprättade genomförandeplaner i samband med beslutade insatser enligt SoL och LVU.	40 %	40 %	39 %	75 %	45 %
Andel av inkomna anmälningar där förhandsbedömning har avslutats inom 14 dagar enligt lagstadgat krav.	95 %	85 %	93 %	100 %	93 %
Antal upprättade Samordnade Individuella Planer (SIP) under året rörande barn och unga.	49	25	44	40	50

Andel barnavårdsutredningar som är avslutade inom lagstadgad tid, 120 dagar.

78 % av barnavårdsutredningarna prognostiseras att avslutas inom lagstadgad tid. Det är samma nivå som utfallet 2016. Då och då tar utredningar längre tid beroende på att det är särskilt komplicerade ärenden eller att handläggaren väntar in information från andra myndigheter och samarbetsparter.

Andel upprättade genomförandeplaner i samband med beslutade insatser enligt SoL och LVU.

Nivån på upprättade genomförandeplaner befinner sig på en oacceptabelt låg nivå för närvarande. Anledningen till den låga nivån är att handläggarna prioriterar utredningsarbetet och en förhållandevis hög arbetsbelastning. Verksamheten behöver även förbättra sina rutiner för att höja andelen upprättade genomförandeplaner.

11.5 Intern kontroll

Under året har intern kontroll genomförts inom bland annat följande områden:

- Stickprovsvisa kontroller av utbetalning av försörjningsstöd.
- Genomlysning varje nyanländ och tidigare nyanländ att hushållet är korrekt registrerat som antingen ekonomiskt bistånd – alternativt ekonomiskt bistånd flykting
- Genomlysning av nyanländas ärenden för möjliga återsökningar från Migrationsverket
- Avstämning ej inbetalda medel från tidigare beslut om återkrav

Resultatet av internkontrollen är godkänt och några brister har inte upptäckts.

11.6 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Socialnämnd	-345	-397	-251	-397	0
Nämndadministration	-137	-224	-93	-175	49
Konsument- och energiråd	-99	-110	-58	-110	0
Tillstånd	-26	-39	45	-24	15
Förvaltningsövergripande	-5 776	-6 328	-4 443	-7 091	-763
Anhörigstöd	-181	-183	-122	-183	0
Missbrukarvård för vuxna	-7 044	-9 237	-3 798	-6 215	3 022
Barn- och ungdomsvård	-22 334	-24 629	-15 641	-24 271	358
Familjerätt&familjebehand	-1 652	-1 705	-1 023	-1 644	61
Övriga insatser vuxna	-126	-400	-139	-215	185
Ekonomiskt bistånd	-11 806	-12 435	-9 430	-14 319	-1 884
Flyktingmottagande	2 741	257	8 739	6 210	5 953
Arbetsmarknadsåtgärder	-48	-250	-39	-86	164
Summa	-46 833	-55 680	-26 253	-48 520	7 160

11.7 Kommentarer till driftredovisning

Socialnämnden har förbättrat sin prognos sedan delårsuppföljningen och beräknas nu ha ett överskott på drygt 7,1 miljoner kronor under 2017.

Förvaltningsövergripande (- 763 000 kr)

Inom de förvaltningsövergripande verksamheterna finns ökade kostnader främst för systemet Treserva. Även installation av personlarm till personal bidrar till ökade kostnader. Underskottet förklaras även av att mer föreningsbidrag än budgeterat är beviljat.

Missbrukarvård för vuxna (+ 3 056 000 kr)

Den stora positiva avvikelser inom verksamheten kan förklaras med att ingen LVM-placering ännu behövt genomföras under året, att någon tidigare klient har flyttat ifrån kommunen och att en stabil arbetsgrupp arbetar aktivt för hemmaplanslösningar. Kostnaderna för institutionsplaceringar är de lägsta sedan år 2011.

Inom verksamheten öppen missbrukarvård leder främst en senarelagd nyrekrytering till ett överskott, 317 000 kronor

Kostnad för kontaktpersoner vuxna Socialtjänstlagen (SOL) beräknas fortsatt bli lägre än budgeterat med 424 000 kronor.

Barn- och ungdomsvård (+ 358 000 kr)

Överskottet beror främst på att även prognos för institutionsvård unga är mycket säkrare med bara 4 månader kvar på året. Prognosen är ett överskott på 500 000kr för institutionsplaceringar. Underskott för verksamheterna kontaktpersoner och kontaktfamiljer SOL balanseras av överskott för familjehem. För någon personalgrupp märks ökad kostnad på grund av överenskommelsen om 10% mer i lön än arbetad tid. Denna lönesatsning kommer även påverka 2018.

Övriga insatser vuxna (+ 185 000 kr)

Visst behov av jourboende för våldsutsatta finns men inte så mycket som budgeterat. Däremot har kostnader för stöd i föräldrarollen ökat i och med ett regionalt samarbete. Verksamheten beräknas visa ett överskott.

Ekonomiskt bistånd (-1 884 000 kr)

Inom ekonomiskt bistånd beräknas ett underskott på 1,8 miljoner kronor. Brist på ordinarie personal på vakanta tjänster har till större delen kompenseras med inhyrd personal vilket ger en avsevärt högre kostnad.

Arbetsbelastningen har ökat delvis på grund av det ökade antalet anvisade nyanlända. Därför har 1,1 obudgeterad tjänst inrättats på enheten för att arbetsbelastning ska vara på en fungerande nivå. Detta bedöms nödvändigt, trots underfinansieringen, både ur ett kvalitets-, arbetsgivar- och rättsäkerhetsperspektiv.

Verksamheten sociala lägenheter beräknas visa på ett underskott på 250 000 kronor på grund av ändrad fördelning av bostadssamordnaren vilken budgeterats på avdelningens kansli. Bostadssamordnare arbetar med besiktningar, ekonomiadministration rörande bostäder samt viss fastighetsförvaltning.

Flyktingmottagande (+ 5 953 000kr)

Prognosen för verksamheten är fortfarande svår att kvalitetsäkra. Det nya regelverket för ersättningar från Migrationsverket började gälla 1 juli och kommer innebära lägre ersättningar under andra halvåret. Det prognosticerade överskottet beror på ett flertal orsaker. Enligt kommunens principer söks ersättning för alla kostnader nämnden har men Migrationsverket bedömer om kommunen har rätt till ersättning från fall till fall. Nu har Migrationsverket godkänt en ny ersättningstyp som ej är budgeterad på totalt 1 660 000kr inklusive prognos. Det finns andra ansökningar hos Migrationsverket vilka inte är med i prognos då utfallet är osäkert. En ytterligare orsak till överskottet är lägre kostnader för placeringar, arbetet med att sänka kostnad per placering har påbörjats och behöver göras klart inför årsskiftet. Fler ensamkommande barn/ungdomar har fått uppehållstillstånd än tidigare prognosticerat vilket innebär högre ersättning för hösten och bidrar till överskottet.

Arbetsmarknadsåtgärder (+ 164 000 kr)

Verksamheten arbetsstöd beräknas redovisa ett överskott på 164 000kr vid årets slut. Detta beror på att de medarbetare som ingår inte arbetar under hela året. Den ena medarbetaren är nyrekryterad och börjar i juni och den andra är föräldraledig och återkommer först i september.

11.8 Investeringsredovisning

11.8.1 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Årsbudget	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse mot budget
Kontors arkivmöbler IFO	0	-100	0	0	100
Summa	0	-100	0	0	100

11.8.2 Kommentarer till investeringsredovisningen

De planerade investeringarna bedöms inte genomföras under 2017.

11.9 Viktiga förändringar och trender

Stor ökning på antalet ärenden inom LSS-området för barn.

Ett ökat antal ärenden som handlar om en stegring av konfliktnivån mellan sambor och makar. Detta påverkar hur barnen mår och deras hälsa.

Antalet ärenden på myndighetsenheten ökar och även trycket på både familjebehandling och familjerådgivning. Detta till en del beroende på bemanningsproblematik inom barn- och ungdomspsykiatri.

Efter 1,5 år med nya bostättningslagen är det fortsatt bostadsförsörjningen som är största arbetsuppgiften inom flyktingmottagningen. Integrationsuppdraget och att få nyanlända ut i arbete är dock viktigaste utmaningen på längre sikt.

Under senaste året har det blivit vanligare att sjukskrivna fått indragen sjukpenning från försäkringskassan. Några av dessa återfinns nu inom ekonomiskt bistånd men fortfarande är olika psykiska funktionsnedsättningar och andra sociala hinder främsta anledningen till de långvarigt bidragsberoende som avdelningen nu som fullbemannad har börjat arbeta mer fokuserat mot.

Allt färre nya klienter inom enheten för missbruk och socialpsykiatri berör missbruk och beroende. Denna trend beskrivs även från lokala psykiatrimottagningen. Istället är det psykiatriska funktionsnedsättningar som dominerar arbetet för socialsekreterarna och flera ansökningar har inkommit till kommunens boende med särskild service för målgruppen, med planerad driftstart hösten 2018.

12 Vård- och omsorgsnämnd

12.1 Sammanfattning

Verksamheten

Förvaltningen har under året arbetat med ett nytt avgiftssystem inom hemtjänsten och ett nytt ersättningssystem till kundvalsutförarna inom hemtjänsten. Utförarna kommer från den 1 oktober att få ersättning för biståndsbedömd tid och brukarna i hemtjänsten betalar för biståndsbedömd tid i vissa intervall. Inom hela äldreomsorgen har förvaltningen under året arbetat med ett införandeprojekt av IBIC (Individens Behov I Centrum). Genom ett gott samarbete med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och företagarna i Håbo har fem ungdomar inom socialpsykiatriens verksamhetsområde lyckats få ett lönearbete. Antalet tekniska lösningar som underlättar för brukaren har ökat och fem olika sådana finns. Hos samtliga brukare inom personlig assistans finns nu en Ipad vilket ökar deras delaktighet. Flera brukare inom personlig assistans har fått avslag på/indragen ersättning från Försäkringskassan vilket ökat kommunens kostnader.

Måluppfyllelse

Förvaltningen bedömer att två av nämndens tre mål kommer att uppfyllas under året. Sannolikt kommer målet om att öka det individuella förhållningssättet i omsorgen inte att uppfyllas då flertalet av de nyckelindikatorer som avser detta mål inte uppfylls. De mål som avser teknisk utveckling och kommunens attraktivitet som arbetsgivare kommer med stor sannolikhet att infrias.

Ekonomi

Nämnden redovisar ett prognostiserat överskott vid årets slut om nästan 2,5 miljoner kronor. De största överskotten finns i verksamhetsområdena köp av hemtjänst, köp av korttidsvård, dagverksamhet och köp av särskilt boende. De största underskotten redovisas inom den kommunala hemtjänsten och personlig assistans.

12.2 Årets händelser

Biståndsenheten

För biståndsenheten, såväl som för beställarsidan på avtalsnivå, är 2017 ett år fyllt av förändringar som påverkar arbetet. Omläggningen av avgiftsmodell för brukarna, liksom kommande ändring för kundvalsutförarna, tar stora arbetsresurser i anspråk och systemstödet har inte varit fullgott eller underlättat arbetet i den utsträckning som varit önskvärt. Under året har kundvalet även fått en ny hemtjänstutförare som kunderna börjat välja, och i somras valde Rindlags att lämna kundvalet. Samtidigt utbildas och tränas biståndshandläggarna fortlöpande i IBIC, inför den kommande starten i oktober, liksom det för många nya området våld i nära relationer. Flera av kollegorna i enheten är nyanställda och delvis nya i yrket, men det görs ett gott arbete, vilket bland annat märktes vid IVO:s inspektion av myndighetsutövningen inom LSS som resulterade i en godkänd rapport.

Restaurang Pomona

Restaurang Pomona har under hela året haft bemanningsproblem på grund av svårigheter att rekrytera kockar. Det medförde att verksamheten under sommaren tvingades använda sig av bemanningsföretag.

Pomonas dagverksamhet

I Pomonas dagverksamhet har verksamheten ändrat inriktning och utgår från ett friskvårdande perspektiv genom styrketräning, balansträning och socialt umgänge exempelvis genom frågesport. Förvaltningen ser ett ökat antal deltagare i nya aktiviteter.

Arbetsstöd inom socialpsykiatri

I arbetsstödet inom socialpsykiatri har fem ungdomar kommit ut i lönearbete hittills under 2017. Detta har möjliggjorts av ett bra samarbete mellan verksamheten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och företagen i Håbo kommun.

Daglig verksamhet, LSS

Daglig verksamhet har växt och ett antal nya deltagare har börjat under sommaren. Personer med omfattande stödbehov har fått avslag på fortsatt personlig assistans från Försäkringskassan i och med att de påbörjat insatser. Därför har nyrekrytering av medarbetare gjorts. Gruppledare från Dalvägen och Lindegårdsvägen stöttar upp ledarskapet i den växande verksamheten och kan ersätta varandra vid frånvaro.

En ny lokal på Hornvägen möjliggör för fler deltagare att vara med i servicegruppen. Verksamheten kan på så vis tillmötesgå det ökade intresset för att delta där. I och med detta minskar antalet deltagare på Kalmarvägen och grupperna där blir mindre vilket bäddar för en bättre individanpassning.

Intresset för arbetsplatsförlagd verksamhet har ökat och verksamheten omfördelar personalresurser för att möta de behov som finns. Några medarbetare har varit en vecka i Sunne och fått kompetensutveckling inom autism och några har gått kurs i MI, motivated interviews.

Ekans korttidsboende

Verksamheten hade öppet hus för föräldrar till barn med funktionsnedsättning i augusti, detta i samarbete med biståndshandläggare. Mycket positiva möten och flera nya insatser har beviljats efter detta tillfälle.

Hemsjukvård och rehab

Andelen brukare med behov av palliativ vård har ökat sedan medfinansiering av palliativa enheten på närvårdsavdelningen vid Enköpings lasarett avslutades vid årsskiftet. Utbildningsinsats kring palliativ vård pågår. Personalen har startat med reflektion för att ytterligare förbättra våra insatser. Över tid är behovet av trygg hemgång-teamets insatser ojämnt fördelat.

Dokumentationen har i MAS granskning förbättrats avsevärt. Planering för att starta med riskbedömningar med Senior Alert som arbetsverktyg i hemtjänst pågår nu. Hemsjukvården har vid flera tillfällen hållit utbildningar kring diabetes för baspersonalen för att höja kompetensen kring diabetes.

Verksamheten har utvecklat förflyttningutbildningen som ges till kommunens baspersonal. Alla fysioterapeuter har gått utbildning i balans och styrketräning för personer med fallrisk.

12.3 Måluppfyllelse

12.3.1 Attraktiva Håbo

Öka det individuella förhållningssättet genom att arbeta förebyggande, rehabiliterande och habiliterande.

■ Uppfylls troligen inte

Förvaltningens bedömning är att det vid årets slut inte kommer att kunna påvisas att målet är uppfyllt. Visserligen arbetas det mycket ute i verksamheterna med att ha ett individuellt förhållningssätt men det kommer inte att synas i de nyckelindikatorer som nämnden valt för verksamheten. Andelen genomförandeplaner inom en månad är alldeles för lågt och förvaltningen har idag ingen fastställd checklista för att bedöma vad som är godkänd social dokumentation eller för att bedöma i vilken utsträckning individuella mål är tillräckligt synliggjort. Sådana checklistor kommer förvaltningen att arbeta fram till 2018. I förvaltningen pågår också ett arbete med att ta fram riktlinjer för social dokumentation som sannolikt kommer att slutföras under hösten. Förvaltningen har också startat ett projekt kring systematiskt kvalitetsarbete som kommer att pågå under 2018.

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
■ Andel brukare som bedöms ha godkänd social dokumentation ska vara 90 %			90%	-
● Personal som utreder vuxna är utbildade inom våld i nära relationer och i metoden FREDA			85%	100%
■ Andel utredningar under året som genomförts enligt IBIC (Individens Behov I Centrum)			100%	-
■ Andel av genomförandeplanerna där det synliggörs individuella mål som leder till ett ökat välbefinnande			70%	-
■ Andel brukare med genomförandeplan inom en månad från beslut om insats	67,5%	67,5%	90%	22%

12.3.2 Kvalitativa och effektiva Håbo

Öka vårdens och omsorgens kvalitet och effektivitet genom att tillvarata ny teknik och kompetensutveckla medarbetarna.

● Uppfylls troligen

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Antal tekniska lösningar för att individen ska upprätthålla sin självständighet och få ökad trygghet			5	5
● En dator tillgänglig hos alla brukare med personlig assistans för ökad kvalitet och delaktighet			100%	100%
■ Andel medarbetare som ska genomgå en utbildning inom området dokumentation för att säkra kvaliteten i genomförandet			90%	-

12.3.3 Hållbara Håbo

Öka vår attraktivitet som arbetsgivare för att trygga personalförsörjningen på kort och lång sikt.

● Uppfylls troligen

Det är glädjande att målet kring att vara en attraktiv arbetsgivare verkar kunna uppfyllas. Både personalomsättning och sjukfrånvaro ligger på en lägre nivå än nämndens måltal. Det ska dock noteras att de måltal som sattes för 2017 rörande sjukfrånvaro och personalomsättning kanske var något höga beroende på den information som fanns om det då aktuella läget inom dessa två områden. Personalkontoret har för 2017 ett nytt IT-system för uppföljning av sjukfrånvaro och personalomsättning och detta bedöms vara säkrare.

När det gäller aktiviteter som genomförts för att främja en hållbar arbetsmiljö kan nämnas följande exempel:

- Nya arbetskläder och arbetsskor
- Nya personalskåp
- Förbättrade stukturer för arbetsplatsträffar
- Aktivitet kring bemötande mellan arbetskamrater
- Handledning och taktil massage

Nyckelindikatorer	Utfall aug 2016	Utfall 2016	Måltal 2017	Utfall aug 2017
● Personalomsättning på utförarsidan inom vård och omsorg ska vara högst 14 %			14%	12%
● Sjukfrånvaron bland personal på utförarsidan inom vård och omsorg ska vara högst 9 %			9%	5,4%
■ Andel personaltimmar som används till fortbildning			2%	-
● Antal aktiviteter som syftar till att främja en hållbar arbetsmiljö			3	6

12.3.4 Håbo en kommun med sund ekonomi

12.4 Mått

12.4.1 Produktion

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Nöjd medarbetarindex Skala 1-10				7,5	7,7
Antal patienter hemsjukvård, rehab och demensteam	1 992	1 810	1 916	1 975	1 975
Antal behandlingar av fotvård	1 633	1 153	1 394	1 600	2 000
Antal brukare i kommunens hemtjänst, egen regi	191	230	240	260	260
Antal brukare i arbetsstödet	23	23	27	30	30
Antal brukare inom hemtjänsten, totalt	273	342	364	480	470
Antal brukare som har trygghetslarm	267	267	285	300	290
Antal brukare som har nattillsyn	30	28	35	40	40

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Antal brukare i Dalängens dagverksamhet	17	16	16	20	20
Antal biståndsbedömda timmar inom hemtjänsten			66 588	96 000	100 000

Antal behandlingar av fotvård

Fotvården bedöms göra 25 % fler behandlingar än vad som budgeterats. Det beror på att verksamheten varit i det närmaste fullt bemannad under året och därmed har man kunnat ta emot fler besök.

12.4.2 Verksamhetsresultat

Mått	Utfall 2016	Utfall aug 2016	Utfall aug 2017	Budget 2017	Prognos 2017
Andel nöjda brukare inom äldreomsorgen				80%	
Kontinuitet i hemtjänsten, mäts genom hur många olika personal i snitt en brukare, med minst 3 besök per dygn, haft under en tvåveckors mätperiod.				12	
Andelen nöjda brukare inom LSS				80%	

Ovanstående mått saknar resultat per augusti. Socialstyrelsens brukarundersökningar inom LSS och äldreomsorg kommer att presenteras i november 2017. Kontinuitetsmätning i hemtjänsten rapporteras av kommunerna i oktober och resultatet presenteras i november.

12.5 Intern kontroll

I planen för intern kontroll identifieras ett antal områden där det är viktigt med intern kontroll. Områden som vård- och omsorgsnämnden har arbetat med under året är bland annat:

- Kontroll vid anställning att legitimerad personal har sin legitimation.
- Avvikelser inom hälso- och sjukvården.
- Avstämning av utförd tid mot biståndsbedömd tid på hemtjänstfakturor samt stickprovskontroller på individnivå av tidsregistreringar inom hemtjänst.
- Avstämning av att dokumentation inom hälso- och sjukvården stämmer mot förordningar och riktlinjer.
- Kontroll och räkning av läkemedel.

Arbetet med intern kontroll sker på olika sätt beroende på vilket område som avses. En del internkontroll är löpande, som till exempel kontroll av legitimation och avvikelser inom hälso- och sjukvården. Andra delar sker med förutbestämd regelbundenhet, som kontroll och räkning av läkemedel och avstämning av hemtjänstfakturor.

12.6 Driftredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikelse från budget
Vård- och omsorgsnämnd	-318	-264	-198	-294	-30
Nämndadministration	-182	-192	-124	-187	5
Förvaltningsövergripande och handläggning/biståndsbedömning	-19 233	-21 552	-14 287	-20 538	1 014

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikels e från budget
Hemtjänst i ordinärt boende	-43 936	-45 894	-30 310	-46 249	-355
Boendestöd i ordinärt boende	-6 149	-7 378	-4 312	-6 605	773
Korttidsboende/korttidsvård	-4 824	-5 728	-2 996	-4 457	1 271
Särskilt boende/annat boende	-66 179	-68 301	-44 845	-66 905	1 396
Dagverksamhet och öppen verksamhet	-4 021	-5 477	-3 040	-4 720	757
Boende enligt LSS	-18 717	-22 348	-13 595	-22 165	183
Personlig assistans enligt LSS/SFB	-13 394	-13 873	-10 950	-16 646	-2 773
Daglig verksamhet enligt LSS	-7 899	-8 123	-5 158	-8 478	-355
Övriga insatser enligt LSS	-7 377	-8 797	-4 797	-7 360	1 437
Hemsjukvård och rehab	-19 104	-21 058	-14 298	-21 469	-411
Färdtjänst/riksfärdtjänst	-6 696	-6 635	-4 182	-6 787	-152
Bostadsverksamhet	-433	0	-226	-285	-285
Summa	-218 462	-235 620	-153 318	-233 145	2 475

12.7 Kommentarer till driftredovisning

Förvaltningsövergripande och handläggning biståndsbedömning (1,0 miljoner kronor)

Förvaltningsövergripande har under 2017 tjänster som avdelningschef för administrativ avdelning och avdelningschef för äldre och funktionsnedsatta varit vakanta under delar av året. Även tjänsten som systemutvecklare har varit vakant under delar av året och kommer inte heller att tillsättas. Detta innebär ett överskott förvaltningsövergripande.

För handläggning äldreomsorg redovisas ett underskott vilket dels beror på att flertalet handläggare valt att arbeta 100 % och få 110 % i lön, i förvaltningens nya löneförmån. Dessutom togs sommarvikarie in i år för att stötta upp efter en flerårig period av vakans.

Inom handläggning socialpsykiatri beror överskottet främst på att nyanställning gjordes sent på året.

Hemtjänst i ordinärt boende (-355 000 kronor)

Prognosen för kostnaden för köp av hemtjänst från samtliga hemtjänstutförare är lägre jämfört med både budget och föregående prognos. Prognosen för köp under hela året visar på ett överskott om cirka 4,1 miljoner kronor, vilket är cirka 2,8 miljoner kronor mer jämfört med föregående prognos.

Volymökningen av brukare och biståndsbedömda timmar skiljer sig inte särskilt från förväntat. Däremot är andelen utförda timmar 10 procentenheter lägre (74,2 % exkl HSL) än under samma period föregående år (84,1 % exkl HSL) och skillnaden är så stor att även det faktiska *antalet* utförda och ersatta timmar inom kundvalet har minskat från förra året. I och med att ersättningsnivån höjts under året har inte kostnaderna minskat jämfört med år 2016, men utfallet på helåret beräknas inte ens bli 200 tkr högre än förra årets, vilket är en mycket lägre kostnad än budgeterat.

Utifrån ovanstående är det rimligt att anta att ändringen av ersättningsmodell från utförd till biståndsbedömd tid, vilket genomförs från 1 oktober i år, kommer att innebära en ökad kostnad för köp av hemtjänst. En sådan ökning är dock inräknad i prognosen, varför utfallet på helår alltså till och med skulle kunna bli lägre än angivet.

Den kommunala hemtjänstutföraren redovisar en prognos på ett underskott om 4,5

miljoner kronor. Jämfört med föregående prognos är det en försämring till följd av lägre intäkter än prognostiserat samtidigt som personalkostnaderna inte minskar i förväntad utsträckning. Verksamheten har inte fullt ut nått målet att effektivisera verksamheten genom att minska personalkostnaderna samt se över att all kundtid tidsregistreras som utförd tid.

Boendestöd i ordinärt boende (773 000 kronor)

Inom socialpsykiatrins boendestöd och arbetsstöd redovisas ett överskott då verksamheten ej tillsatt vakant tjänst och viss tjänstledighet. Verksamheten har också haft liten bemanning med sommarvikarier då målgruppen föredrar ordinarie personal där en trygg/hållbar relation redan finns. Verksamheterna har inte heller förbrukat budgeten för övriga verksamhetskostnader.

Inom området socialpsykiatri redovisas ett överskott till följd av prestationsmedel för uppnådda resultat inom området psykisk hälsa.

Korttidsboende/korttidsvård (1,3 miljoner kronor)

Behovet att köpa korttidsvård har under 2017 varit lågt, vilket medför ett stort överskott jämfört med budget. Det har över förväntan ofta gått att lösa behovet av korttids i egen regi.

Särskilt boende/annat boende (1,4 miljoner kronor)

Jämfört med både budget och föregående prognos är personalkostnaderna för äldreboenden i kommunal regi högre än budgeterat. Inom verksamheten finns fortsatt en såld vårdplats som genererar ej budgeterade intäkter.

Kostnaden för köp av Humana är lägre än budgeterat med cirka 600 000 kronor då boendet har haft betydligt fler tomtygn än budgeterat. Budgeteringen inkluderade även en extra 33:e plats som hade inordnats för en specifik brukare under hösten 2016. I och med att brukaren flyttade ifrån Humana tidigt på året blir överskottet ännu större.

Prognosen för köp av externa äldreboendeplatser är lägre än budgeterat med cirka 700 000 kronor. I och med inga hittills fattade eller verkställda beslut efter årets första fyra månader sänks årsprognosen. Ett beslut om extern verkställighet ligger för avgörande hos förvaltningsrätten.

Avseende psykiatriboende omfattar årsprognosen enbart redan pågående köpta platser. Flera än vad som är vanligt i Håbo har ansökt om psykiatriboende, men än så länge avvaktas nybyggnationen 2018. Med hänsyn till detta redovisas en prognos om lägre kostnader med cirka 300 000 kronor.

Dagverksamhet och öppen verksamhet (757 000 kronor)

Dagverksamhet redovisar ett överskott mot budgeterat till följd av att en tjänst inom dagverksamheten för dementa inte tillsätts under året vilket medför ett högre överskott mot budget.

Restaurang Pomona redovisar ett överskott till följd av prognostiserat högre försäljningsintäkter och lägre kostnader för förbrukningsmaterial och livsmedelsinköp än budgeterat. Prognosen är jämfört med tidigare något försämrade till följd av att bemanningsföretag behövt användas under sommaren.

Boende enligt LSS (183 000 kronor)

Under året har antalet beviljade LSS-boendeinsatser ökat markant och de inplanerade gruppboendena i kommunen är redan mer än fulltecknade. Än så länge har dock färre beslut än beräknat behövt verkställas externt, i avvaktan på nybyggnationerna.

På grund av bland annat planerad konsultinsats under hösten på Sjövägens gruppboende redovisar verksamheten ett underskott.

Personlig assistans enligt LSS/SFB (-2,8 miljoner kronor)

Prognosen rymmer kostnader för befintliga assistansärenden inom SFB och LSS.

Verksamheten redovisar jämfört med budget cirka 360 000 kronor högre kostnader för assistans enligt LSS då ett nytt ärende tillkommit under året. Lägre kostnader med cirka 480 000 kronor redovisas också då en tjänst som gruppleddare/bemannare delvis varit vakant under året samtidigt som delar av gruppleddartjänsterna från och med hösten kommer att arbeta hos brukarna.

Kostnaden för assistans enligt SFB cirka 2,9 miljoner kronor högre än budgeterat till följd av osäkerheter i verksamheten. Osäkerheten grundar sig på förändrade beslut, ännu ej fattade beslut samt eventuella nya tillkommande ärenden. Kostnaden för personal har också varit högre än budgeterat då det har varit svårt att rekrytera sommarvikarier vilket medfört högre kostnader för övertid och liknande, korttidsfrånvaron är också hög.

Verksamheten har svårt att budgetera och prognostisera sjuklönekostnader för de privata utförarna.

Daglig verksamhet enligt LSS (-355 000 kronor)

Daglig verksamhet har under året fått fler deltagare i verksamheten med omfattande stödbehov vilket medför högre personalkostnader. Jämfört med föregående prognos har personalkostnaderna minskats då verksamheten gjort omprioriteringar vid sjukskrivningar. Det ökade antalet brukare innebär ökade kostnader för ersättning till deltagare. Hyreskostnaderna är högre än förväntat då verksamheten har ytterligare en lokal. Lokalen har anskaffats på grund av individuella behov hos några deltagare samt för att servicegruppen ska kunna ta emot fler deltagare.

Övriga insatser enligt LSS (1,4 miljoner kronor)

Kostnaden för kontaktpersoner vuxna enligt LSS bedöms bli cirka 1 miljon kronor lägre än budgeterat till följd av att antalet verkställda beslut är färre än budgeterat. Kostnaden för både förlängd skolbarnomsorg enligt LSS och köp av korttidsboende enligt LSS är något lägre än budgeterat behov.

Hemsjukvård och rehab (-411 000 kronor)

Kostnaden för hjälpmedel bedöms bli högre än budgeterat med 500 000 kronor till följd av ett större hjälpmedelsbehov jämfört med beräknat. Inom rehab redovisas ett litet överskott.

Färdtjänst/riksfärdtjänst (-152 000 kronor)

Den tidigare stegrande kostnadsutvecklingen inom färdtjänst har avstannat under året, men prognosen får ändå ses som något osäker.

Bostadsverksamhet (-285 000 kronor)

Intäkterna för lägenhetshyror på Plommonvägen 8 och 10 är lägre än hyreskostnaden. Till följd av detta redovisas ett underskott.

12.8 Investeringsredovisning

12.8.1 Investeringsredovisning

	Bokslut 2016	Budget 2017	Utfall jan-aug	Prognos för året	Avvikels e från budget
Inventarier	-392	-955	-490	-850	105
Summa	-392	-955	-490	-850	105

12.8.2 Kommentarer till investeringsredovisningen

Sammantaget redovisar nämnden en investeringsprognos med ett överskott om 105 000 kronor jämfört med budget.

Kostnaden för matsalsmöbler till Pomona hus 4 och takliftar till korttidsboende blir något lägre än budgeterat. Kostnaden för möbler till socialpsykiatri bedöms följa budget. Inköp av köksutrustning till restaurang Pomona kommer inte att genomföras då det är en kostnad som ryms i lokalkostnaden. Inköp av arkivskåp till förvaltningen kommer inte heller att genomföras. Under året har investeringsbehov uppstått för takliftar i Pomona hus 4, möbler till ny lokal för daglig verksamhet samt möbler/omklädningsskåp till hemtjänstlokalen. Dessa inventarier ryms i befintlig budget genom omfördelning.

12.9 Viktiga förändringar och trender

En tydlig trendförändring är att det blir allt svårare att rekrytera personal till vård och omsorg. Det ställer krav på kommunen och organisationen att arbeta med varumärket och bli en än mer attraktiv arbetsgivare.

Inom socialpsykiatrin blir de "traditionella" brukarna allt färre. Den nya målgruppen är istället personer med ADHD, Asperger och andra neuropsykiatriska funktionsvariationer. Samtidigt blir brukargruppen yngre och yngre. De allra flesta är idag unga vuxna vilket ställer stora krav på verksamheten att utvecklas för att passa målgruppen. Personerna är aktuella i verksamheten under en kortare period för att sedan avslutas och kanske återkomma i ett senare skede. Det är inte som tidigare grupper att man "blir kvar".

Ett ökat antal personer med omfattande stödbehov får beslut om daglig verksamhet. Fler personer nekas fortsatt personlig assistans från Försäkringskassan när de får beslut om daglig verksamhet vilket betyder att verksamheten fått rekrytera fler arbetshandledare. Verksamheten har även påbörjat planering av nya lokaler som bättre möter deltagarnas behov. Deltagare väljer i större omfattning att delta i arbetsplatsförlagd verksamhet eller i mindre grupper. Verksamheten har anpassat sig mot efterfrågan och har lokaliserat sig på fler platser i kommunen.

Inom personlig assistans har under året flera personer fått avslag på/indragen ersättning från Försäkringskassan vilket medför ökade kommunala kostnader.

Förberedelser för den nya lagen om kommunernas betalningsansvar som träder i kraft vid årsskiftet pågår. I nuläget oklart hur det kommer att påverka verksamheterna. Troligt är att det kommer att medföra vissa ökade kostnader för personal, hjälpmedelstransporter och även vårddygnet på sjukhuset.

För myndighetsutövningen inom vård och omsorg är den demografiska utvecklingen viktig att följa och att andelen äldre ökar i Håbo är väl känt. Under senaste året har det även blivit märkbart att antalet barn och unga som ansöker om insatser enligt LSS ökar, liksom inom socialpsykiatrin, där det fortsatt finns ett behov av att utveckla tydligare styrdokument och riktlinjer.

Än så länge märks inte dessa målgrupper inom de nyanlända flyktingarna och andra skyddsbehövande som tas emot i kommunen, men det blir viktigt framöver att kunna upptäcka behov och erbjuda stöd även för dessa våra nyaste kommuninvånare.

13 Håbohus AB

13.1 Sammanfattning

Ett av Håbohus viktigaste uppdrag är att bidra till fler bostäder i Håbo. Under 2017 påbörjas två projekt inom Bålsta tätort.

I augusti påbörjades arbete med 29 lägenheter som ett förtätningsprojekt vid Lindegårdsvägen intill Åberg museum. Detta projekt byggs för socialtjänsten, merparten av lägenheterna byggs som LSS- och psykiatriboende. Beräknad inflyttning är i april 2018. Projektet med 86 lägenheter och två gruppboendestäder på Våppeby äng beräknas starta i november/december, inflyttning i detta projekt beräknas till 2019.

Resultatet andra kvartalet efter finansiella poster beräknas till 16 330 000 kronor. Räntekostnaden har varit lägre än budget, inräknat en möjlig inlösen av en Swap gör att utfallet 2017 beräknas till cirka 11 300 000 kronor. Räntesnittet 2017-08-31 var 0,99 %. Under perioden har tre lån konverterats.

13.2 Årets händelser

Håbohus har gjort det enklare för unga att få bostad i Håbo. Styrelsen antog under våren en ny uthyrningspolicy. De nya kraven ger fler chansen på bostadsmarknaden då de ekonomiska kraven har mildrats i vissa aspekter. Ett större ansvar läggs på den bostadssökande när våra krav minskat. Personer mellan 18-23 år som den senaste två åren varit bosatta i Håbo har nu möjlighet att få extra kötid beviljad. Upp till fem års extra kötid är möjligt att få för den som precis fyllt 18 år. Nu har unga i Håbo samma möjlighet som äldre att få en bostad.

Renoveringsprojektet på Skeppsvägen som startade 2007 är nu färdigställt. 116 lägenheter är totalrenoverade, även den utvändiga miljön är omgjord. Skeppsvägen är ett av våra mest omtyckta områden.

Två nyproduktionsprojekt startas under 2017 som tillsammans ger 126 nya lägenheter i Bålsta. Under året har också produktionen på Sofielundsvägen slutförts och 110 lägenheter och två lokaler står nu klara. Samtliga lägenheter är uthyrda.

För att även i framtiden kunna bidra med nyproducerade lägenheter har Håbohus arbetat aktivt med att knyta an mark som kan exploateras. Utöver bolagets åtaganden i Bålsta centrum har ett markansvisningsavtal skrivits med Håbo kommun rörande en exploatering av 40-50 lägenheter i anslutning till kalmarrondellen.

13.3 Måluppfyllelse

Under 2017 har bolagets affärsplan reviderats efter ändrad omvärld och prioriteringar. Målarbetet inom bolaget bygger på bolagets ägardirektiv och de övergripande mål som kommunfullmäktige fastställt. Nedan anges bolagets mål samt bedömning om nulägesstatus och förkommande fall delmålsuppfyllelse.

Mål för försäljning Målet är uppfyllt

Mål för förvärv I fas med åtgärder, dock osäkert om målet nås.

Mål för egenproduktion av förnyelsebar el Målet är uppfyllt

Mål för energianvändning till uppvärmning I fas med åtgärder, dock osäkert om målet nås.

Mål för miljöledning I fas, målet kommer sannolikt att nås

Mål för miljöfordon I fas, målet kommer sannolikt att nås

Mål för vattenförbrukning I fas med åtgärder, dock osäkert om målet nås.

Mål för färdigställd nyproduktion Ej i fas, målet kommer ej nås fullt ut.

Mål för påbörjad nyproduktion Målet kommer inte att nås.

Mål för bostadssociala kontrakt I fas, målet kommer sannolikt att nås

Mål för ekonomiskt svaga grupper Målet är uppfyllt

Mål för tillgänglighet I fas, målet kommer sannolikt att nås

Mål för trygghet, trivsel och service I fas med åtgärder, dock tveksamt om målet nås

Mål för soliditet Målet är uppfyllt

Mål för resultat Målet bedöms kunna nås

Överlag är måluppfyllelsen god. Målen för nyproduktion kommer inte att kunna nås med anledning av förseningar i planarbete och förberedande arbeten som vi inte kunnat påverka. Troligen kommer inte målen för trygghet och trivsel att uppnås då vi uppfattar en allmänt större oro i samhället, detta påverkar upplevd trygghet,

13.4 Resultaträkning och ekonomisk analys

tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	117 332	79 254	82 763	123 150	122 950
Övriga intäkter	67 211	65 448	1 308	2 000	700
Verksamhetens kostnader	-67 087	-43 295	-40 031	-72 490	-70 370
Avskrivningar	-27 328	-17 867	-20 533	-30 800	-30 800
Finansnetto	-16 582	-8 802	-7 177	-13 520	-15 900
Bokslutsdispositioner	-21 225	0	0	0	0
Skatt	-11 395	-16 444	-3 593	-1 840	-1 450
Resultat	40 926	58 294	12 737	6 500	5 130
Omsättning	997 393	1 014 083	999 742	1 030 000	1 020 000
Soliditet	15,6 %	15,4 %	16,8 %	15,7 %	15,7 %

Resultatet beräknas till 6 500 tkr mot budgeterat 5 130 tkr. Det fina resultatet för 2016 berodde till stor på försäljning av fastigheter, ingen försäljning har skett i år.

Driftkostnaderna exklusive värme, administration och övriga kostnader visar på en positiv avvikelse mot budgeterade kostnader. Avvikelserna på värmekostnader beror ej på ökad förbrukning utan på att E on infört en ny prismodell. Administration avviker negativt, det beror till största del på utökade konsulttjänster. Övriga kostnader, avvikelsen beror till största del på konsulttjänster för olika projekt.

	2012	2013	2014	2015	2016
Fastighetens direktavkastning, bokfört värde	6,6%	6,5%	6,3%	6,2%	5,8%
Soliditet	7,6%	8,1%	9,1%	10,6%	15,6%
Överskottsgrad	45,9%	43,1%	45,8%	44,9%	44,3%

13.5 Investeringar

Tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Inkomster	91 260	91 260	0	0	0
Utgifter	-116 459	-98 209	-15 350	-45 000	-80 000
Summa	-25 199	-6 949	-15 350	-45 000	-80 000

Större projekt är Sofielundsvägen samt byggstart av Lindegårdsvägen.

13.6 Viktiga förändringar och trender

Ett av Håbohus viktigaste uppdrag är att bidra med nya bostäder i Håbo. Ett orosmoment är de kraftigt ökande byggkostnader vi ser i våra senaste upphandlingar. Oroande tecken är att det är få entreprenörer som lämnar anbud och de anbud som kommer in är på en hög nivå. De projekt som startas under 2017 hade inte kunnat starta utan det statliga investeringsstödet för byggande av hyresrätter. En fortsatt het byggmarknad är ett riskmoment som förvärras för bolaget i dess uppdrag att tillhandahålla nya bostäder.

Höga produktionskostnader ger höga hyror. Lägenheter med höga hyror kan vara svåra att hyra ut då gruppen som har råd att efterfråga begränsas. Ett aktuellt exempel är kv Sadelmakaren i Enköping som är svårt att hyra ut på grund av vikande efterfrågan. Håbohus måste vara vaksam på efterfrågan och för varje projekt göra en bedömning av förutsättningarna för att få fullt uthyrt.

Vår nya uthyrningspolicy är delvis ett resultat av en förändrad arbetsmarknad. Vi ser i underlagen som kommer in från bostadssökande att det är vanligare med kortare anställningar, projektanställningar och andra mer osäkra inkomster än tidigare. Tillsvidareanställning är inte lika dominerande och för att inte grupper ska hamna utanför har vår uthyrningspolicy justerats efter den förändrade omvärlden.

14 Håbo Marknads AB

14.1 Sammanfattning

Håbo Marknads AB är ett helägt kommunalt bolag. Bolaget sköter näringslivsservicen i Håbo kommun. Bolaget arbetar övergripande för ökad tillväxt inom näringsliv, turism och handel.

14.2 Årets händelser

Bolagets verksamhet har under första halvåret präglats av de nya förutsättningarna för verksamheten som försäljningen av tillgänglig etableringsmark inneburit. Bolaget har påbörjat ett arbete med att vända den negativa trenden gällande näringslivsklimatet, det vill säga hur det lokala näringslivet ser på Håbo kommun. En plan har arbetats fram, där mötestillfällen kommer att intensifieras. En långsiktig näringslivsstrategi kommer att arbetas fram tillsammans med förvaltningsorganisationen.

14.3 Måluppfyllelse

Bolaget marknadsför kommunen genom att årligen ge ut en turistbroschyr. Bolaget marknadsför även kommunen genom sitt deltagande i olika mässor. Bolaget skall arbeta proaktivt för etableringar på de områden som detaljplaneras, i nuläget finns det dock ingen klargjord mark för försäljning.

14.4 Resultaträkning och ekonomisk analys

tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	3 238	3 806	83 857	83 917	460
Verksamhetens kostnader	-11 914	-3 799	-3 477	-5 736	-5 796
Avskrivningar	-58	-39	-28	-52	-52
Verksamhetsnetto	-8 676	-82	80 352	78 129	-5 388
Finansnetto	4 067		-3	-3	-180
Skatt	4	0	-13 258	-12 891	0
Resultat	-4 073	0	47 004	45 704	-5 568
Omslutning	30 661	30 714	92 953	90 730	34 660
Soliditet	39,6 %	54,6 %	63,3 %	63,7 %	19,0 %

14.5 Investeringar

Inga investeringar har genomförts.

14.6 Viktiga förändringar och trender

I och med att Håbo kommun övertagit marken har möjligheten att sälja mark för Håbo Marknads AB försvunnit.

15 Kommunalförbundet Räddningstjänsten Enköping-Håbo

15.1 Sammanfattning

Resultatet för delåret på 4 033 tkr medför att det negativa egna kapitalet från åren 2014-2015 kan återställas och kravet på 400 tkr i eget kapital uppfylls.

Effekterna på PO-kostnaderna undantagna visar förbundet ett resultat i linje med budget. Hyror för Veckholms brandstation återstår att regleras under året. Intäkterna är högre än budgeterat till följd av ett stort antal falska automatlarm samt ett avtal om tillsyn med Brandkåren Attunda.

Prognosen för helåret påverkas av att semesterlöneskulden kommer att öka med cirka 1 miljon inklusive löneskatt för årets sista 4 månader.

Årets mål från verksamhetsplanen förväntas kunna uppfyllas för helåret. Förbundets ekonomiska mål är uppfyllda. Förbundets indikatorer från föregående år visar på sämre skadefall 2017 men sticker inte ut mot medelvärden de senaste 5 åren.

Under 2017 har förbundet hjälpt Brandkåren Attunda med tillsynsverksamheten, arbetat med en kompetensplan för den operativa förmågan och invigt 2 nya brandstationer i Veckholm och på Arnö.

15.2 Årets händelser

Under 2017 har förbundet hjälpt Brandkåren Attunda med tillsynsverksamheten, arbetat med en kompetensplan för den operativa förmågan och invigt 2 nya brandstationer i Veckholm och på Arnö.

Antalet bränder i fordon och mark är fortsatt höga och året visar ett ovanligt högt antal falska automatiska brandlarm. Inom myndighetsutövningen märks antalet byggärenden som hanteras.

Förbundets indikatorer visar en försämring i skadorna till följd av olyckor jämfört med föregående år men ändå en förbättring sett över de senaste 5 åren.

15.3 Måluppfyllelse

Mål 2017	Kommentar	Mätning
<ul style="list-style-type: none"> Utveckla mätmetoder för fler av verksamhetens processer 	Följs upp för helår.	Antal mätvärden
<ul style="list-style-type: none"> Ta fram förslag på effektiva samarbeten mellan kommunerna och förbundet 		Förslag och effekt
<ul style="list-style-type: none"> Antal vakanta beredskapspass för RIB ska minska från 39,7 vakanta dygn 2016 (5,7 %). 	Rekrytering under hösten.	Antal vakanta dygn.
<ul style="list-style-type: none"> Strukturera räddningsvårn på Bryggholmen. 	Letar kostnadseffektiv lösning.	Långsiktig lösning för Bryggholmen
<ul style="list-style-type: none"> Utveckling av samarbetet i räddningsregionen gemensamma utbildningar och andra funktioner 		Exempel på samarbeten
<ul style="list-style-type: none"> God fysisk och psykisk hälsa på arbetsplatsen 	Följs upp för helår.	Sjukfrånvaro
<ul style="list-style-type: none"> Minska användning av fossila bränslen 	Följs upp för helår.	Kostnad för bensin och diesel
<ul style="list-style-type: none"> Utföra 250 tillsyner 	Målet kommer inte att nås för 2017.	Antal tillsyner
<ul style="list-style-type: none"> Höja brandskyddsnivån i objekten med minst 0,5 enheter 	Följ upp för helår.	Uppföljningsrapport i Core
<ul style="list-style-type: none"> Öka antalet personer som informeras om brandskydd genom uppsökande verksamhet 	Följs upp för helår.	Antal informerade i SVBF utbildningsstöd
<ul style="list-style-type: none"> Ha ett fungerande systematiskt arbetssätt för att kvalitetssäkra organisationens operativa förmåga 	Delvis uppfyllt. Struktur upprättad. Kompetenser inte presenterade för alla områden ännu.	Namngivna ansvariga ska finnas för samtliga kompetensområden Övnings-PM samt presentationer ska finnas för samtliga övningar Färdiga Grundutbildningar för samtliga kompetensområden ska finnas dokumenterade Fungerande metod för uppföljning av Operativ förmåga
<ul style="list-style-type: none"> Förbättrad förmåga att genomföra insatser på särskilda riskobjekt i Enköpings- och Håbo kommun 	Delvis uppfyllt. Metod för insatsplanering klart. Orientering ska planeras in.	Dokumenterade riskobjekt Antal genomförda objektorienteringar per grupp (5/grupp) 5 dokumenterade insatsplaner
<ul style="list-style-type: none"> Förbundets förmåga för brandvattenförsörjning vid insatser ska inventeras och beskrivas. 	Utredning pågår som är beroende av kommunernas VA-avdelningar. Håbo klart.	Utredning som redovisar förbundets förmåga till brandvattenförsörjning i hela förbundets geografiska område.

<ul style="list-style-type: none"> 80% av förbundets räddningsinsatser kunna påbörjas inom 20 min från det att larmcentralen får larmet. 	Följs upp för helår.	Mätning av larmbehandlingstid Mätning av anspänningstid Mätning av insatstid
<ul style="list-style-type: none"> Förbättrad struktur för olycksundersökning och erfarenhetsåterföring efter larm. 	Driftsätts under hösten.	Antal genomförda förbättringar utifrån underlag från processen olycksundersökning

De ekonomiska målen från ägardirektivet:

- Verksamhetsåret ska ha en resultaträkning i balans eller resultera i ett överskott. Prognosen är positivt resultat på 3 miljoner kronor för helåret.
- Det egna kapitalet ska uppgå till minst 400 000 kronor. Kravet är uppfyllt.
- Likviditeten ska inte understiga 2 miljoner kronor. Likviditeten är 3 miljoner kronor.
- Investeringar ska täckas av egna medel. Investeringar täcks delvis av egna medel.

Förbundets finansiella mål är att:

- avsätta 1 % av medlemsbidraget i Eget kapital. Kravet uppfyllt.

15.4 Resultaträkning och ekonomisk analys

tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Verksamhetens intäkter	4 784	2 469	3 231	4 317	4 117
Verksamhetens kostnader	-55 878	-37 410	-35 977	-56 017	-58 294
Avskrivningar	-2 240	-1 468	-1 609	-2 612	-2 812
Ersättning från medlemmar	-54 500	37 000	38 667	57 800	58 000
Finansiella intäkter	8	4	2	15	15
Finansiella kostnader	-167	-128	-281	-428	-428
Resultat	1 007	468	4 033	3 075	598

Resultatet för delåret på 4 033 tkr är en effekt av reviderade prognoser för Rsap från 2016. Effekterna på PO-kostnaderna undantagna visar förbundet ett resultat i linje med budget. Hyror för Veckholms brandstation återstår att reglera under året. Intäkterna är högre än budgeterat till följd av ett stort antal falska automatlarm samt ett avtal om tillsyn med Brandkåren Attunda. Personalkostnaderna är högre än budgeterat.

Prognosen för helåret påverkas av att semesterlöneskuden kommer att öka med cirka 1 miljon ink. löneskatt för årets sista 4 månader.

Resultatet medför att det negativa egna kapitalet från åren 2014-2015 kan återställas och kravet på 400 tkr i eget kapital uppfylls.

15.5 Investeringar

Tkr	Bokslut 2016	Delårsbokslut 2016	Delårsbokslut 2017	Prognos 2017	Budget 2017
Inkomster	0	0	0	0	0
Utgifter	-3 027	-10 873	-6 703	-7 200	-7 200
Summa	-3 027	-10 873	-6 703	-7 200	-7 200

Under 2017 har förbundet investerat i en ny BAS-bil, 2 miljöbilar för persontransporter och skyddsutrustning för heltidspersonalen. På övningsfältet i Enköping fortsätter upprustning enligt en 3-års plan.

2016 komplicerades redovisningen av att investeringskostnaden uppstod redan 2015 och flyttades till redovisningen för delåret 2016. I bokslutet redovisades årets faktiska utfall.

15.6 Viktiga förändringar och trender

Regeringen har tillsatt två utredningar som har bäring på räddningstjänstens verksamhet. Det är Alarmeringsutredningen som främst ska säkerställa en obruten larmkedja och utredningen om en effektivare räddningstjänst. Den senare ser över på kommunernas förmåga att hantera större räddningsinsatser och kommer i någon form ställa krav på regional samverkan.

I och med att samverkan med andra räddningstjänster ökar ställs även frågan om en större förbundsbyggande. Ett större förbund har lägre kostnader för förbundsgemensamma funktioner. Det lokala inflytandet över organisationen blir däremot mindre, något som har varit politiskt viktigt vid tidigare vägval.

Kommunerna kommer att få ett utökat krav på krisberedskap och civilt försvar. Räddningstjänsten är en del av kommunernas förmåga att hantera en kris och kan komma att få en förändrad roll i detta sammanhang framöver.

Förbundet behöver fortsätta utveckla arbetet med processororienterad kvalitetsutveckling och hitta relevanta måttal för verksamheten. Det blir allt viktigare att kunna redovisa vilken effekt olika ekonomiska prioriteringar ger i kommunala verksamheter.